
Marcos nacionals i internacionals per a l'assegurament de la qualitat

---

PID_00251973

Carme Edo Ros
Esther Huertas Hidalgo

Temps mínim de dedicació recomanat: 8 hores

Índex

1. Estàndards nacionals i internacionals d'assegurament de la qualitat	5
1.1. Enfocaments dels estàndards per a l'assegurament de la qualitat	5
1.1.1. Estàndard	5
1.1.2. Criteri	5
1.1.3. Directrius	6
1.1.4. Indicador de rendiment	7
1.1.5. Referents o <i>benchmarks</i>	7
1.1.6. Adaptació a la finalitat o <i>fitness for purpose</i>	8
1.2. Disseny d'estàndards	8
1.2.1. Disseny d'estàndards de qualitat	8
1.2.2. Requeriment mínim contra estàndard d'excel·lència	9
1.2.3. Reptes en la definició dels estàndards	9
2. Espai europeu d'educació superior (EEES)	12
2.1. Context	12
2.2. El procés de Bolonya	13
2.3. Estàndards i directrius per a l'assegurament de la qualitat a l'Espai europeu d'educació superior (ESG)	15
2.3.1. Abast	15
2.3.2. Finalitats i principis	16
2.3.3. Estructura	17
2.4. Assegurament extern de la qualitat	18
2.5. Models d'avaluació	19
2.6. L'avaluació externa al Regne Unit	20
2.6.1. Avaluació d'institucions d'educació superior	20
2.6.2. <i>Quality Code</i> (o codi de qualitat)	21
2.7. L'avaluació externa a Espanya. El cas de l'AQU Catalunya	22
2.7.1. Context	22
2.7.2. Avaluació de programes oficials de grau i màster	23
3. L'avaluació i l'acreditació a Amèrica Llatina	27
3.1. Marc normatiu i regulació de l'avaluació i l'acreditació	29
3.2. Models d'avaluació	30
3.3. Estàndards de qualitat	37
3.4. L'avaluació i l'acreditació a Colòmbia	42
3.4.1. Introducció	42
3.4.2. Estructura i funcionament del CNA	43
3.4.3. El procés d'avaluació	44
3.4.4. Estàndards per a l'avaluació institucional i de programes	45

3.5.	L'avaluació i l'acreditació a Xile	47
3.5.1.	Introducció	47
3.5.2.	Estructura i funcionament de la CNA	49
3.5.3.	El procés d'avaluació de la CNA	49
3.5.4.	Estàndards de l'avaluació institucional	50
3.5.5.	Estàndards per a l'avaluació de programes	52
4.	L'avaluació i l'acreditació a la regió Àsia-Pacífic.....	55
4.1.	Introducció	55
4.2.	Marc normatiu i regulació de l'avaluació i l'acreditació	60
4.3.	Models d'avaluació	60
4.4.	Estàndards de qualitat	64
4.5.	L'avaluació i l'acreditació a l'Índia	66
4.5.1.	Introducció	66
4.5.2.	L'avaluació i l'acreditació institucional del NAAC	68
4.5.3.	Estàndards per a l'avaluació i l'acreditació institucional del NAAC	69
4.6.	L'avaluació i l'acreditació a Japó	71
4.6.1.	Introducció	71
4.6.2.	Organismes d'avaluació	73
4.6.3.	El procés i la metodologia d'avaluació de les universitats NUC	75
4.6.4.	El procés i la metodologia d'avaluació CEA que aplica la JUAA	76
4.7.	Austràlia	78
4.7.1.	Avaluació externa	79
4.7.2.	Marc d'estàndards per a l'educació superior (<i>Higher Education Standards Framework</i>)	81
5.	Estats Units i Canadà.....	84
5.1.	Estats Units	84
5.1.1.	Organització i tipologia de l'acreditació	84
5.1.2.	Abast de l'avaluació	85
5.1.3.	Western Association of Schools and Colleges - Senior College and University Commission (WSCUC)	85
5.1.4.	ABET	86
5.2.	Canadà	89
5.2.1.	Estàndards per a l'assegurament de la qualitat de nous programes formatius	90
5.2.2.	Estàndards per a l'avaluació de noves institucions que atorguen títols	91
5.2.3.	Procés d'avaluació externa	91
	Bibliografia.....	93

1. Estàndards nacionals i internacionals d'assegurament de la qualitat

En aquest material analitzarem diferents concepcions dels estàndards de qualitat, així com els elements clau que cal tenir en compte a l'hora d'abordar el disseny d'estàndards de qualitat.

1.1. Enfocaments dels estàndards per a l'assegurament de la qualitat

Les agències de qualitat adopten diferents aproximacions en els seus processos d'assegurament de la qualitat, segons el seu context i la seva pròpia interpretació del concepte de qualitat. Això es tradueix en diferents procediments d'avaluació externa, així com en enfocaments particulars dels estàndards per a l'assegurament de la qualitat. Per aquest motiu, és important que analitzem la terminologia que s'utilitza habitualment. Un dels referents que utilitzarem a l'hora de definir la terminologia relativa a l'assegurament de la qualitat és l'elaborada per Lee Harvey (2004-17) i que es troba disponible a: <http://www.qualityresearchinternational.com/glossary>.

1.1.1. Estàndard

Un estàndard es defineix tant com un criteri fix en relació amb el com es pot comparar un resultat, com un nivell d'assoliment (Harvey, 2004-17).

1.1.2. Criteri

El criteri es correspon amb l'especificació dels elements contra els quals s'emeta un judici (Harvey, 2004-17).

Els termes *estàndard* i *criteri* són molt propers i en ocasions es confonen. El terme *estàndard* és més inclusiu que el terme *criteri*. Així, *estàndard* fa referència a un principi ampli, mentre que *criteri* es refereix als elements específics que han d'estar presents per a validar el principi (LH Martin Institute i INQA AHE, 2011).

Exemple

European Standards and Guidelines (ESG): Estàndard 1.8. - Informació pública

«Les universitats han de fer pública la informació clara, precisa, objectiva, actualitzada i fàcilment accessible de les seves activitats, incloent els programes i títols.»

Aquest estàndard planteja un principi però no indica què s'entén per clar, precís, objectiu, actualitzat o accessible. És en aquest moment quan es necessiten uns criteris, és a dir, els elements específics que han d'existir per a validar el principi (estàndard). No obstant això, pot existir alguna confusió quan un estàndard inclou algun criteri en la seva definició,

Referència bibliogràfica

L. Harvey (2004-17). «Analytic quality glossary». *Quality Research International*. Disponible a: <http://www.qualityresearchinternational.com/glossary>

Referència bibliogràfica

LH Martin Institute; INQA AHE (2011). «Standards applied by external quality assurance (EQA) agencies. Module 2: External Quality Assurance».

per exemple «les universitats han de publicar el 100 % dels plans d'estudis». En aquest cas, l'estàndard i el criteri són un únic element.

Referència bibliogràfica

ENQA (2015). Standards and Guidelines for quality assurance in the European higher education area (ESG). Brussel·les.

1.1.3. Directrius

Segons els ESG (2015), les directrius expliquen perquè l'estàndard és important i descriuen com es pot aplicar. Exposen les bones pràctiques en l'àmbit corresponent perquè els col·lectius implicats en l'assegurament de la qualitat els tinguin en compte.

D'altra banda, el glossari de Harvey (2004-17) indica que les directrius per a la qualitat de l'ensenyament superior proporcionen assessorament sobre el que s'ha de supervisar i com s'ha de dur a terme aquesta supervisió de la qualitat.

Exemple

European Standards and Guidelines (ESG): Estàndard 1.7. - Gestió de la informació

«Les institucions s'han d'assegurar que recopilen, analitzen i usen la informació pertinent per a la gestió eficaç dels seus programes i altres activitats.»

Directrius:

L'existència de dades confiables resulta essencial per a una presa de decisions fonamentada amb l'objectiu de saber quins són els aspectes de l'organització que funcionen correctament i quins els que requereixen d'una major atenció. Uns processos eficaços per a recopilar i analitzar la informació sobre els programes d'estudi i qualsevol altra activitat de la institució contribueixen a alimentar el sistema d'assegurament intern de la qualitat.

La informació recopilada depèn, en certa manera, del tipus d'institució i de la seva missió. Els elements identificats a continuació resulten d'interès referent a això:

- Indicadors clau de rendiment.
- Perfil de la població estudiantil.
- Progrés dels estudiants, taxes d'èxit i d'abandonament.
- Satisfacció dels estudiants amb els seus programes.
- Suport als estudiants i recursos d'aprenentatge disponibles.
- Perspectives professionals per als graduats.

Per a recopilar informació es poden utilitzar diferents mètodes. És important que els estudiants i el personal participin en el procés de proporcionar la informació i d'analitzar-la, així com a la planificació d'activitats de seguiment.

Referència bibliogràfica

ENQA (2015). Standards and Guidelines for quality assurance in the European higher education area (ESG). Brussel·les.

Referència bibliogràfica

ENQA (2015). Standards and Guidelines for quality assurance in the European higher education area (ESG). Brussel·les.

Referència bibliogràfica

L. Harvey (2004-17). «Analytic quality glossary». *Quality Research International*. Disponible a: <http://www.qualityresearchinternational.com/glossary>

1.1.4. Indicador de rendiment

Els indicadors de rendiment són dades, normalment quantitatives, que proporcionen una mesura d'algun aspecte de l'acompliment d'un individu o d'una organització contra el qual es poden comparar els canvis en el rendiment o el rendiment dels altres (Harvey, 2004-17).

Algunes agències utilitzen un conjunt d'indicadors quantitius que les institucions d'educació superior han de complir. En aquests casos, els sistemes pretenen assegurar el compliment d'un conjunt de requeriments bàsics. Normalment, els governs són els responsables d'establir aquests indicadors (UNESCO, 2006). Alguns exemples poden ser la taxa de graduació, d'abandonament, d'èxit, de satisfacció, etc.

Exemples de pàgines web on es publiquen indicadors de rendiment són HESA a Regne Unit (<https://www.hesa.ac.uk>) i Winddat a Catalunya (<http://winddat.aqu.cat/>).

1.1.5. Referents o *benchmarks*

Un *benchmark* és un punt de referència contra el qual es pot mesurar alguna cosa (Harvey, 2004-17). En nombroses ocasions, els *benchmarks* es corresponen amb bones pràctiques identificades a l'educació superior que serveixen d'exemple a altres institucions per a millorar o innovar respecte a la seva forma habitual de procedir (LH Martin Institute i INQAAHE, 2011).

Cal indicar que hi ha diferents aproximacions sobre el concepte de *benchmarks*. D'aquesta manera, els *benchmarks* poden ser quantitius (com són les ràtios) o qualitius (com són les bones pràctiques). Es poden expressar com «pràctiques», «afirmacions» o «especificacions dels resultats», conceptes es que podrien solapar (UNESCO, 2006).

L'Agència per a l'Assegurament de la Qualitat del Regne Unit (QAA: <http://www.qaa.ac.uk/en>) disposa d'un conjunt de referents per a un conjunt de titulacions. Amb aquests pretén aportar a la disciplina la seva coherència i identitat, i definir què es pot esperar d'un graduat en termes d'habilitats i destreses necessàries per a desenvolupar el coneixement o la competència en la disciplina (<http://www.qaa.ac.uk/assuring-standards-and-quality/the-quality-code/subject-benchmark-statements>).

Referència bibliogràfica

L. Harvey (2004-17). «Analytic quality glossary». *Quality Research International*. Disponible a: <http://www.qualityresearchinternational.com/glossary>

Referència bibliogràfica

UNESCO; International Institute for Educational Planning (2006). «Module 4: Understanding and assessing quality». París: UNESCO.

Referències bibliogràfiques

L. Harvey (2004-17). «Analytic quality glossary». *Quality Research International*. Disponible a: <http://www.qualityresearchinternational.com/glossary>
LH Martin Institute; INQAAHE (2011). «Standards applied by external quality assurance (EQA) agencies. Module 2: External Quality Assurance».

Referència bibliogràfica

UNESCO; International Institute for Educational Planning (2006). «Module 4: Understanding and assessing quality». París: UNESCO.

1.1.6. Adaptació a la finalitat o *fitness for purpose*

El *fitness for purpose* iguala la qualitat amb el compliment d'una especificació o d'uns resultats establerts (Harvey, 2004-17). Alguns models d'avaluació desenvolupen estàndards que apliquen a les finalitats de la institució o del programa. En aquest cas, els criteris de qualitat es poden referir principalment a l'«adequació a la finalitat».

D'altra banda, algunes agències avaluen les institucions d'educació superior o els programes segons els seus objectius i metes per si sols. Aquesta aproximació permet a les institucions d'educació superior el seu desenvolupament segons les seves prioritats i principis. No obstant això, aquest sistema pot resultar insuficient per a assegurar la qualitat en el conjunt de les institucions d'educació superior o programes (UNESCO, 2006).

1.2. Disseny d'estàndards

1.2.1. Disseny d'estàndards de qualitat

El disseny d'estàndards, en general, es combina amb l'establiment de criteris qualitatius. En el desenvolupament dels estàndards hem d'incloure la consulta o participació de grups d'interès rellevants. La participació d'aquests grups d'interès garanteix que es compleixin els estàndards del programa, la professió o el model institucional. D'altra banda, cal prestar especial atenció al disseny dels estàndards, ja que s'ha d'evitar l'homogeneïtzació dels programes o les institucions d'educació superior (UNESCO, 2006).

El compliment dels estàndards, desenvolupats externament per experts a cada àmbit, s'ha d'interpretar com el nivell mínim de qualitat. Els elements predominants són: la conformitat de les normes, el rendiment de comptes, el compliment de regulacions, així com l'adopció de codis de bones pràctiques. També hem de tenir presents els resultats i les competències adquirides, com és el cas de la validació de la pràctica professional (UNESCO, 2006).

Els estàndards no són necessàriament quantitius. Ara bé, per a valorar si un estàndard es compleix o no hem d'establir o acordar un nivell. Aquest nivell pot ser quantitiu (per exemple, el nombre d'hores impartides per doctors en la titulació) o qualitatiu (per exemple, professorat adequat, suficient i qualificat). Actualment, les agències d'assegurament de la qualitat inclouen un major nombre de criteris qualitatius en les seves metodologies d'avaluació (UNESCO, 2006).

A l'hora de dissenyar els estàndards, hem de tenir present la seva finalitat: compliment o control de qualitat enfront del *fitness for purpose*. A partir de l'aproximació que escollim, el disseny dels estàndards variarà indicant si

Referència bibliogràfica

L. Harvey (2004-17). «Analytic quality glossary». *Quality Research International*. Disponible a: <http://www.qualityresearchinternational.com/glossary>

Referència bibliogràfica

UNESCO; International Institute for Educational Planning (2006). «Module 4: Understanding and assessing quality». París: UNESCO.

Referència bibliogràfica

UNESCO; International Institute for Educational Planning (2006). «Module 4: Understanding and assessing quality». París: UNESCO.

l'estàndard «es compleix» o «no es compleix» (compliment o control de qualitat) o presentant una definició flexible per a establir com una institució o un programa demostra el compliment de l'estàndard (*fitness for purpose*).

1.2.2. Requeriment mínim contra estàndard d'excel·lència

Alguns models d'assegurament de la qualitat es basen en un conjunt de requeriments mínims que s'han de complir per a obtenir un resultat positiu en el procés d'avaluació. Habitualment, el procés d'avaluació externa presenta, com a prioritat, la definició d'estàndards de nivell mínim que les institucions d'educació superior han de complir (LH Martin Institute i INQAAHE, 2011).

No obstant això, cada vegada més s'ofereixen programes en què es presta especial atenció a estàndards d'excel·lència. Aquest és el cas de l'Agència Noruega per a l'Assegurament de la Qualitat a l'Educació (NOKUT: <http://www.nokut.no/en/>), que va llançar un programa per a l'avaluació de centres per a l'excel·lència el 2010. Un dels objectius del programa era contribuir al desenvolupament d'una qualitat excel·lent a l'educació superior (<http://www.nokut.no/en/Centres-for-Excellence-in-Higher-Education/>). Un altre exemple és el de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (www.aqu.cat), que realitza l'avaluació dels programes, estableix el marc legal i contempla el compliment d'uns estàndards de nivells mínims que els programes han de superar amb la finalitat d'obtenir el caràcter oficial; en paral·lel, s'ofereixen uns programes voluntaris per a determinar l'excel·lència en tres dimensions: internacionalització; interacció, recerca i docència; i desenvolupament i inserció professional.

1.2.3. Reptes en la definició dels estàndards

La definició d'estàndards per a l'assegurament de la qualitat constitueix un dels elements més crítics ja que és un dels pilars més rellevants a l'hora d'elaborar una metodologia d'avaluació externa. Amb la finalitat de facilitar la definició dels mateixos, a continuació presentem els obstacles que habitualment ens podem trobar (LH Martin Institute i INQAAHE, 2011):

1) Procés aïllat

És important incloure els grups d'interès més rellevants durant el disseny de la metodologia d'avaluació. En cas contrari, els grups d'interès i els usuaris finals pot ser que no reconeixin i que no vulguin usar aquests estàndards. A més, el desenvolupament dels estàndards requereix una recerca organitzada en el marc de l'objectiu de l'avaluació.

2) Calendari poc realista

Referència bibliogràfica

LH Martin Institute; INQAAHE (2011). «Standards applied by external quality assurance (EQA) agencies. Module 2: External Quality Assurance».

Referència bibliogràfica

LH Martin Institute; INQAAHE (2011). «Standards applied by external quality assurance (EQA) agencies. Module 2: External Quality Assurance».

L'elaboració d'estàndards no es realitza en un dia, en una setmana o ni tan sols en un mes. Es necessita temps per a analitzar la situació de partida i saber on es vol anar, és a dir, què s'ha de canviar i quin és l'abast del canvi. I també es necessita temps per a involucrar els grups d'interès, adoctrinar la comunitat, preparar, aprovar i distribuir els esborranys, així com per a obtenir el *feedback* en cadascuna de les fases d'elaboració. Tot això sense tenir en compte la interacció amb els governs reguladors.

3) Escàs enteniment del context

Quan s'elaboren nous estàndards, s'ha d'entendre el context en què s'implantaran els mateixos. I, més concretament, ens hem de preguntar: què pot passar quan la nova metodologia d'avaluació s'aplica a una institució?

D'aquesta manera, hem de treballar conjuntament amb les institucions pilot amb la finalitat de validar la viabilitat de l'esquema plantejat, especialment les seves dades i els requisits de personal.

4) Perfeccionisme

La perfecció normalment condueix a la rigidesa i al proteccionisme. Les organitzacions que elaboren estàndards han de treballar per a desenvolupar estàndards que siguin flexibles i escalables en un medi que canvia ràpidament, com és el de l'educació superior.

A més, la perfecció pot adoptar la forma de demandes irrealistes des del punt de vista tècnic, de quantitat, així com de disponibilitat de la informació. Els responsables de l'elaboració dels estàndards han de reflexionar sobre la capacitat de la institució per a respondre les exigències que se li formulen, ja que és molt fàcil realitzar peticions que excedeixin les capacitats del sistema de garantia intern de la qualitat.

5) Simplificació

La redacció d'estàndards de manera àmplia o amb poca precisió pot conduir a interpretacions errònies. D'altra banda, és difícil establir un equilibri adequat entre l'especificitat i la flexibilitat. Per això, és necessari guiar els programes, les institucions i el públic.

6) Complexitat

S'han de redactar els estàndards de manera clara amb la finalitat d'evitar la interpretació. No s'han de definir estàndards en forma de parany o com a càstig per a la institució. Els objectius són aportar al sistema de garantia de la qualitat una mesura útil i servir com un revulsiu per a la millora contínua.

7) Accés limitat

Establir estàndards que puguin aconseguir solament unes quantes institucions o programes d'elit té poques conseqüències en la qualitat de l'educació superior. Aquest aspecte és rellevant en aquells contextos en què el finançament de la institució està vinculat al procés d'avaluació externa, ja que podria provocar la pèrdua de la mateixa.

8) Creure que hi ha un producte final

S'ha de partir de la idea que no hi ha un conjunt d'estàndards perfectes, ni hi ha un conjunt d'estàndards que siguin adequats eternament. Per això, les institucions responsables de l'elaboració d'estàndards han d'establir un calendari per a la revisió dels mateixos.

Aquesta revisió dels estàndards és necessària amb la finalitat d'incorporar canvis i nous desenvolupaments que poden estar relacionats amb l'estructura de l'educació superior: polítiques de contractació, promoció del professorat, entre altres.

2. Espai europeu d'educació superior (EEES)

2.1. Context

L'espai europeu d'educació superior (EEES) és el resultat de la voluntat política de 48 països que han anat construint un espai utilitzant eines comunes.

Aquests 48 països (veure figura 1) implementen reformes a l'educació superior sobre la base de valors clau comuns, com la llibertat d'expressió, l'autonomia de les institucions, l'associació d'estudiants independents, la llibertat acadèmica i la lliure circulació d'estudiants i de personal. A través d'aquest procés, els països, les institucions i els grups d'interès de l'espai europeu adaptaran contínuament els seus sistemes d'educació superior, fent-los més compatibles i reforçant els seus mecanismes de garantia de la qualitat. Per a tots aquests països, l'objectiu principal és augmentar la mobilitat del personal i dels estudiants i facilitar l'ocupabilitat.

Figura 1. Països que formen l'espai europeu d'educació superior (EEES).

Font: <http://www.ehea.info/pid34250/members.html>.

La Comissió Europea, juntament amb EACEA i Eurydice, va publicar l'any 2015 un informe sobre la implementació del procés de Bolonya (European Commission, EACEA, Eurydice, 2015). La informació de context que presentem a continuació, i que bàsicament fa referència a la població d'estudiants i al nombre d'institucions, s'ha extret d'aquest document.

La població d'estudiants a l'EEES és d'uns 37,2 milions en els cicles d'educació superior (curs 2011/12). La grandària de la població d'estudiants és molt diversa als diferents països i reflecteix les característiques de cadascun d'aquests. El nombre total d'estudiants en els nivells 5A, 5B i 6 de la Classificació internacional normalitzada de l'educació (ISCED, segons les sigles en anglès: <http://uis.unesco.org/en/topic/international-standard-classificati>

Referència bibliogràfica

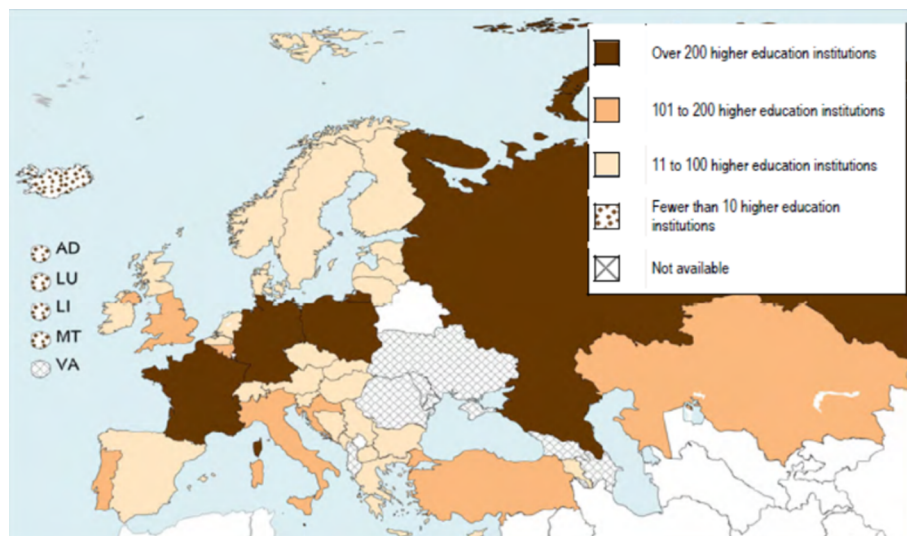
European Commission; EACEA; Eurydice (2015). *The European Higher Education Area in 2015: Bologna Process Implementation Report*. Luxemburg: Publications Office of the European Union.

on-education-isced) varia entre els 960 a Liechtenstein i els gairebé 8 milions a Rússia (país que engloba a més del 21 % de la població d'estudiants de tot l'EEES). Els cinc països (Rússia, Turquia, Alemanya, el Regne Unit i Ucraïna) que concentren el major nombre d'estudiants d'educació superior, representen aproximadament el 54 % del total d'estudiants. A més d'aquests països, França, Polònia, Espanya i Itàlia presenten més d'1,9 milions d'estudiants, mentre que menys de 200.000 es concentren a 18 països de l'EEES.

El tipus i el nombre d'institucions d'educació superior també varien als diferents països de l'EEES. Les institucions d'educació superior poden presentar una orientació acadèmica o professional, poden tenir finançament públic o privat, o poden tenir un altre tipus de característiques en funció del context de cada país.

En relació amb el nombre d'institucions d'educació superior (veure figura 2), observem que el més habitual és trobar entre 11 i 100 institucions a un país (26 països es trobarien en aquest rang). De manera particular, cal destacar el cas de Rússia, que té més de 900 institucions d'educació superior, seguida d'Alemanya i Polònia amb 400, i França amb unes 300. A l'altre extrem, se situen els països amb un nombre menor d'institucions com són Montenegro, Sèrbia i el Regne Unit (Escòcia), que presenten entre 11 i 20 institucions.

Figura 2. Nombre d'institucions d'educació superior a l'EEES.

Font: «Questionari BFUG». A: European Commission, EACEA, Eurydice (2015).

2.2. El procés de Bolonya

El procés de Bolonya es va projectar a través de la Declaració de Bolonya l'any 1999. Els objectius principals són:

- Introduir el sistema de tres cicles: grau, màster i doctorat.
- Consolidar la garantia de qualitat.
- Facilitar el reconeixement de qualificacions i de períodes d'estudis.

Les notables diferències entre els sistemes d'educació i formació a Europa han suposat tradicionalment un escull per als europeus a l'hora de fer valer les qualificacions obtingudes a un país per a presentar-se a un lloc de treball o matricular-se en un curs a un altre. La major compatibilitat dels sistemes educatius facilita als estudiants i als que busquen feina la mobilitat a Europa (http://ec.europa.eu/education/policy/higher-education/bologna-process_en).

Al mateix temps, les reformes de Bolonya impulsen la competitivitat de les universitats i escoles europees i el seu atractiu per a la resta del món. El procés de Bolonya també recolza la modernització dels sistemes d'educació i formació amb la finalitat d'aconseguir que s'ajustin a les necessitats dels canvis del mercat laboral (http://ec.europa.eu/education/policy/higher-education/bologna-process_en).

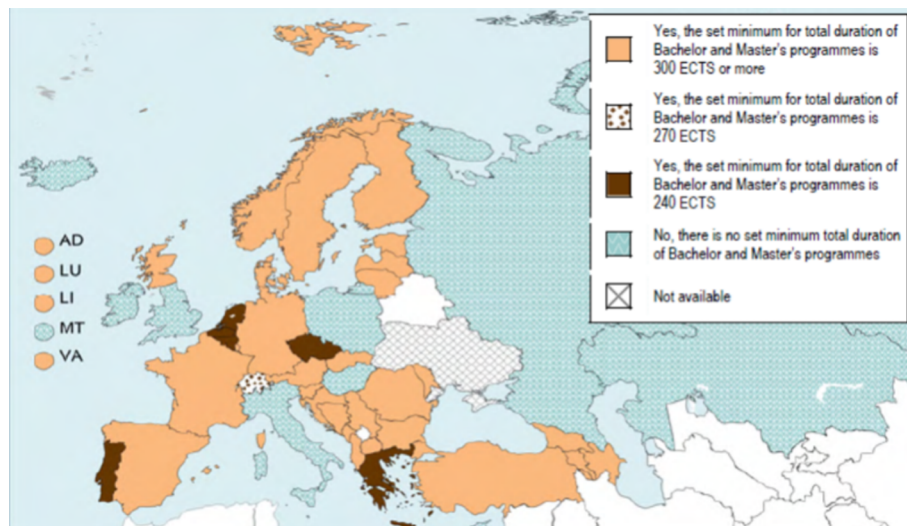
En aquest procés, la Comissió de la Unió Europea estableix la necessitat de disposar d'un marc de referència per a orientar les tasques de les diferents estructures (òrgans) d'avaluació. És important indicar la implicació de diferents grups d'interès a l'hora de desenvolupar un conjunt d'estàndards, directrius i procediments per a l'assegurament de la qualitat. Inicialment, hi participen l'Associació d'Universitats Europees (EUA, per les seves sigles en anglès), l'Associació Europea d'Institucions d'Educació Superior (EURASHE, per les seves sigles en anglès), l'Associació d'Estudiants Europeus (ESU, per les seves sigles en anglès) i l'Associació d'Agències Europees d'Avaluació (ENQA, per les seves sigles en anglès). Tot això es tradueix en l'elaboració dels estàndards i directrius per a l'assegurament de la qualitat a l'Espai europeu d'educació superior (ESG, per les seves sigles en anglès), que van ser adoptats pels ministres responsables de l'educació superior l'any 2005. El 2012 es va iniciar el procés de revisió dels ESG per a millorar la seva claredat, aplicabilitat i utilitat, així com el seu abast, procés que va culminar l'any 2015 amb la publicació de la revisió dels estàndards. En aquesta revisió, s'amplia la participació dels grups d'interès i s'inclou la col·laboració d'Educació Internacional (EI), Business Europe i el Registre Europeu d'Agències de Qualitat (EQAR, per les seves sigles en anglès).

Tal com hem comentat anteriorment, Bolonya va suposar un canvi en el sistema de les titulacions (grau, màster i doctorat). Quant a les titulacions de primer cicle (grau), s'observa que no hi ha un únic model per als països de l'EEES. Així, la majoria dels països combinen programes de 180 ECTS i 240 ECTS. En alguns països, el nombre de programes de 210 ECTS també és significatiu. En relació amb el segon cicle (màsters), el model més comú és el de 120 ECTS. No obstant això, hi ha altres models menys estesos a l'EEES com el de 90 ECTS a Xipre, Irlanda i el Regne Unit (Escòcia) i el que se situa entre 60 i 75 ECTS a Montenegro, Sèrbia i Espanya (European Commission, EACEA, Eurydice, 2015). La figura 3 presenta la durada total mínima establerta per als programes de grau i màster conjuntament. Aquesta figura ens mostra la diversitat de models existents a l'EEES.

Vegeu també

Abordarem el desenvolupament dels ESG en l'apartat «Estàndards i directrius per a l'assegurament de la qualitat a l'espai europeu d'educació superior».

Figura 3. Durada total mínima conjunta per als programes de grau i màster.

Font: «Questionari BFUG». A: EC, EACEA, Eurydice (2015).

2.3. Estàndards i directrius per a l'assegurament de la qualitat a l'Espai europeu d'educació superior (ESG)

Atesa la importància dels estàndards i directrius per a l'assegurament de la qualitat, en anglès European Standards and Guidelines (ESG), analitzarem a continuació amb més detall diferents elements com són l'abast, les finalitats i els principis, així com els estàndards i les directrius. Tota la informació que es presenta en aquesta secció està extreta de: <http://www.enqa.eu>.

2.3.1. Abast

Els estàndards i directrius per a l'assegurament de la qualitat (ESG, d'ara endavant) són un conjunt d'estàndards i directrius per a l'assegurament de la qualitat a l'educació superior. Els ESG no són criteris per a definir la qualitat, ni estableixen com s'implanten els processos d'assegurament de la qualitat, sinó que serveixen d'orientació, cobrint les àrees que són fonamentals per a una oferta de qualitat i uns entorns d'aprenentatge satisfactoris per a l'educació superior. Els ESG s'han de considerar en un context més ampli, que inclou els marcs de qualificacions, els ECTS i el suplement al títol, que també contribueix a fomentar la transparència i la confiança mútua en l'educació superior a l'EEES.

Els ESG se centren en l'assegurament de la qualitat relacionada amb l'ensenyament i l'aprenentatge a l'educació superior, incloent l'entorn d'aprenentatge, així com les connexions pertinents relacionades amb la recerca i la innovació. A més, les institucions tenen polítiques i processos per a assegurar i millorar la qualitat de les seves altres activitats, tals com la recerca i la gestió.

Els ESG són aplicables a tota l'educació superior que s'imparteix a l'EEES, independentment de la modalitat d'estudi o del lloc que s'imparteix. Per tant, els ESG també són aplicables a tota l'educació superior, inclosa l'oferta transnacional i transfronterera.

2.3.2. Finalitats i principis

Els ESG presenten les finalitats següents:

- Establir un marc comú per als sistemes d'assegurament de la qualitat de l'ensenyament i l'aprenentatge a nivell europeu, nacional i institucional.
- Possibilitar l'assegurament i millora de la qualitat de l'educació superior a l'EEES.
- Afavorir la confiança mútua, facilitant d'aquesta manera el reconeixement i la mobilitat dins i fora de les fronteres nacionals.
- Facilitar informació sobre l'assegurament de la qualitat a l'EEES.

Aquestes finalitats ofereixen un marc dins del qual les diferents institucions, agències i països poden utilitzar i implantar els ESG de diferents formes. L'EEES es caracteritza pels seus diferents sistemes polítics, sistemes d'educació superior, tradicions socioculturals i educatives, idiomes, aspiracions i expectatives. Tot això fa que una aproximació única i monolítica a la qualitat i a l'assegurament de la qualitat en l'educació superior sigui totalment inadequada. L'acceptació general de tots els criteris és una condició prèvia per a crear un enteniment comú de l'assegurament de la qualitat a Europa. Per això, els ESG han de ser raonablement genèrics per a garantir que són aplicables a totes les modalitats d'oferta.

Els ESG proporcionen els criteris a nivell europeu amb els quals s'avaluen les agències d'assegurament de la qualitat i les seves activitats. Això garanteix que les agències d'assegurament de la qualitat de l'EEES compleixin amb el mateix conjunt de principis i que els seus processos i procediments es modelin perquè s'ajustin a les seves finalitats i a les exigències dels seus contextos.

Els ESG es basen en els quatre principis d'assegurament de la qualitat a l'EEES següents:

- Les institucions d'educació superior són les responsables principals de la qualitat de la seva oferta acadèmica i de l'assegurament de la mateixa.
- L'assegurament de la qualitat respon als diferents sistemes d'educació superior, institucions, programes i estudiants.

- L'assegurament de la qualitat ajuda al desenvolupament d'una cultura de qualitat.
- L'assegurament de la qualitat té en compte les necessitats i expectatives dels estudiants, de la resta de grups d'interès i de la societat.

2.3.3. Estructura

Els criteris per a l'assegurament de la qualitat es divideixen en tres parts:

- assegurament intern de la qualitat (part 1),
- assegurament extern de la qualitat (part 2), i
- agències d'assegurament de la qualitat (part 3).

No obstant això, s'ha de tenir en compte que les tres parts estan intrínsecament interrelacionades i, en conjunt, formen la base d'un marc europeu d'assegurament de la qualitat. L'assegurament extern de la qualitat de la part 2 («assegurament extern de la qualitat») reconeix els criteris per a l'assegurament intern de la qualitat de la part 1 («assegurament intern de la qualitat»), garantint així que el treball intern realitzat per les institucions està directament relacionat amb qualsevol assegurament extern de la qualitat que realitzin. De la mateixa manera, la part 3 («agències d'assegurament de la qualitat») es fonamenta en la part 2 («assegurament extern de la qualitat»). De manera concreta, es presenten els estàndards i directrius corresponents a l'«Assegurament extern de la qualitat». En aquesta assignatura ens centrarem en la part 2, «assegurament extern de la qualitat» dels ESG.

Part 2. Assegurament extern de la qualitat

2.1. Importància de l'assegurament intern de la qualitat

L'assegurament extern de la qualitat ha d'estar orientat a l'eficàcia dels processos d'assegurament intern de la qualitat que es descriuen en la part 1 dels ESG.

2.2. Disseny de metodologies adequades a les seves finalitats

L'assegurament extern de la qualitat s'ha de definir i dissenyar específicament per a garantir l'adequació a l'assoliment de les seves finalitats i objectius proposats, al mateix temps que té en consideració la normativa en vigor. Els grups d'interès han de participar en el seu disseny i en la seva millora contínua.

2.3. Implantació de processos

Els processos d'assegurament extern de la qualitat han de ser fiables i útils, han d'estar definits prèviament, s'han d'implantar de forma consistent i han de ser públics. Aquests processos inclouen els elements següents:

- Una autoavaluació o equivalent.
- Una avaluació externa que normalment inclou una visita externa.
- Un informe derivat de l'avaluació externa.
- Un seguiment sistemàtic.

2.4. Experts avaluadors

Els processos d'assegurament extern de la qualitat s'han de dur a terme per grups d'experts avaluadors en què s'incloïn un o diversos estudiants.

2.5. Criteris per a fonamentar els resultats

Els resultats o judicis derivats de l'assegurament extern de la qualitat s'han de basar en criteris explícits i públics que s'apliquin de manera sistemàtica, amb independència que el procés doni lloc a una decisió formal.

2.6. Informes

Els informes detallats dels experts s'han de fer públics de manera clara i accessible tant a la comunitat acadèmica, com als socis externs o a qualsevol altra persona interessada. Si l'agència pren una decisió formal basada en els informes, la decisió s'ha de publicar de manera conjunta amb l'informe.

2.7. Reclamacions i recursos

Els processos de reclamacions i recursos s'han de definir de manera clara com a part del disseny dels processos d'assegurament extern de la qualitat i s'han de comunicar a les institucions.

2.4. Assegurament extern de la qualitat

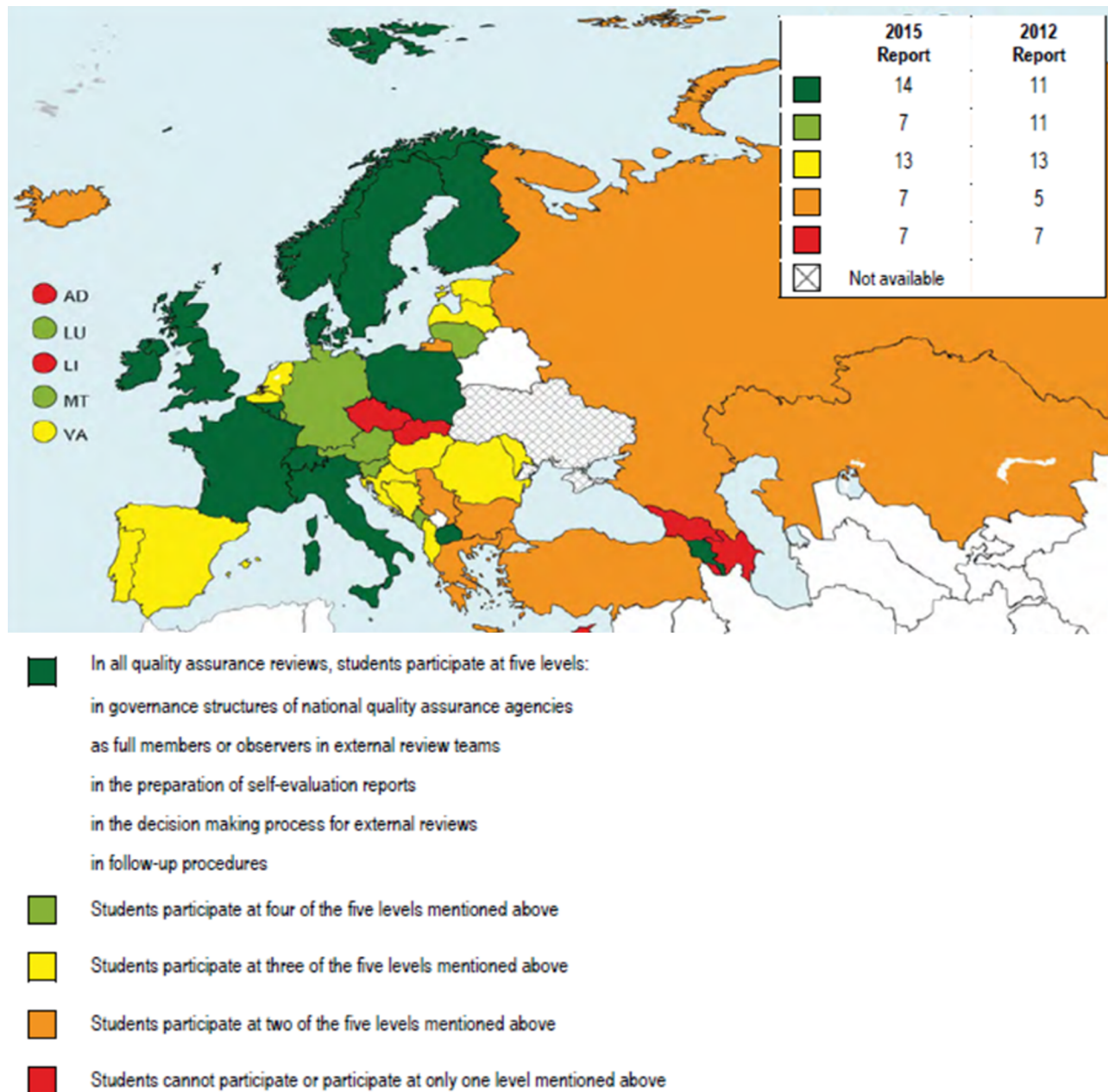
L'EEES es caracteritza per la seva evolució ràpida i constant. No obstant això, diversos països han optat per una aproximació diferent per a l'assegurament extern de la qualitat. Aquest és el cas de la República Txeca, Hongria, Islàndia i Eslovàquia, que disposen d'un comitè nacional encarregat de l'assegurament de la qualitat del sistema d'educació superior sota l'autoritat directa del ministre. Luxemburg i Liechtenstein són països petits que també han optat per una aproximació diferent. En el cas de Luxemburg, hi ha un comitè assessor d'experts internacionals que, entre altres funcions, valida l'agència de qualitat que realitzarà l'acreditació institucional (registrada a EQAR i de ple dret d'ENQA) i de programes d'aquest país. En el cas de Liechtenstein, es requereix que les institucions estiguin acreditades per una agència de fora del seu territori registrada a EQAR i de ple dret d'ENQA (European Commission, EACEA, Eurydice, 2015).

Un dels compromisos adoptats en el marc del procés de Bolonya és la possibilitat que les institucions d'educació superior estiguin avaluades per agències de qualitat estrangeres, sempre que aquestes treballin en la línia dels ESG. Aquesta mesura contribueix a l'expansió de la confiança en els sistemes d'educació superior europeus. Hi ha cada vegada més evidències que les institucions d'educació superior estan aprofitant oportunitats per a treballar amb agències d'altres països. No obstant això, les reformes nacionals en aquesta àrea avancen lentament.

Una de les característiques més destacables del desenvolupament dels sistemes de qualitat a Europa és el reconeixement de la importància de la participació dels grups d'interès i, especialment, del rol que juguen els estudiants. Bolonya reconeix que els estudiants han d'estar completament involucrats en la millora contínua de l'educació superior, així com de les seves pròpies experiències d'aprenentatge. La forma de participació dels estudiants hauria de

ser àmplia, de manera que estiguin vinculats amb tots els aspectes del sistema d'assegurament de la qualitat. La figura 4 mostra el nivell de participació d'estudiants en el sistema d'assegurament de la qualitat externa del curs 2013/14 (European Commission, EACEA, Eurydice, 2015).

Figura 4. Nivell de participació dels estudiants en el sistema d'assegurament de la qualitat externa.

Font: «Questionari BFUG». A: European Commission, EACEA, Eurydice (2015).

2.5. Models d'avaluació

Els models d'avaluació externa es poden centrar en els programes o en les institucions, o poden tenir una aproximació mixta, és a dir, que inclogui elements de tots dos nivells (institucional i de programes).

Actualment, la majoria dels sistemes d'assegurament de la qualitat es focalitzen en la combinació del nivell institucional i de programes. Solament alguns sistemes se centren bàsicament en l'avaluació de programes (per exemple, a Espanya), mentre que uns altres presenten un marc metodològic a nivell institucional (per exemple, al Regne Unit, Finlàndia, Noruega, Àustria). No obstant això, cal indicar que cada vegada més els diferents països estan migrant cap a la combinació de nivells institucional i de programes en les seves aproximacions d'assegurament de la qualitat. Tot aquest context demostra que els sistemes d'assegurament de la qualitat de l'EEES són complexos i dinàmics en el temps.

A continuació, presentem dues aproximacions d'avaluació externa diferents: al Regne Unit, que centra el seu procés d'avaluació a nivell institucional, i a Espanya (cas de Catalunya), on predomina l'avaluació de programes.

2.6. L'avaluació externa al Regne Unit

La QAA (<http://www.qaa.ac.uk/en>) és l'agència de referència europea que marca els nous desenvolupaments de l'avaluació institucional i que, fins al moment, no ha inclòs en el seu vocabulari el terme *acreditació*.

El procés d'avaluació se centra en els elements següents:

- Es compleix i manté el llindar dels estàndards acadèmics.
- Es gestiona la qualitat de les oportunitats d'aprenentatge de l'estudiant.
- Es millora l'educació.
- Es gestiona la qualitat de la informació pública.

Adicionalment, hi ha altres objectius relacionats amb el reconeixement de les bones pràctiques o la consolidació de l'evolució realitzada dels elements comentats anteriorment per a desenvolupar i fomentar millores futures.

A continuació, presentem els aspectes més rellevants de l'avaluació de les institucions d'educació superior i del *Quality Code*.

2.6.1. Avaluació d'institucions d'educació superior

La QAA duu a terme un conjunt d'avaluacions institucionals que presenta una varietat de mètodes que depenen d'una sèrie de factors, com són: la ubicació de la institució, si es tracta d'una universitat, un *college* o un altre tipus d'institució d'educació superior, i el tipus de qualificacions d'educació superior que ofereix la institució.

Concretament, això es tradueix en quatre programes d'avaluació diferents:

- Avaluació d'institucions d'educació superior.
  - *Quality Review Visit* (o visita d'avaluació de la qualitat). Aquesta visita forma part d'un nou procés denominat *Gateway process*, que és l'únic

punt d'entrada al finançament públic de l'educació superior. Aquest procés s'ha iniciat el febrer de 2017 i el seu resultat serà emprat pels organismes finançadors a l'hora de comprovar que les institucions d'educació superior estan preparades per a entrar i mantenir-se en el sector de l'educació superior.

- Avaluació de l'educació superior. És el mètode d'avaluació de les institucions d'educació superior a Anglaterra i Irlanda del Nord des de 2013-14.
  - *Enhancement-led Institutional Review* (ELIR). És el mètode d'avaluació de les institucions d'educació superior a Escòcia.
  - Avaluació de l'educació superior: Gal·les. És el mètode d'avaluació de les institucions d'educació superior a Gal·les des de 2014-15.
- Avaluació d'institucions d'educació superior del sector privat.
  - Avaluació d'institucions d'educació superior que imparteixen titulacions a l'estranger.
  - Avaluació de programes professionals.

Les avaluacions de la QAA estan migrant cap a una aproximació basada en el risc, en què la intensitat o la freqüència del procés d'avaluació externa es determinen a partir dels registres corresponents a l'assegurament de la qualitat de les institucions d'educació superior.

2.6.2. *Quality Code* (o codi de qualitat)

El *Quality Code* (<http://www.qaa.ac.uk/assuring-standards-and-quality/the-quality-code>; <https://youtu.be/brkfeKU8dSE>) estableix les expectatives que tots els proveïdors d'educació superior del Regne Unit han de complir. En aquest es detallen les exigències a les institucions, allò que pot esperar cadascuna de la resta del sistema, així com el que la societat n'espera. Aquestes expectatives són les que han de constituir la raó de ser d'un sistema de garantia de la qualitat.

El *Quality Code* fa referència a les activitats d'aprenentatge i ensenyament de les institucions d'educació superior. Està format per tres parts que se subdivideixen en capítols:

- Part A. Establir i mantenir estàndards acadèmics
  - A1: Punts de referència per als estàndards acadèmics del Regne Unit i d'Europa.
  - A2: Punts de referència per als estàndards acadèmics dels organismes que atorguen titulacions.
  - A3: Assegurament dels estàndards acadèmics i de l'enfocament basat en resultats per a atorgar les distincions acadèmiques.
- Part B. Garantia i millora de la qualitat acadèmica
  - B1: Disseny, desenvolupament i aprovació de programes.

Vídeo recomanat

Recomanem la visualització del vídeo <https://youtu.be/LLloyqVD9GQ>, en què s'expliquen les bases de l'avaluació de la QAA.

- B2: Captació, selecció i admissió a l'educació superior.
  - B3: El procés d'ensenyament-aprenentatge.
  - B4: Capacitat de desenvolupament i assoliment de l'estudiant
  - B5: Implicació dels estudiants.
  - B6: Avaluació dels estudiants i reconeixement d'aprenentatges previs.
  - B7: Exàmens externs.
  - B8: Seguiment i revisió de programes.
  - B9: Queixes i reclamacions.
  - B10: Gestió de col·laboracions i acords amb uns altres.
  - B11: Programes (titulacions) de recerca.
- Part C. Informació sobre les institucions d'educació superior.

En les avaluacions no s'espera el compliment del *Quality Code*, sinó una cultura de lineament i compromís actiu, de manera que la institució pugui demostrar que aconsegueix les expectatives del Regne Unit d'una manera que beneficia la seva missió i naturalesa.

2.7. L'avaluació externa a Espanya. El cas de l'AQU Catalunya

2.7.1. Context

A Espanya, i fins a l'entrada en vigor de l'actual marc normatiu –d'adaptació a l'EEES–, l'avaluació prèvia de títols, que sempre ha estat present en els marcs normatius espanyols, partia d'unes normes o directrius específiques per títol, alhora que la denominació d'aquests figurava en un catàleg oficial (Rodríguez, 2013).

L'any 2007, es promulga la LOMLOU (Llei orgànica per la qual es modifica la Llei orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'universitats). En la mateixa s'estableix el marc jurídic, vigent en l'actualitat, per a l'acreditació del professorat i la verificació, el seguiment i l'acreditació dels ensenyaments adaptats a l'EEES. El RD 1393/2007, de 29 d'octubre, modificat pel RD 861/2010, de 2 de juliol, constitueix un marc de referència normatiu explícit en què es recullen els detalls de la regulació estatal. La nova autonomia donada a les universitats situa en aquestes la responsabilitat de crear i proposar la seva pròpia oferta formativa i l'ordenació de la mateixa.

L'aplicació de Bolonya a Espanya va suposar la desaparició d'un catàleg de títols a nivell nacional, així com de les seves directrius d'índole curricular, que deixaven un «excessiu marge de maniobra» a les universitats. D'altra banda, la decisió definitiva d'implantar (autoritzar) un determinat programa oficial, i ateses les repercussions de finançament que comporta, queda en mans del govern que ho finança. En aquest sentit, l'avaluació externa en el context espanyol fa referència a l'avaluació de programes oficials (grau, màster i doctorat). Si bé, recentment s'està migrant cap a l'avaluació institucional, a través

Referència bibliogràfica

S. Rodríguez (2013). *Panorama internacional de la evaluación de la calidad en la educación superior*. Madrid: Síntesis.

del programa AUDIT (programa voluntari d'avaluació del disseny dels sistemes de garantia de la qualitat) i la certificació de la implantació dels sistemes de garantia interna de la qualitat.

A continuació, presentem el desenvolupament adoptat per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU Catalunya) en l'avaluació de les titulacions oficials a nivell de grau i màster. Els doctorats també es troben en el mateix paraigua d'avaluació externa (verificació, seguiment, modificació i acreditació). El detall de l'avaluació externa dels doctorats no forma part d'aquests materials. No obstant això, la informació es troba disponible a la pàgina web d'aquesta agència (http://www.aqu.cat/universitats/metodologia_referents_es.html#.WVzfHbO7pqI).

2.7.2. Avaluació de programes oficials de grau i màster

Abans d'entrar en el detall dels mecanismes i les fases que componen el procés d'assegurament de la qualitat dels programes formatius oficials, cal indicar que les bases metodològiques del procés d'avaluació externa s'acorden a nivell de la Xarxa Espanyola d'Agències de Qualitat Universitària (REACU).

1) Verificació (avaluació *ex ante*)

Les propostes de noves titulacions oficials s'han de sotmetre a un procés d'avaluació prèvia: la verificació. En aquest procés, les agències de qualitat emeten un informe d'avaluació vinculant per al Consell d'Universitats, que és l'òrgan responsable de la verificació. Els elements que formen part de la metodologia d'avaluació d'aquesta fase inicial de disseny de programes de grau i màster s'inclouen en el quadre següent.

Verificació de grau i màster (AQU Catalunya). Dimensions d'avaluació

(http://www.aqu.cat/universitats/metodologia_referents_es.html)

1. Descripció del títol

- 1.1. Denominació
- 1.2. Universitat sol·licitant i centre responsable
- 1.3. Modalitat d'ensenyament
- 1.4. Oferta de places de nou ingrés
- 1.5. Criteris i requisits de matriculació
- 1.6. Suplement europeu al títol

2. Justificació

- 2.1. Interès del títol en relació amb el sistema universitari de Catalunya
- 2.2. Interès acadèmic de la proposta (referents externs, nacionals o internacionals)
- 2.3. Coherència de la proposta amb el potencial de la institució

3. Competències

- 3.1. Competències
- 3.2. Perfil de competències respecte al contingut disciplinari del títol i al nivell requerit en el MECES

4. Accés i admissió d'estudiants

- 4.1. Vies i requisits d'accés i, en el cas dels màsters, complements formatius
- 4.2. Mecanismes d'informació prèvia a la matriculació i procediments d'acolliment i d'orientació als estudiants de nou ingrés

- 4.3. Accions de suport i orientació als estudiants
- 4.4. Criteris i procediments de transferència i reconeixement de crèdits
- 4.5. Graus: condicions i proves d'accés especials (proves d'aptitud personal)
- 4.6. Grau: adaptació per als titulats de l'ordenació anterior
- 5. Planificació de la titulació**
  - 5.1. Mòduls o matèries que componen el pla d'estudis
  - 5.2. Coherència interna entre les competències establertes i les modalitats d'ensenyament, les activitats formatives i les activitats d'avaluació dels mòduls o les matèries
  - 5.3. La planificació temporal de les activitats formatives
  - 5.4. Mecanismes de coordinació docent i supervisió
  - 5.5. Accions de mobilitat
- 6. Personal acadèmic i de suport**
  - 6.1. Personal acadèmic
  - 6.2. Personal de suport a la docència
  - 6.3. Previsió de professorat i altres recursos humans necessaris
  - 6.4. Professorat de les diverses universitats participants en el cas de programes conjunts
- 7. Recursos materials i serveis**
  - 7.1. Recursos materials i serveis de la universitat
  - 7.2. Recursos materials i serveis disponibles en les entitats col·laboradores
  - 7.3. Previsió de recursos materials i serveis necessaris
- 8. Resultats previstos**
  - 8.1. Indicadors
  - 8.2. Procediment general de la universitat per a valorar el progrés i els resultats d'aprenentatge
- 9. Sistema de garantia interna de la qualitat**
  - 9.1. Òrgan o unitat responsable de la política de qualitat de la titulació
  - 9.2. Avaluació i millora de la qualitat de l'ensenyament i del professorat
  - 9.3. Pràctiques externes i programes de mobilitat
  - 9.4. Anàlisi i difusió de la inserció laboral dels titulats
  - 9.5. Anàlisi i difusió de la informació sobre la satisfacció dels col·lectius implicats
  - 9.6. Criteris i procediments d'extinció del títol
- 10. Calendari d'implantació**
  - 10.1. Cronograma d'implantació del títol
  - 10.2. Procediment d'adaptació dels estudiants procedents de plans d'estudis existents
  - 10.3. Ensenyaments que s'extingeixen per la implantació del títol proposat

2) Seguiment

El marc legal estableix que les agències d'avaluació de la qualitat han de fer un seguiment dels títols registrats basant-se en la informació pública disponible fins al moment en què hagin de sotmetre's a l'avaluació per a renovar la seva acreditació.

El marc metodològic d'avaluació es troba alineat amb el procés d'acreditació (http://www.aqu.cat/universitats/metodologia_referents_es.html). D'aquesta manera, els estàndards del procés de seguiment es corresponen amb els de l'acreditació (vegeu el punt 4, «Acreditació o renovació de l'acreditació»).

3) Modificació

Les modificacions dels plans d'estudis han de ser aprovades per les universitats d'acord amb els seus estatuts o normes i, si escau, d'acord amb la normativa dictada per la comunitat autònoma. En el cas que les modificacions afectin el

contingut del Registre d'Universitats, Centres i Títols del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport (RUCT), aquestes hauran de ser avaluades per l'agència de qualitat corresponent.

4) Acreditació o renovació de l'acreditació (avaluació *ex post*)

L'acreditació és la comprovació, a partir d'una visita externa, que la titulació s'està desenvolupant tal com estava planificada en la verificació. L'acreditació té com a objectiu assegurar a l'usuari que els programes formatius oferts per les institucions universitàries reuneixen no solament els requisits formals o d'índole administrativa regulats per l'autoritat, sinó que el «nivell formatiu» aconseguit pels seus graduats correspon al nivell certificat per la institució. Les dimensions i els estàndards que es recullen en el procés d'acreditació de grau i màster es presenten a continuació (http://www.aqu.cat/universitats/metodologia_referents_es.html):

Seguiment i acreditació de grau i màster (AQU Catalunya) - Dimensions i estàndards d'avaluació

1. Qualitat del programa formatiu

El disseny de la titulació (perfil de competències i estructura del currículum) està actualitzat segons els requisits de la disciplina i respon al nivell formatiu requerit en el MECES.

L'estàndard general es desglossa en els següents estàndards concrets:

- 1.1. El perfil de competències de la titulació és consistent amb els requisits de la disciplina i amb el nivell formatiu corresponent del MECES.
- 1.2. El pla d'estudis i l'estructura del currículum són coherents amb el perfil de competències i amb els objectius de la titulació.
- 1.3. Els estudiants admesos tenen el perfil d'ingrés adequat per a la titulació i el seu nombre és coherent amb el nombre de places que s'ofereixen.
- 1.4. La titulació disposa de mecanismes de coordinació docent adequats.
- 1.5. L'aplicació de les diferents normatives es realitza de forma adequada i té un impacte positiu sobre els resultats de la titulació.

2. Pertinència de la informació pública

La institució informa de manera adequada a tots els grups d'interès sobre les característiques del programa i sobre els processos de gestió que garanteixen la seva qualitat.

L'estàndard general es desglossa en els estàndards concrets següents:

- 2.1. La institució publica informació veraç, completa, actualitzada i accessible sobre les característiques de la titulació i el seu desenvolupament operatiu.
- 2.2. La institució publica informació sobre els resultats acadèmics i de satisfacció.
- 2.3. La institució publica l'SGIQ en què s'emmarca la titulació i els resultats del seguiment i l'acreditació de la titulació.

3. Eficàcia del sistema de garantia interna de la qualitat de la titulació

La institució disposa d'un sistema de garantia interna de la qualitat formalment establert i implementat que assegura, de manera eficient, la qualitat i millora contínues de la titulació.

L'estàndard general es desglossa en els estàndards concrets següents:

- 3.1. L'SGIQ implementat té processos que garanteixen el disseny, l'aprovació, el seguiment i l'acreditació de les titulacions.

3.2. L'SGIQ implementat garanteix la recollida d'informació i dels resultats rellevants per a la gestió eficient de les titulacions, especialment els resultats acadèmics i la satisfacció dels grups d'interès.

3.3. L'SGIQ implementat es revisa periòdicament i genera un pla de millora que s'utilitza per a la seva millora contínua.

4. Adequació del professorat al programa formatiu

El professorat que imparteix docència en les titulacions del centre és suficient i adequat, d'acord amb les característiques de les titulacions i el nombre d'estudiants.

L'estàndard general es desglossa en els següents estàndards concrets:

4.1. El professorat reuneix els requisits del nivell de qualificació acadèmica exigits per les titulacions del centre i té una suficient i valorada experiència docent, investigadora i, si escau, professional.

4.2. El professorat del centre és suficient i disposa de la dedicació adequada per a desenvolupar les seves funcions i atendre els estudiants.

4.3. La institució ofereix suport i oportunitats per a millorar la qualitat de l'activitat docent i investigadora del professorat.

5. Eficàcia dels sistemes de suport a l'aprenentatge

La institució compta amb serveis d'orientació i recursos adequats i eficaços per a l'aprenentatge de l'alumnat.

L'estàndard general es desglossa en els estàndards concrets següents:

5.1. Els serveis d'orientació acadèmica suporten adequadament el procés d'aprenentatge i els de orientació professional faciliten la incorporació al mercat laboral.

5.2. Els recursos materials disponibles són adequats al nombre d'estudiants i a les característiques de la titulació.

6. Qualitat dels resultats dels programes formatius

Les activitats de formació i avaluació són coherents amb el perfil de formació de la titulació. Els resultats d'aquests processos són adequats tant als assoliments acadèmics, que es corresponen amb el nivell del MECES de la titulació, com als indicadors acadèmics i laborals.

L'estàndard general es desglossa en els estàndards concrets següents:

6.1. Els resultats d'aprenentatge aconseguits es corresponen amb els objectius formatius pretesos i amb el nivell del MECES de la titulació.

6.2. Les activitats formatives, la metodologia docent i el sistema d'avaluació són adequats i pertinents per a garantir l'assoliment dels resultats d'aprenentatge previstos.

6.3. Els valors dels indicadors acadèmics són adequats per a les característiques de la titulació.

6.4. Els valors dels indicadors d'inserció laboral són adequats per a les característiques de la titulació.

AQU Catalunya ha organitzat el conjunt d'aquests processos evaluatius en el denominat Marc per a la verificació, seguiment, modificació i acreditació (Marc VSMA), amb l'objectiu d'establir vincles coherents entre aquests i promoure una major eficiència en la seva gestió.

Vídeo recomanat

Recomanem la visualització del vídeo següent per a facilitar la comprensió d'aquest context: <https://youtu.be/0z6YNXcy16U>.

3. L'avaluació i l'acreditació a Amèrica Llatina

Acabem d'analitzar l'Espai Europeu d'Educació Superior i ara ens traslledem al marc regional d'Amèrica Llatina.

Aquesta regió presenta una gran diversitat geogràfica i política alhora que no té desenvolupats, al mateix nivell que la Unió Europea, els espais que faciliten l'establiment de sistemes comuns d'operació –i en el cas que ens ocupa, en el relacionat amb l'educació superior i, en particular, amb la seva avaluació i acreditació. Però no tot són desavantatges; posseir una llengua majoritàriament comuna i orígens culturals paral·lels hauria de facilitar els processos d'acostament.

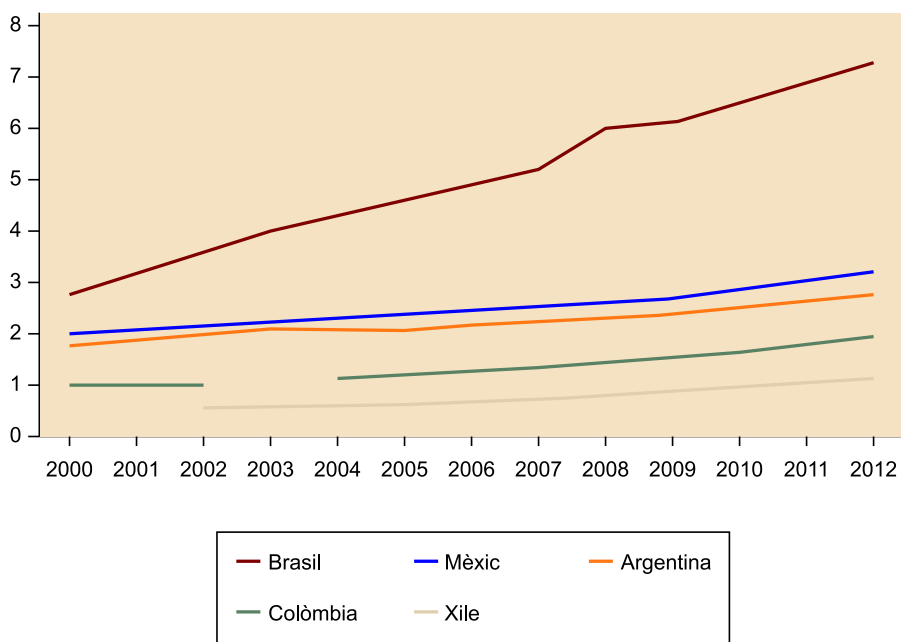
Amèrica Llatina

Font: Wikimedia Commons.

D'altra banda, en les últimes dècades l'oferta formativa d'educació superior a Amèrica Llatina ha experimentat un creixement elevat a causa de, en gran part, la creació de noves institucions de caràcter privat amb una oferta heterogènia, la qual cosa ha generat la necessitat d'engegar processos d'avaluació de la qualitat d'aquestes institucions i dels programes que ofereixen.

Però el creixement no s'ha donat solament en les institucions de caràcter privat, sinó que també s'ha produït en el sector públic. Les dades són molt clares; en aquesta regió, en la dècada de 2000 a 2010 s'ha duplicat el nombre d'estudiants (de 8 milions el 2000 a 16 milions el 2010).

Figura 5. Evolució del nombre d'estudiants a l'educació terciària a cinc països d'Amèrica Llatina.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la UNESCO Institute for Statistics.

Com dèiem, aquesta progressió ha generat un gran interrogant sobre la qualitat d'una part important de l'oferta formativa, la qual cosa ha portat als governs a crear mecanismes de control de la qualitat que també es poden utilitzar amb altres finalitats com, per exemple, per a l'assignació de recursos.

Al mateix temps, en els últims anys ha pres una rellevància destacada la internacionalització de l'educació superior. A mesura que els sistemes nacionals volen tenir un reconeixement internacional i facilitar la mobilitat d'estudiants i acadèmics, han de demostrar la seva qualitat implantant sistemes d'assegurament de la qualitat.

A Amèrica Llatina coexisteixen dues visions diferents en la manera d'enfocar el desenvolupament organitzatiu dels països: una que tendeix a la unificació de models i polítiques en l'àmbit de la comunitat internacional, i una altra que defensa preservar la identitat dels sistemes nacionals.

Històricament, la segona d'aquestes visions ha estat la més estesa a la regió i ha originat el desenvolupament de models nacionals. Pel que fa a l'avaluació de la qualitat a l'educació superior, aquest enfocament ha derivat en la centralització dels processos d'assegurament de la qualitat en agències nacionals.

Amb tot, malgrat aquest enfocament nacional, les agències nacionals s'han implicat en processos integradors per al desenvolupament d'objectius comuns que permetin l'establiment de marcs comuns d'avaluació i de reconeixement. Així, en aquest sentit s'han produït avenços molt destacables gràcies a iniciatives impulsades des del Mercat Comú del Sud (MERCOSUR) i gràcies a la creació de xarxes regionals i internacionals (INQAAHE, RIACES, ARCU-SUD, GRANOTA, etc.), a més de les accions dirigides des d'altres organismes internacionals, com per exemple la UNESCO. En aquesta línia, cal destacar el Sistema d'Accreditació Regional de Carreres Universitàries dels Estats Membres del MERCOSUR i Estats Associats com un sistema d'avaluació comuna de programes específics.

Un altre aspecte a tenir en compte és el grau de consolidació dels processos d'avaluació i d'acreditació. Sobre això, també estem davant un escenari divers i lligat a una major o menor tradició en l'avaluació de la qualitat de l'educació superior de cadascun dels estats de la regió. En conseqüència, ens trobem amb una regió complexa de descriure de manera genèrica. Com que no és possible detallar aquesta diversitat, en aquest apartat explicarem tres aspectes concrets: les característiques principals dels marcs normatius, els models d'avaluació que s'utilitzen i les característiques més rellevants dels estàndards d'avaluació definits. Posteriorment, com a exemple, descriurem en major profunditat els sistemes d'avaluació externa implantats a Colòmbia i a Xile.

3.1. Marc normatiu i regulació de l'avaluació i l'acreditació

A Europa l'existència de l'EEES relaxa la pressió de la regulació dels països a favor dels acords presos dins d'aquest espai; la falta d'un espai de les mateixes característiques a Amèrica Llatina implica un major control dels Estats. Aquest control estatal s'exerceix en major o menor mesura; així, per exemple, a Brasil i a Colòmbia els òrgans (o agències) d'acreditació tenen una dependència governamental elevada, mentre que a Mèxic i a Xile aquests òrgans estan liberalitzats, encara que han passat per un control d'autorització.

En general, hi ha una tendència a adoptar models complexos d'assegurament de la qualitat com a conseqüència de voler adaptar a les tradicions pròpies de control governamental els nous models procedents de contextos escassament regulats, com per exemple EUA. Com a resultat, ens trobem amb la paradoxa que països amb una llarga tradició avaluadora, com són Brasil i Mèxic, han desenvolupat models avaluadors molt diferents.

Pel que fa a les **agències d'avaluació**, també ens trobem amb una gran varietat d'organismes: agències públiques independents del govern (Colòmbia, Xile, Equador, Perú), agències del govern (Argentina, Bolívia, Brasil, Colòmbia, Cuba, Mèxic, Uruguai), agències depenents d'institucions d'educació superior (Bolívia, Costa Rica, Panamà, Perú, Uruguai) o agències privades (Argentina, Xile). Addicionalment, les agències privades poden estar autoritzades únicament per a l'avaluació institucional (Argentina, Mèxic) o solament per a l'acreditació de programes (Xile i Mèxic). Com es pot observar, en molts casos coexisteixen diferents tipologies en un mateix país.

Les iniciatives de col·laboració internacional com RIACES intenten reduir la disparitat que s'ha creat entre les agències. Així, des de RIACES s'han desenvolupat iniciatives que tenen com a objectiu consensuar i publicar criteris d'avaluació i orientacions sobre bones pràctiques dirigides a les agències, que inclouen el següent (informació extreta de: www.cna.gov.co/1741/articles-186350_OBP_RIACES.pdf):

- **L'agència o organisme de qualitat** (reconeixement, missió i propòsits, organització i recursos).
- **Els processos d'avaluació conduïts per l'agència** (relació amb les institucions d'educació superior [IES], avaluació externa de les IES, mecanismes i procediments, comitès d'avaluació, documentació requerida a les IES, processos de presa de decisions).
- **L'agència i la seva relació amb l'entorn** (publicitat de la informació, seguiment de l'agència, xarxes de col·laboració i relació amb altres agències).

En aquest apartat no podem de deixar d'esmentar els **grups d'interès** que participen en l'avaluació de la qualitat a l'educació superior d'aquesta regió. Hem vist que en el model europeu, a més del col·lectiu acadèmic, participen a tots els nivells (en òrgans de govern i de presa de decisions i en els processos d'avaluació externa) altres representants de la societat com poden ser professionals del mercat laboral, estudiants i graduats. En canvi, a Amèrica Llatina, en general, els processos d'avaluació tenen un marcat caràcter acadèmic i la participació d'altres grups d'interès (a més del col·lectiu acadèmic) és reduïda. Solen trobar professionals entre els grups d'experts que participen en l'avaluació externa però, no obstant això, la participació dels estudiants es limita a algun cas puntual. Cal destacar que, en el cas de Xile, els estudiants i professionals formen part de la Comissió de la CNA.

Finalment, hem de fer una reflexió pel que fa a la **transparència i publicació dels resultats** de les avaluacions. En la majoria de països de la regió, les agències d'avaluació publiquen el llistat d'institucions/programes acreditats, però no es publiquen els informes complets del comitè d'experts, contràriament al que succeeix en la majoria de països de l'EEES. Us convidem al fet que realitzeu un petit exercici i compareu les pàgines web de les agències avaluadores europees i d'Amèrica Llatina i ho comproveu.

3.2. Models d'avaluació

Quan estudiem els diferents models d'avaluació establerts a Amèrica Llatina, hem de tenir en compte no solament la diversitat d'escenaris que hem descrit, sinó també una sèrie de factors que apareixen en els models d'avaluació de la regió.

Així, hem de considerar que, en general, els ministeris d'educació dels diferents països executen processos d'avaluació *ex ante* per a finalitats de primera autorització, com es fa també a Espanya, amb èmfasi en l'anàlisi de les condicions prèvies de l'oferta educativa que garanteixin els **requisits mínims** per al funcionament satisfactori (Colòmbia, Xile). D'altra banda, les agències de qualitat realitzen els processos d'**acreditació**, més complexos quant a les seves concepcions, metodologies i finalitats, i se solen fer *ex post* (model utilitzat en la majoria de països).

Un altre factor a considerar és que en alguns casos hi ha una relació entre **finançament i qualitat** (per exemple a Xile). L'increment del finançament a institucions d'alta qualitat (sia finançant directament a les institucions o als estudiants) pot enfortir-les encara més i premiar els seus esforços. No obstant això, aquest model no aporta recursos a la resta d'institucions perquè puguin estimular els processos de millora de la qualitat. Per tant, aquesta política podria augmentar la bretxa entre les IES dins de cada país.

Ètica i responsabilitat social en pràctica

Quins són els avantatges i els inconvenients d'establir polítiques que vinculin qualitat amb finançament?

Quina és la responsabilitat dels Estats envers les capes de la societat menys afavorides?

A més, tal com esmenta Luis Eduardo González en el seu article «L'impacte del procés d'avaluació i acreditació a les universitats d'Amèrica Llatina»:

«[...] hi ha el risc evident de la segmentació puix que les universitats amb majors recursos recluten a les elits i generen xarxes socials que faciliten la inserció laboral en els càrrecs de major rellevància i prestigi.»

En contraposició, les universitats amb menys recursos absorbeixen la resta de la societat, que no sempre disposa del suport necessari per a obtenir una bona inserció laboral. El debat segueix obert.

D'altra banda, també hem de considerar el caràcter **voluntari** o **obligatori** dels processos d'avaluació i acreditació i les seves implicacions. Entre les primeres es troben Colòmbia, Xile –acreditació institucional– i Costa Rica i, entre les segones, Argentina i Xile, en acreditacions d'algunes professions regulades.

En aquest context, les avaluacions de la qualitat a l'educació superior a la regió es concentren principalment en tres funcions que ja hem descrit en apartats anteriors:

- avaluació dels requisits mínims per a l'obtenció de l'autorització d'activitat,
- avaluació institucional, i
- acreditació de programes.

En resum, podem afirmar que l'avaluació s'enfoca de dues formes diferents: en uns pocs països s'orienta gairebé exclusivament a l'**autorregulació**, sense objectius de certificació; els seus criteris, indicadors i procediments metodològics són elaborats per la seva pròpia comunitat institucional. A la resta, que són la gran majoria, estan orientats principalment a l'**acreditació**, encara que també serveixen per a l'autorregulació.

Adicionalment, en casos puntuals, ens trobem amb l'**avaluació dels estudiants**, com és el cas de Colòmbia (exàmens SABER i SABER-Pro), Brasil (exàmens d'ENADE) o Xile (exàmens obligatoris per als llicenciats de medicina i pedagogia).

Pel que fa a les tendències de futur –quant a l'enfocament i model d'avaluació–, podem corroborar que Amèrica Llatina segueix els mateixos passos que s'estan donant a altres regions i que es dirigeix en últim terme cap a l'avaluació o acreditació institucional.

Per finalitzar aquest apartat, presentem un extracte de la publicació «Educació Superior a Iberoamèrica Informe CINDA 2012», en què es resumeixen els sistemes d'assegurament de la qualitat dels països d'Amèrica Llatina. Es pot consultar l'informe complet a la web de CINDA: <http://www.cinda.cl/wp-content/uploads/2014/02/Aseguramiento-de-la>

calidad-en-Iberoamérica-2012.pdf. (S'ha de tenir-se en compte que, a causa de l'evolució contínua dels marcs d'avaluació de la qualitat, algun aspecte de la taula podria haver quedat obsolet.)

País	Organismes	Dependència	Propòsits	Caràcter	Procediment	Nivell
Països amb sistemes d'assegurament de la qualitat establerts						
Colòmbia	Comissió Nacional Intersectorial d'AC de l'ES (CONACES)	Estatal	El registre qualificat és l'instrument del Sistema d'Assegurament de la Qualitat de l'Educació Superior mitjançant el qual l'Estat verifica el compliment de les condicions mínimes de qualitat per part de les institucions d'educació superior.	Obligatòria	Autoavaluació / avaluació externa / dictamen. Coordina i avalua els processos d'assegurament de la qualitat.	Pregrau / postgrau i institucions
	Consell Nacional d'Accreditació (CNA)	Estatal	L'acreditació és l'acte mitjançant el qual l'Estat adopta i fa públic el reconeixement que els experts acadèmics fan de la comprovació que efectua una institució sobre la qualitat dels seus programes acadèmics (de pregrau i postgrau), la seva organització i funcionament i el compliment de la seva funció social.	Voluntària	Autoavaluació / avaluació externa / dictamen	Pregrau / postgrau i institucions
	ICFES: Institut Colombià per al Foment de l'Educació Superior	Estatal	L'Estat, en l'exercici de la seva funció d'inspecció i vigilància de l'educació, es val d'exàmens d'estat i proves externes per a mesurar el nivell de compliment dels seus objectius i buscar la millora contínua de l'educació.	Obligatòria	Administra exàmens de llicenciat que s'apliquen als estudiants quan finalitzen l'educació mitjana (Saber 11) i l'educació superior de pregrau (Saber Pro).	Pregrau

País	Organismes	Dependència	Propòsits	Caràcter	Procediment	Nivell
Xile	Ministeri d'Educació	Estatal	Coordinació	Obligatòria	Emet certificats d'acreditació	Pregrau
	Consell Nacional d'Educació (CNED)	Públic, autònom	Llicenciamen- t, control i foment de la qualitat i autorregulació	Obligatòria per a institucions noves	Lliurament d'informació bàsi- ca, avaluació ex- terna del nivell de compliment dels criteris i dictamen	Institucional
	Comissió Nacio- nal d'Acreditació (CNA)	Públic, autònom	Acreditació, veri- ficació i foment de la qualitat a nivell institucio- nal. Acreditació pro- grames de doct- rat	Voluntària	Autoavaluació / avaluació externa i dictamen	Institucions, agèn- cies d'acreditació, programes acadè- mics en el cas que no existeixi una agència acredita- dora.
			Autorització i supervisió d'agències acredi- tadores	Obligatòria	Avaluació, dicta- men, supervisió periòdica	Agències acredita- dores
Agències acredi- tadores autorit- zades: 8 (Acredita- ta Ci, Acreditacci- ón, Akredita, Ga, Qualitas, Aads, Apice Chile, A&c, Aacs).	Privat	Acreditació pre- grau i postgrau, verificació i fo- ment de la qua- litat a nivell dels programes (de pregrau i especia- litats de l'àrea de salut).	Obligatòria per a carreres de peda- gogia i medicina. Voluntària per a la resta.	Autoavaluació / avaluació externa i dictamen	Carreres i progra- mes acadèmics	
Mèxic	Associació Nacio- nal d'Universitats i Institucions d'Educació Super- ior (ANUIES)	No governamen- tal, autònoma	Control i foment de la qualitat i l'autorregulació	Obligatòria per a l'ingrés i per- manència a l'associació	Lliurament d'informació bàsi- ca. Avaluació externa del nivell de com- pliment dels cri- teris i dictamen.	Institucional
	Federació d'Institucions Me- xicanes Particu- lars d'Educació Superior (FIMPES)	No governamen- tal, autònoma	Acreditació, veri- ficació i foment de la qualitat a nivell institucional i autorregulació en el sector privat	Voluntari (obliga- tori per a l'ingrés i permanència a l'associació)	Autoavaluació / avaluació exter- na i dictamen, d'acord amb el compliment dels criteris	Institucional
	Comitès Interins- titucionals per a l'Avaluació de l'Educació Super- ior (CIEES)	No governamen- tal, autònoma	Foment de la qualitat dels pro- grames educatius	Voluntari	Autoavaluació / avaluació exter- na i dictamen, d'acord amb el compliment dels criteris	Programes acadè- mics (licenciatura) i postgrau
	Consell per a l'Acreditació de l'Educació Super- ior (COPAES)	No governamen- tal, autònoma	Foment de la qualitat de pro- grames educatius	Voluntari	Autoavaluació / avaluació exter- na i dictamen, d'acord amb el compliment dels criteris. Dona reconei- xement oficial i acreditació de programes	Agències d'acreditació disci- plinàries (progra- mes acadèmics de licenciatura)

País	Organismes	Dependència	Propòsits	Caràcter	Procediment	Nivell
	Agències d'acreditació disciplinàries	Privades	Acreditació pre-grau. Verificació i foment de la qualitat a nivell dels programes	Voluntari	Autoavaluació / avaluació externa i dictamen, d'acord amb el compliment dels criteris	Programes acadèmics de llicenciatura
	Centre Nacional d'Avaluació per a l'Educació Superior (CENEVAL)	No governamental, autònoma	Foment i acreditació de la qualitat de programes educatius	Voluntari	Exàmens estandarditzats per a l'ingrés al nivell de llicenciatura, màster i postgrau. Exàmens estandarditzats de llicenciat per una carrera de pregrau. Un altre tipus d'exàmens	Individual Llicenciatura
Argentina	Consell Nacional d'Avaluació i Acreditació Universitària (CONEAU)	Estatal	Avaluació externa d'universitats. Acreditació obligatòria de carreres regulades. Acreditació de programes de postgrau. Pronunciament sobre projectes institucionals de noves universitats nacionals i provincials. Aprovació de noves universitats privades. Acreditació d'agències avaluadores privades.	Voluntari (institucional) Obligatori (carreres de grau i postgrau)	Autoavaluació / avaluació externa	Programes acadèmics Institucions Agències
	Altres institucions	Consell d'Universitats al costat del Ministeri d'Educació: Fixa estàndards per a l'acreditació de programes. Agències autoritzades: Les dues agències autoritzades –la Fundación Argentina para la Evaluación y Acreditación Universitaria (FAPEYAU) i la Fundación Agencia Argentina Acreditadora de las Américas– no registren cap activitat significativa des de la seva creació.				

País	Organismes	Dependència	Propòsits	Caràcter	Procediment	Nivell
Costa Rica	Sistema Nacional d'Acreditació de l'Educació Superior (SINAES)	Està inserit en el sistema d'educació superior universitari estatal, és independent i autònom en les seves decisions, i depèn administrativament del Consell Nacional de Rectors (CONARE)	Planificar, organitzar, implementar, controlar i fer seguiment dels processos d'acreditació que garanteixin la qualitat de les carreres o programes	Voluntari	Autoavaluació / avaluació externa / dictamen del Consell d'Acreditació / autorregulació de la carrera. L'acreditació voluntària és tant per a programes universitaris com no universitaris.	Pregrau, grau i postgrau
	Sistema d'Acreditació de l'Ensenyament Superior Universitària Privada de Costa Rica (SU-PRICORI)	Creat per la Unió de Rectors d'Universitats Privades de Costa Rica (UNIRE). SU-PRICORI és una agència no oficial d'acreditació, sorgida de la iniciativa d'universitats privades. Està integrada per 17 universitats privades.	Contribuir a la millora de la qualitat de les carreres que s'ofereixen a les universitats privades. Propiciar la confiança de la societat costarriquenya en l'educació superior privada. Certificar la qualitat de les carreres sotmeses a acreditació de conformitat amb els estàndards aplicats en el procés.	Voluntari	Autoavaluació / avaluació externa / dictamen del Consell d'Acreditació. Certifica la qualitat de les carreres acreditades i institucions privades (de manera independent de les participants en el SINAES)	Programes acadèmics de pregrau i grau

País	Organismes	Dependència	Propòsits
Països amb sistemes d'assegurament en procés de formació			
Bolívia	Agència Plurinacional d'Avaluació i Acreditació Superior Universitària (APEAESU)	Organisme autònom i descentralitzat	En procés de creació. Tindrà al seu càrrec: el seguiment, el mesurament, avaluació i acreditació de tot el sistema d'educació superior tant públic com privat. L'anterior, amb independència del Ministeri d'Educació.
	Comitè Executiu de la Universitat Boliviana (CEUB)	Organisme central del Sistema de la Universitat Boliviana	La seva funció principal és l'avaluació d'universitats públiques, mitjançant avaluacions externes per experts. Així, també organitza el registre nacional d'experts acadèmics. (El CEUB aglutina universitats públiques que equivalen al 30 % de les universitats del país i al 70 % dels estudiants universitaris. És l'organisme central del Sistema de la Universitat Boliviana, planifica, programa, coordina i executa les disposicions del Congrés segons l'Estatut Orgànic de la Universitat Boliviana.)
	Comissió Nacional d'Acreditació de Carreres Universitàries (CNA-CU)	Estatal	En procés de canvi. Seria reemplaçada per l'APEAESU. Duu a terme els processos d'acreditació i avaluació externa (d'experts acadèmics) de les carreres universitàries dels estats membres del MERCOSUR i dels estats associats ARCU-SUR
	Viceministeri d'Educació Superior, Ciència i Tecnologia	Estatal	Desenvolupa processos d'avaluació externa i certificació del funcionament de les universitats privades i una universitat pública no autònoma

País	Organismes	Dependència	Propòsits
	Consell Nacional d'Accreditació de l'Educació Superior (CONAES)	Organisme autònom i descentralitzat	Organisme promotor i regulador dels processos d'autoavaluació, avaluació externa i acreditació de programes i institucions d'educació superior. L'acreditació és voluntària, llevat per a les carreres relacionades amb la qualitat de vida i seguretat dels ciutadans.
Veneçuela	Comitè d'Accreditació i Avaluació de Programes i Institucions d'Educació Superior (CEAPIES)	Estat	Desenvolupa el procés d'acreditació i avaluació de programes.
	Oficina de Planificació del Sector Universitari (OPSU)	Estat	Promou l'avaluació de les institucions i els programes a través del Programa d'avaluació institucional, però la seva implementació està suspesa i les seves funcions seran assumides directament pel Ministeri del Poder Popular per a l'Educació Universitària
	Direcció General de Supervisió i Seguiment de les Institucions d'Educació Superior	Estat	Contempla, entre les seves funcions, l'aplicació de mecanismes d'avaluació i seguiment de la rendició de comptes de les institucions d'educació superior.
	Consell Consultiu Nacional de Postgrau (CCNPG)	Estat	Organisme competent en els processos d'acreditació i avaluació d'aquests programes; procés voluntari per a les institucions.
Brasil	Sistema Nacional d'Avaluació de l'Educació Superior (SINAES)	Estat	Avaluació i seguiment de les institucions i els programes. Avaluació de l'acompliment dels estudiants mitjançant l'Examen Nacional d'Acompliment d'Estudiants (ENADE). Avaluació externa d'institucions (en procés d'implementació)
	Comissió Nacional d'Avaluació de l'Educació Superior (CONAES)	Estat	Coordinació i supervisió de les avaluacions realitzades pel SINAES
	Coordinació de Perfeccionament del Personal de Nivell Superior (CAPES)	Estat	Organisme dedicat a l'avaluació de postgraus. Avalua els programes de postgrau i les propostes de nous cursos de màster i doctorat, i defineix metes i objectius de la recerca científica i tecnològica del país.

País	Organismes	Dependència	Propòsits
Perú	Consell d'Avaluació, Acreditació i Certificació de la Qualitat de l'Educació Superior No Universitària (CONEACES)	Estatal	Encarregat de la qualitat de l'educació superior no universitària. Fixa estàndards, realitza avaluacions externes de forma voluntària per a l'acreditació de programes i certifica competències professionals dels llicenciats
	Consell d'Avaluació, Acreditació i Certificació de la Qualitat de l'Educació Superior Universitària (CONEAU)	Estatal	Encarregat de la qualitat de les institucions d'educació superior universitària. Fixa estàndards, realitza avaluacions externes de forma voluntària per a l'acreditació de programes i certifica competències professionals dels llicenciats
	Sistema Nacional d'Avaluació, Acreditació i Certificació de la Qualitat Educativa (SINEACE)	Estatal	Acredita programes i institucions. Certifica competències professionals. Com a sistema, agrupa el conjunt d'organismes, normes i procediments estructurats i integrats funcionalment, destinats a definir i establir els criteris, estàndards i processos d'avaluació, acreditació i certificació. El sistema compta amb tres òrgans operadors: CONEACES, CONEAU i IBEP. Aquest últim, no obstant això, opera sobre l'educació bàsica i tècnica productiva.
	Consell Nacional per a l'Autorització del Funcionament de les Universitats (CONAFU)	Organisme autònom de l'Assemblea Nacional de Rectors	Autoritza i avalua el funcionament d'universitats noves (públiques i privades). Autoritza la fusió d'universitats, prèvia avaluació del projecte, així com la supressió de les mateixes

3.3. Estàndards de qualitat

Cada país desenvolupa els seus propis estàndards de qualitat per a l'avaluació de les institucions i l'acreditació de programes. En aquest apartat no tractarem els casos país per país, sinó que presentarem uns estàndards de qualitat que han estat consensuats entre diversos països per a realitzar una avaluació que es reconeix a nivell regional i identificarem els seus elements característics. Aquests elements comuns s'analitzaran utilitzant exemples reals de metodologies implantades a la regió, sia dels estàndards consensuats o d'estàndards d'algun país en concret.

En els últims anys s'estan desenvolupant iniciatives d'acostament entre els països de la regió pel que fa a l'avaluació de la qualitat. Un dels principals assoliments en el marc d'ARCU-SUR i la Xarxa d'Agències Nacionals d'Acreditació (GRANOTA), ha estat la creació i implementació d'un sistema d'acreditació de carreres universitàries per al reconeixement regional de la qualitat acadèmica de les respectives titulacions als països del MERCOSUR i els seus Estats associats. Els estàndards de qualitat aprovats s'agrupen en quatre dimensions, que al seu torn es desglossen en diferents components:

Webs recomanades

Si voleu aprofundir en el detall del disseny a cadascun dels països de la regió, us convidem a visitar les pàgines web de les agències de qualitat respectives.

- **Dimensió 1. Context institucional:**
  - Característiques de la carrera i la seva inserció.
  - Organització, govern, gestió i administració de la carrera.
  - Sistemes d'avaluació de processos de gestió.
  - Polítiques i programes de benestar institucional.

- **Dimensió 2. Projecte acadèmic:**
  - Pla d'estudis.
  - Procés d'ensenyament i aprenentatge.
  - Recerca i desenvolupament tecnològic.
  - Extensió, vinculació i cooperació.
  - Resultats impacte de la carrera.

- **Dimensió 3. Comunitat universitària:**
  - Estudiants.
  - Docents.
  - Graduats.
  - Personal de suport.

- **Dimensió 4. Infraestructura i recursos financers:**
  - Infraestructura física i logística.
  - Biblioteca.
  - Recursos financers.

Web recomanada

Es pot trobar més informació a la pàgina web d'ARCU-SUR: <http://edu.mercosur.int/arcu-sur/index.php/es/>.

Hi ha criteris específics per a les carreres d'agronomia, arquitectura, infermeria, enginyeria, medicina, odontologia i veterinària. Per a aquestes carreres, la GRANOTA llança periòdicament convocatòries d'acreditació en què ja han participat Argentina, Brasil, Xile, Colòmbia i Uruguai. L'acreditació d'una titulació en una d'aquestes convocatòries significa el reconeixement gairebé automàtic de la titulació als països del MERCOSUR.

Veiem, doncs, que hi ha un consens a la regió pel que fa als estàndards i que es comparteixen un nombre elevat de dimensions d'avaluació. Moltes d'aquestes dimensions també són comunes a altres regions, però aquí comentarem algunes que són característiques d'Amèrica Llatina i que li confereixen un caràcter distintiu.

En primer lloc, considerarem el **benestar**, tant a nivell institucional com dels estudiants.

Molts països inclouen una dimensió d'avaluació del benestar dels estudiants. Els programes per afavorir el benestar van més enllà de l'atenció dels estudiants dins de l'entorn universitari i es refereixen a les seves necessitats com a individus. A més, el benestar també s'aplica a altres comunitats universitàries, com el professorat i el personal de suport i serveis.

Com a exemple d'això, presentem la manera d'abordar el benestar en el model per a l'acreditació de la carrera d'educació a Argentina, en què s'inclou la dimensió «Serveis de suport per a la formació professional», en què s'avalua el factor «Benestar» utilitzant com a criteri la implementació de programes que cobreixen un ampli ventall de necessitats dels estudiants.

Model de Qualitat per a l'Acreditació de Carreres Universitàries i Estàndards per a la Carrera d'Educació - CONEAU, 2008

Implementació de programes de benestar

Els estudiants, docents i el personal administratiu accedeixen a programes de benestar universitari.

Els programes de benestar compleixen amb els objectius definits en el seu pla operatiu i s'avaluen quant a la seva qualitat mitjançant normes i procediments clarament definits i implementats en el sistema d'avaluació d'aquestes activitats. A partir de l'avaluació es generen els plans de millora corresponents.

- La biblioteca dona un servei de qualitat als estudiants, als docents i al personal administratiu de la carrera.
- El programa d'alimentació a estudiants d'escassos recursos econòmics és eficaç.
- El programa d'atenció mèdica primària a estudiants, docents i personal administratiu és eficaç.
- El programa d'atenció psicològica per a estudiants és eficaç.
- El programa d'atenció pedagògica per a estudiants és eficaç.
- El programa d'assistència social per a estudiants és eficaç.
- El programa d'esports és el requerit pels estudiants.

Font: www.oei.es/historico/salactsi/modelo_calidad_acreditacion_universitaria.pdf.

En segon lloc, cal esmentar una altra dimensió que, com veurem, es tracta de manera intensiva a la regió: la **recerca**. Això no és d'estranyar, perquè ja hem parlat de l'alt grau d'academicisme en els processos d'avaluació externa de la qualitat a Amèrica Llatina; conseqüentment, s'atorga un paper rellevant a aquest factor. Així, per exemple, si comparem el pes de la dimensió de recerca en les metodologies de la regió amb les metodologies de l'Estat espanyol, podem apreciar que la recerca en aquest segon cas s'avalua a través del professorat i de la qualitat dels programes formatius i, en canvi, en molts enfocaments d'Amèrica Llatina la recerca adquireix el nivell d'estàndard o dimensió. A continuació, presentem la dimensió de recerca del Marc general de referència per als processos d'acreditació de programes acadèmics de tipus superior (COPAES - 2016), que s'aplica a Mèxic. Es pot observar que aquest marc no solament avalua la qualitat de la recerca, sinó que a més aprofundeix en la seva vinculació amb altres aspectes (les necessitats de l'entorn, els recursos disponibles, la difusió que es realitza i el seu impacte).

Marc general de referència per als processos d'acreditació de programes acadèmics de tipus superior (COPAES, novembre 2016)

Categoria 8. Recerca

8.1. Línies i projectes de recerca. Aquest criteri permet avaluar si hi ha lineaments:

- Per a la coordinació de les activitats institucionals de recerca (emissió de convocatòries, definició dels perfils dels participants i requisits per a la presentació de protocols, entre altres aspectes).
- Que proporcionin claredat respecte a la definició de línies de recerca per a la generació i aplicació del coneixement en àrees prioritàries del país i que, per tant, s'han de trobar vinculades amb programes de desenvolupament institucionals, regionals, estatals i nacionals; amb el sector productiu i social; i amb el pla d'estudis del programa acadèmic, incloent aspectes d'innovació educativa i tecnològica.
- Que facin referència a la forma d'avaluació perquè els programes i projectes derivats de les línies de recerca siguin aprovats i finançats.
- Per a promoure les xarxes del coneixement en què participen les institucions d'educació superior a nivell nacional i internacional.

8.2. Recursos per a la recerca

En aquest criteri es valoren els mecanismes per a la creació, el desenvolupament i la consolidació de grups de recerca que fomentin la participació de docents, estudiants i investigadors, així com el finançament per al desenvolupament de la recerca, sent necessari annexar una còpia dels recursos financers assignats als projectes.

8.3 Difusió de la recerca

En aquest criteri es valora el nombre de treballs de recerca que han estat publicats en revistes científiques nacionals i estrangeres reconegudes, i aquells exposats a congressos nacionals i internacionals, quedant publicats en les memòries dels mateixos.

8.4 Impacte de la recerca

S'avalua, en aquest criteri, la transferència dels resultats de recerca per a l'avenç tecnològic (generació de patents), així com per a crear xarxes de col·laboració amb altres institucions públiques i privades interessades a utilitzar el coneixement com a element de competitivitat econòmica, de creació d'ocupació, d'innovació i de cohesió social.

D'altra banda, aquest criteri també permet avaluar si els resultats de la recerca tenen impacte per a la millora del programa acadèmic i per a la generació d'innovacions educatives. En aquest sentit, s'avalua la vinculació entre la recerca i la docència, considerant:

- Mecanismes per a la incorporació a la pràctica docent dels resultats de la recerca, que representin innovació en matèria educativa.

Font: https://www.copaes.org/assets/docs/Marco-de-Referencia-V-3.0_.pdf.

En tercer lloc, podem esmentar una altra dimensió que sol ser objecte d'avaluació a molts països de la regió, la relacionada amb la **responsabilitat social** de les IES i dels programes envers els estudiants, els graduats, els organismes públics i privats i la societat en general. L'acreditació en el marc d'ARCU-SUR és un bon exemple. A continuació, es presenta el factor d'«Extensió, vinculació i cooperació» de l'acreditació d'enginyeries d'ARCU SUR.

Críteris de qualitat per a l'acreditació ARCU-SUR-Enginyeria. Maig-2015

Dimensió 2: projecte acadèmic

2.4. Extensió, vinculació i cooperació

2.4.1. Cursos d'actualització professional permanent. S'ha de contemplar l'extensió de coneixements científics i professionals cap als graduats o cap a professionals de disciplines vinculades a la carrera.

2.4.2. Relacions amb el sector públic i privat. La institució i la unitat acadèmica han d'establir relacions amb empreses i organitzacions, públiques i privades, per a cooperar en activitats conjuntes.

2.4.3. Programa de responsabilitat social. La carrera ha de participar en accions que contribueixin al millorament de la qualitat de vida del seu entorn social.

2.4.4. Mecanismes de cooperació institucional. La carrera ha de fer ús dels mecanismes de cooperació establerts per la institució o la unitat acadèmica per al compliment dels seus objectius.

Font: http://edu.mercosur.int/arcusur/images/pdf/rana/4-Ingenieria_Maio_2015.pdf.

D'altra banda, els estàndards utilitzats per a l'avaluació institucional s'apliquen generalment tenint en compte el **context** de cada institució avaluada. Això es pot observar en la formulació dels estàndards així com pel fet que en la pràctica és habitual que els estàndards **es ponderin en funció del context**.

Fins ara hem analitzat elements diferenciadors que estan tractats amb major intensitat en la definició d'estàndards de la majoria de països d'Amèrica Llatina, si els comparem amb l'EEES. Ara comentarem un aspecte al qual se li dona menys importància a Amèrica Llatina: el tractament de les **competències o resultats d'aprenentatge**. Mentre que aquests són objecte d'especial atenció en els ESG, a Amèrica Llatina s'avaluen amb menor intensitat (excepte excepcions, com veurem més endavant quan aprofundim en els estàndards xilens).

Acabem aquest apartat presentant les dimensions d'avaluació institucional de dos països de la regió, Argentina i Brasil.

Argentina	Brasil
a) Context local i regional	D1: Desenvolupament institucional
b) Missió i projecte institucional. Govern i gestió	D2: Perspectiva científica i pedagògica formadora: polítiques, normes i estímuls per a l'ensenyament, la recerca i l'extensió.
c) Gestió acadèmica	D3: Responsabilitat social de l'IES
d) Recerca, desenvolupament i creació artística	D4: Comunicació amb la societat
e) Extensió, producció de tecnologia i transferència	D5: Polítiques de personal, carrera, perfeccionament, condicions de treball
f) Integració i interconnexió de la institució universitària	D6: Organització i gestió de la Institució

Webs recomanades

Es poden trobar altres metodologies d'avaluació navegant per les pàgines web de les agències d'acreditació autoritzades a cada país.

Argentina	Brasil
g) Biblioteca. Centres de documentació	D7: Infraestructura física i recursos de suport
	D8: Planificació i avaluació
	D9: Polítiques d'atenció als estudiants
	D10: Sostenibilitat financera

3.4. L'avaluació i l'acreditació a Colòmbia

3.4.1. Introducció

El sistema educatiu a Colòmbia està evolucionant contínuament i especialment durant els últims anys. Pel que fa a l'educació, el govern colombià ha dissenyat el Pla nacional de desenvolupament 2014-18 (PND), amb l'objectiu de «fer de Colòmbia el país millor educat d'Amèrica Llatina l'any 2025».

En aquest marc i pel que fa a l'educació superior, el govern ha creat el Sistema Nacional d'Educació Terciària (SNET) per a promoure la qualitat de l'educació superior a través d'un sistema que integra i vincula organitzacions i estratègies. El SNET inclou, entre uns altres, la creació d'un Marc nacional de qualificacions i d'un Sistema Nacional per al Reconeixement d'Aprenentatges Previs (tots dos actualment en procés de disseny).

El Sistema d'Assegurament de la Qualitat de l'Educació Superior té com a principal objectiu la rendició de comptes de les IES. Les organitzacions vinculades i que articulen el sistema són les següents:

- **Ministeri d'Educació Nacional** (a través del Viceministeri d'Educació Superior), que defineix les polítiques en matèria d'educació superior i emet els certificats d'acreditació.
- **Consell Nacional d'Educació Superior (CESU)**, que defineix les polítiques relacionades amb la qualitat i l'acreditació.
- **Consell Nacional d'Acreditació (CNA)**, responsable dels procediments d'acreditació d'alta qualitat.
- **Comissió Nacional d'Assegurament de la Qualitat de l'Educació Superior (CONACES)**, responsable dels procediments per a la verificació de les condicions inicials.

L'assegurament de la qualitat en l'educació superior s'organitza en dos nivells:

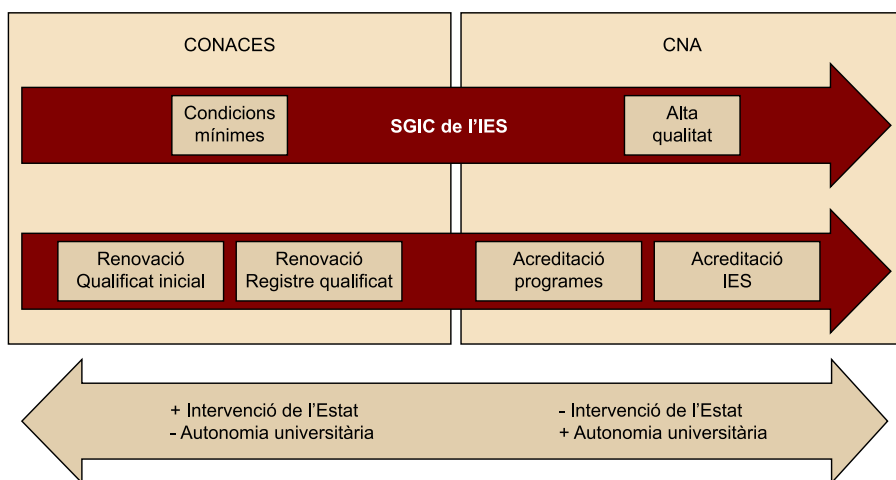
- **Registre qualificat.** És una verificació inicial i obligatòria dels programes acadèmics realitzada per CONACES, que s'ha de renovar de manera peri-

òdica. En aquest procés es revisen els requisits bàsics o «condicions mínimes» que han de complir les titulacions implantades a Colòmbia. La falta del registre qualificat implica que la institució no pot oferir o seguir oferint el programa.

- **Accreditació d'«alta qualitat».** És un procés voluntari d'acreditació *ex post* per a avaluar programes i institucions d'alta qualitat que realitza el CNA. Aquest procés està enfocat a identificar l'excel·lència i solament es pot dur a terme si el programa acadèmic està funcionant i ha tingut diverses promocions de graduats. L'acreditació comporta un procés d'autoavaluació seguit per l'avaluació d'un comitè d'experts (experts acadèmics) que inclou una visita a l'IES.

Aquest model pretén que les IES estableixin un sistema de millora contínua que vagi més enllà del compliment de les condicions mínimes. En el moment de la renovació del registre qualificat, les IES han de decidir si inicien aquesta renovació o fan el salt cap a l'acreditació d'alta qualitat. La figura 6 esquematitza aquests models d'avaluació de la qualitat i també reflecteix un altre aspecte rellevant respecte a l'autonomia universitària enfront de la intervenció de l'Estat.

Figura 6. Processos i organismes d'avaluació a Colòmbia.

Font: elaboració pròpia.

Web recomanada

A continuació descriurem amb detall el CNA i els processos d'avaluació que duu a terme. Addicionalment, si desitgeu ampliar la informació sobre el CONACES podeu consultar la pàgina web següent del Ministeri d'Educació Nacional de Colòmbia: <http://www.mineducacion.gov.co/sistemas deinformacion/1735/article-227123.html>.

3.4.2. Estructura i funcionament del CNA

El CNA és l'agència d'acreditació nacional de Colòmbia que, com a part integrant del Sistema Nacional d'Accreditació, realitza els processos d'acreditació d'alta qualitat. Es tracta d'un organisme de naturalesa acadèmica i amb independència tècnica, creat per la Llei 30 de 28 de desembre de 1992 (Article 53) i reglamentat pel Decret 2904 de 31 de desembre de 1994. Depèn del CESU,

que és qui defineix el seu reglament i funcions (Acord 02/2005-CESU). La seva estructura es compon de consellers, d'experts avaluadors i de la secretaria tècnica.

En l'actualitat, el Consell està compost per vuit acadèmics de diferents disciplines, designats per un període de cinc anys, que se seleccionen per convocatòria pública i mèrits acadèmics. La seva tasca fonamental és la de promoure i executar la política d'acreditació adoptada pel CESU i coordinar els respectius processos.

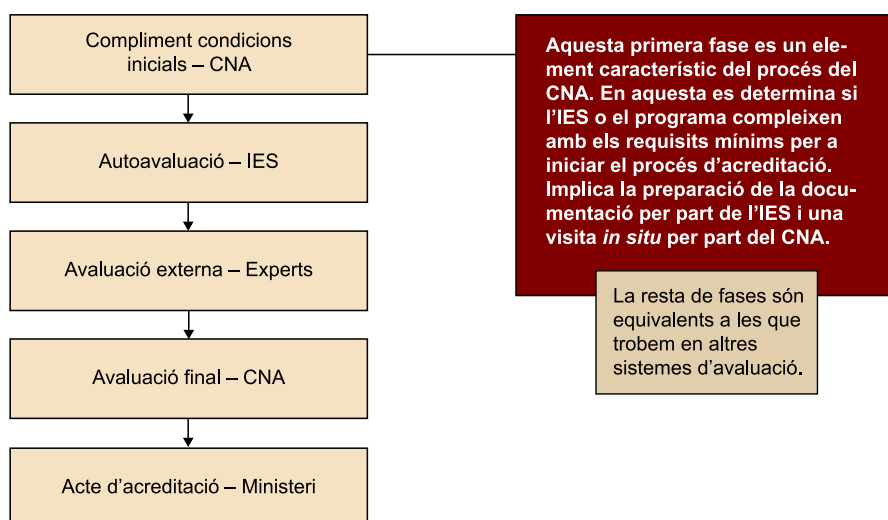
Els experts avaluadors procedeixen de diferents disciplines de l'àmbit acadèmic i són seleccionats pel CNA, per convocatòria individual o a proposta de les IES. Són la projecció i imatge del CNA davant la societat i són els encarregats de realitzar l'avaluació externa com a part d'un equip que emet un judici sobre la qualitat d'un programa o una institució, basant-se en criteris generals que s'han d'interpretar d'acord amb les circumstàncies més específiques de cada institució o programa.

La secretaria tècnica està composta per funcionaris de suport tècnic i administratiu que aporta el ministeri. Conformava l'estructura de suport al Consell i als experts acadèmics per al bon funcionament del CNA.

3.4.3. El procés d'avaluació

Els processos d'acreditació d'alta qualitat que duu a terme el CNA pretenen identificar aquells programes o aquelles IES que s'orienten cap a l'excel·lència i poden demostrar que aconsegueixen bons resultats amb impacte i reconeixement social. Aquests processos es desenvolupen en les fases següents:

Figura 7. Etapes del procés d'avaluació del CNA.

Font: elaboració pròpia.

L'avaluació externa és realitzada per un grup d'experts acadèmics (en alguns casos trobem experts representants del món professional) i inclou una visita a l'IES en què els experts s'entrevisten amb els grups d'interès. Després de la visita, els experts emeten un informe que s'eleva al CNA, òrgan que emet la recomanació d'acreditació i el Ministeri realitza l'acte formal administratiu d'emissió de l'acreditació.

Atès que l'acreditació d'alta qualitat és un procés voluntari, la no acreditació no té efectes sobre el programa o la institució avaluats. Els requisits per a optar a l'acreditació són restrictius i en l'actualitat solament el 16 % de les IES de Colòmbia s'han acreditat a nivell institucional.

3.4.4. Estàndards per a l'avaluació institucional i de programes

El CNA té una trajectòria en processos d'acreditació de més de deu anys en què ha anat desenvolupant i actualitzant estàndards (anomenats «lineaments» a Colòmbia) per a l'acreditació institucional i de programes. A la web del CNA hi ha disponibles els següents:

- Lineaments per a l'acreditació d'especialitats mèdiques (2016).
- Lineaments per a l'acreditació institucional (2015).
- Lineaments per a l'acreditació de programes de pregrau (2013).
- Apreciació de condicions inicials per a l'acreditació (2012).
- Lineaments per a l'acreditació de programes d'IES acreditades (2011).
- Lineaments per a l'acreditació d'alta qualitat de programes de màster i doctorat (2010).
- Lineaments per a l'acreditació institucional (2006).
- Lineamientos per a l'acreditació de programes (2006).

Els lineaments s'estructuren en una jerarquia de tres nivells, que inclou **factors** que agrupen diverses **característiques** i aquestes, al seu torn, es despleguen en **aspectes a avaluar**. Aquests aspectes a avaluar són quantitatius o qualitius i fan possible la valoració del compliment de les característiques.

En el cas de l'acreditació de programes de pregrau, els lineaments estan conformats per 10 factors, 40 característiques i 247 factors a avaluar. En aquest model, les decisions d'acreditació estan basades en successius judicis sobre conjunts d'elements de complexitat creixent (aspectes a avaluar, característiques i factors).

En vista d'aquest plantejament, es pot intuir l'alta càrrega de treball que suposa l'avaluació de la qualitat d'un programa o institució. A continuació, es presenten els factors i les característiques (els aspectes a avaluar no es detallen, solament s'indica el seu nombre) en el cas de l'acreditació de programes de pregrau que aplica el CNA.

Lineaments per a l'acreditació de programes de pregrau

Factors	Característiques	Aspectes
Missió, visió i projecte institucional i de programa	1. Missió i projecte institucional	6
	2. Projecte educatiu del programa	4
	3. Rellevància acadèmica i pertinència social del programa	9
Estudiants	4. Mecanismes de selecció i ingrés	4
	5. Estudiants admesos i capacitat institucional	7
	6. Participació en activitats de formació integral	3
	7. Reglament estudiantil i acadèmic	
Professors	8. Selecció, vinculació i permanència de professors	3
	9. Estatut professorat	6
	10. Nombre, dedicació, nivell de formació i experiència dels professors	8
	11. Desenvolupament professorat	6
	12. Estímuls a la docència, recerca, creació artística i cultural, extensió o projecció social i a la cooperació internacional	3
	13. Producció, pertinència, utilització i impacte del material docent	4
	14. Remuneració per mèrits	3
15. Avaluació de professors	5	
Processos acadèmics	16. Integralitat del currículum	10
	17. Flexibilitat del currículum	10
	18. Interdisciplinarietat	3
	19. Metodologies d'ensenyament i aprenentatge	14
	20. Sistema d'avaluació d'estudiants	6
	21. Treballs dels estudiants	5
	22. Avaluació i autorregulació del programa	4
	23. Extensió o projecció social	8
	24. Recursos bibliogràfics	5
	25. Recursos informàtics i de comunicació	6
26. Recursos de suport docent	6	
Visibilitat nacional i internacional	27. Formació per a la recerca, la innovació i la creació artística i cultural	9
	28. Compromís amb la recerca, la innovació i la creació artística i cultural	8
Recerca i creació artística i cultural	29. Inserció del programa en contextos acadèmics nacionals i internacionals	11
	30. Compromís amb la recerca i la creació artística i cultural	8
Benestar institucional	31. Polítiques, programes i serveis de benestar universitari	9
	32. Permanència i retenció estudiantil	3
Organització, administració i gestió	33. Organització, administració i gestió del programa	7
	34. Sistemes de comunicació i informació	9
	35. Direcció del programa	4
Impacte dels graduats sobre el medi	36. Seguiment dels graduats	8
	37. Impacte dels graduats en el medi social i acadèmic	4
Recursos físics i financers	38. Recursos físics	5
	39. Pressupost del programa	9
	40. Administració de recursos	5

Web recomanada

Es poden consultar els lineaments del CNA a: <https://www.cna.gov.co/1741/article-186359.html>.

3.5. L'avaluació i l'acreditació a Xile

3.5.1. Introducció

L'assegurament de la qualitat de l'educació superior a Xile va començar a prendre importància en la dècada de 1990 i, des de llavors, ha anat evolucionant fins a arribar l'any 2006, quan es va aprovar la Llei 20.129 d'assegurament de la qualitat de l'educació superior, amb la qual es va crear el Sistema Nacional d'Assegurament de la Qualitat de l'Educació Superior (SINACES).

En aquest nou marc es defineixen una sèrie d'organismes amb funcions diferents:

- **Divisió d'Educació Superior del Ministeri d'Educació Superior (DIVESUP).** Responsable d'assegurar el compliment de les lleis, reconeix formalment les IES i recopila i difon informació.
- **Consell Nacional d'Educació (CNED).** Responsable del llicenciament (veure definició més a baix) de les IES. Els seus membres tenen perfil acadèmic.
- **Comissió Nacional d'Acreditació (CNA).** Responsable de l'acreditació de les institucions i de les agències d'avaluació; també realitza acreditació de programes. La comissió està regida pels comissionats, que tenen diferents perfils: acadèmics, professionals i estudiants.
- **Agències acreditades (AA).** Són agències de caràcter privat autoritzades per l'Estat per a acreditar programes.

La mateixa Llei estableix la creació del Comitè de Coordinació, integrat per representants del DIVESUP, el CNED i la CNA, que té com a missió garantir el funcionament correcte del SINACES.

L'assegurament de la qualitat es planteja com un procés evolutiu de les IES que es pot dividir en dues fases fonamentals:

- **Llicenciament.** Quan es crea una nova IES s'ha de seguir un procés obligatori d'avaluació que realitza el CNED i que pot durar entre sis i deu anys. Aquest procés es basa en una avaluació externa cíclica que inclou, com a element fonamental, les visites a les IES realitzades per comitès d'experts (experts acadèmics) per a avaluar el compliment dels requisits necessaris per a obtenir la llicència de funcionament definitiva. Si se supera el llicenciament, l'IES obté la llicència d'operació; si no se supera, es pot arribar al seu tancament.

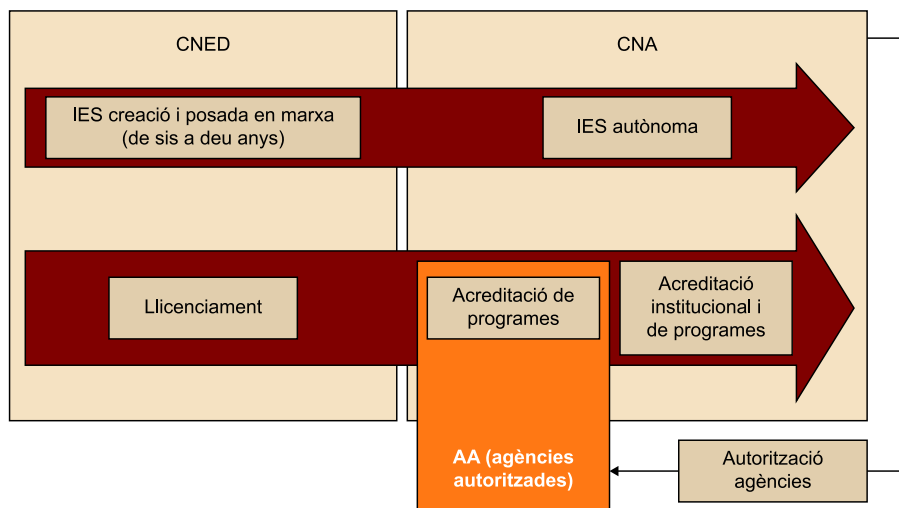
Xile

Font: Wikimedia Commons.

- **Acreditació.** Una vegada superat el llicenciament, les IES es consideren institucions autònomes i poden optar a l'acreditació institucional o a l'acreditació de programes. Tots dos processos són voluntaris, amb excepció d'uns programes concrets, com pedagogia o medicina, que s'han d'acreditar obligatòriament. L'acreditació comporta un procés d'autoavaluació, seguit de l'avaluació per part d'un comitè d'experts que inclou una visita a la IES. La majoria d'IES se sotmeten al procés d'acreditació institucional, ja que les que són avaluades favorablement es beneficien indirectament a través del finançament dels estudiants per part de l'Estat. L'acreditació institucional la realitza exclusivament el CNA, mentre que l'acreditació de programes la pot realitzar tant el CNA com les agències acreditades.

La figura 8 mostra el model d'avaluació externa de la qualitat a Xile i els organismes implicats.

Figura 8. Model d'avaluació externa de la qualitat a Xile.

Font: elaboració pròpia.

En aquest esquema, el CNED té una funció addicional, ja que és responsable d'estudiar les apel·lacions sobre les decisions que pren la CNA. Això pot crear distorsions atès que, en principi, el CNED i la CNA són organismes que estan al mateix nivell; no obstant això, aquesta funció addicional del CNED pot situar a aquest organisme a un nivell jeràrquic superior al de la CNA.

L'estructura del model xilè és complexa i en l'actualitat s'està desenvolupant un projecte per a redissenyar-lo amb la intenció de crear un únic organisme que assumeixi totes les funcions anteriorment descrites.

Les agències acreditades (autoritzades per la CNA) són institucions de caràcter privat que tenen un àmbit d'actuació ben delimitat (solament poden actuar en segons quins tipus de programes i solament en alguns nivells –grau, màster–) i que es troben sota el control de la CNA, a la qual reporten anualment.

L'existència de diverses agències que realitzen una mateixa funció porta implícit el repte d'aconseguir que els estàndards i criteris siguin equivalents i s'apliquin d'igual manera. Per a comprovar la manera de treballar de les agències, la CNA realitza visites de supervisió de manera aleatòria. L'any 2016, la CNA va dur a terme un estudi sobre l'ús d'indicadors i criteris d'avaluació en les agències acreditadores i el seu efecte en els resultats de l'acreditació. Els resultats indiquen que hi ha diferències significatives en el període de validesa amb el qual s'atorguen les acreditacions.

3.5.2. Estructura i funcionament de la CNA

La CNA és un organisme autònom, regit pels comissionats entre els quals trobem representants ministerials, representants del món acadèmic, representants del sector productiu i representants estudiantils; a més, hi ha comitès consultius i comitès d'àrea.

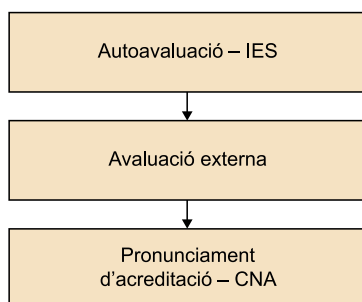
Els **comitès consultius** estan composts per acadèmics o professionals amb dilatada experiència i s'encarreguen d'assessorar a la Comissió en la definició i revisió dels criteris d'avaluació i procediments. En l'actualitat, hi ha cinc comitès amb camps d'actuació concrets: avaluació d'agències, d'especialitats mèdiques, acreditació institucional, acreditació de pregrau i acreditació de postgrau. Per la seva banda, els **comitès d'àrea** col·laboren en els processos d'avaluació de programes de postgrau i especialitats mèdiques. En concret, assessoren en l'avaluació externa, proposen experts avaluadors i analitzen els programes a avaluar.

La gestió de la CNA es realitza des de la **secretaria executiva** i per a les avaluacions es compta amb un banc d'experts avaluadors.

3.5.3. El procés d'avaluació de la CNA

El procés d'acreditació d'institucions, programes de pregrau i programes de postgrau es divideix en tres etapes:

Figura 9. Etapes de l'avaluació institucional de la CNA.

Font: elaboració pròpia.

Lectura recomanada

Si teniu curiositat sobre la consistència dels resultats entre agències, no deixeu de llegir l'estudi realitzat per la CNA. Es pot descarregar directament de la pàgina web de la CNA o a través de l'enllaç següent: http://www.investigacion.cnachile.cl/archivos/cna/documentos/Cuaderno-4_Zapata-Digital.pdf.

Hi ha singularitats en l'avaluació institucional. L'avaluació externa inclou l'elaboració d'un informe financer que realitza un consultor extern especialitzat per a assegurar la viabilitat de l'IES. Aquest informe s'entrega a la mateixa IES i als experts avaluadors.

Aquí, a diferència del que hem vist en el procés de Colòmbia, és la pròpia CNA la que pren la decisió final d'acreditació i aquesta decisió porta associada el període de validesa de l'acreditació; per exemple, d'entre dos i set anys per als programes de pregrau.

3.5.4. Estàndards de l'avaluació institucional

En l'avaluació institucional es defineixen dues àrees mínimes d'avaluació:

1) Gestió institucional

- L'estructura i organització institucional.
- El sistema de govern.
- Les normes i els procediments associats a RRHH.
- La planificació, l'execució i el control de recursos materials i financers.
- Els mecanismes de control de les prioritats de desenvolupament definides per la institució.
- La disponibilitat d'informació.

2) Docència de pregrau

- Disseny i provisió de carreres i programes: decisions sobre l'oferta de carreres i la seva pertinència, obertura de seus, definició i revisió de perfils de graduat, disseny curricular, assignació de recursos, seguiment dels resultats.
- Procés d'ensenyament: sistemes de selecció i admissió, mètodes pedagògics, procediments d'avaluació de l'aprenentatge, ús de tecnologies.
- Dotació acadèmica/docent: qualificació, dedicació, estratègies de reclutament, avaluació, seguiment, perfeccionament, renovació.
- Estudiants: progressió, serveis, seguiment de graduats.
- Utilització dels processos o resultats de la recerca per a millorar la qualitat de la docència impartida.

Adicionalment i considerant la diversitat d'IES que operen a Xile, s'han definit tres àrees complementàries de caràcter voluntari que les IES poden decidir incorporar a l'avaluació, en la mesura en què aquestes àrees estiguin realment vinculades als seus objectius. Per a poder optar a l'avaluació de cadascuna d'aquestes àrees, les IES han de demostrar prèviament que compleixen uns requisits mínims. A continuació es presenten aquestes àrees d'avaluació addicionals, segons es descriuen en *la Guia per a l'Autoavaluació Interna - Acreditació Institucional de les Universitats*, editada per la CNA xilena.

1) Docència de postgrau (màster i doctorat)

L'avaluació contempla:

- Avaluació interna i externa de l'oferta institucional de postgraus que estudiï, almenys, la rellevància i pertinència dels programes en el marc dels objectius institucionals, el procés de formació i l'impacte científic, tecnològic i professional dels programes en la disciplina i en la innovació.
- Assegurar la dotació acadèmica necessària per a desenvolupar la docència.
- Assignació de recursos destinats al suport d'infraestructures, instal·lacions i recursos per als postgraus.
- Vinculacions dels programes amb àrees de recerca i desenvolupament.

2) Recerca

L'avaluació contempla:

- Política institucional de desenvolupament de la recerca i la seva aplicació d'acord amb els criteris de qualitat acceptats per la comunitat científica, tecnològica i disciplinària.
- Disponibilitat de recursos (interns i externs) per al desenvolupament d'activitats de recerca sistemàtiques.
- Participació en projectes oberts i competitius, a nivell nacional i internacional.
- Resultats dels projectes de recerca: publicació en revistes acadèmiques periòdiques, llibres (monografies, assajos o uns altres) i patents.
- Vinculació de la recerca amb la docència de pregrau i postgrau.
- Impacte de la recerca a nivell nacional i internacional (aportació al coneixement científic, tecnològic i de la disciplina).

3) Vinculació amb el mitjà

Tal com defineix la CNA:

«La vinculació amb el medi, en el marc del procés d'acreditació institucional, es refereix al conjunt de nexes establerts amb el medi disciplinari, artístic, tecnològic, productiu o professional, amb la finalitat de millorar l'acompliment de les funcions institucionals, de facilitar el desenvolupament acadèmic i professional dels membres de la institució i la seva actualització o perfeccionament, o de complir amb els objectius institucionals.»

L'avaluació contempla:

- Disseny i aplicació d'una política institucional de vinculació amb el medi, que inclogui almenys la identificació de l'entorn rellevant i la utilització dels resultats de la vinculació per a la millora de l'activitat institucional.
- Instàncies i mecanismes formals i sistemàtics de vinculació amb l'entorn.
- Assignació de recursos suficients per a assegurar el desenvolupament d'activitats de vinculació amb l'entorn.
- Vinculació d'aquestes activitats amb les funcions de docència de pregrau o postgrau, o amb les activitats de recerca quan correspongui.
- Impacte de la vinculació amb el medi de la institució i el medi extern.

Web recomanada

Trobareu més informació a:
<https://www.cnachile.cl/sitessets/lists/acreditacion%20Institucional/AllItems/Guia%20per%20la%20autoevaluacion%20interna%20Universitats.pdf>.

3.5.5. Estàndards per a l'avaluació de programes

Programes de pregrau

En la guia de la CNA aprovada l'any 2015 s'especifica que les carreres (titulacions que faculden per al desenvolupament de professions com, per exemple, veterinària, agronomia, arquitectura) i els programes de pregrau que se sotmeten al procés d'acreditació s'analitzen respecte a dos paràmetres fonamentals:

- El **perfil de graduat** de la respectiva carrera o programa.
- El conjunt de recursos i processos mínims que permeten assegurar el **compliment del perfil de graduat** definit per a la respectiva carrera o programa.

Els estàndards per a l'acreditació dels programes de pregrau s'estructuren, igual que en el cas de Colòmbia, en una jerarquia de tres nivells en què tres **dimensions** agrupen un total de dotze **criteris**, que al seu torn es concreten en un conjunt d'**aspectes a avaluar**.

Anteriorment hem comentat que, en general, el tractament de la consecució de les competències/resultats d'aprenentatge a Amèrica Llatina és un aspecte que no es tracta amb la intensitat amb la qual es fa a Europa. També dèiem que Xile és una excepció i, per a il·lustrar aquesta excepció, vegem com aquest aspecte es reflecteix al llarg dels criteris d'avaluació.

En primer lloc, veiem que en el criteri 3 de l'acreditació dels programes de pregrau, «Perfil de graduat», s'estableix que:

«La carrera o el programa compta amb un perfil de graduat pertinent, actualitzat, validat, difós i conegut per la comunitat acadèmica. A més, la carrera o el programa ha establert mecanismes sistematitzats de monitoratge, avaluació i decisió conduents a reunir evidències substantives del compliment del perfil de graduat.»

D'altra banda, en el criteri 4, «Pla d'estudis», es relaciona el perfil de graduat amb el pla d'estudis:

«La carrera o el programa compta amb processos sistemàtics i documentats per al disseny i la implementació del seu procés d'ensenyament-aprenentatge que s'orienta a l'assoliment del perfil de graduat. Hi ha polítiques i mecanismes d'avaluació periòdica dels cursos oferts en funció dels objectius d'aprenentatge declarats.»

Per la seva banda, el criteri 5, «Vinculació amb el mitjà», inclou:

«La vinculació amb el mitjà és un component essencial del quefer de la carrera o del programa que orienta i enforteix el perfil de graduat i el pla d'estudis.»

També s'esmenta en el criteri 7, «Personal docent»:

«La carrera o el programa compta amb personal docent suficient i idoni per a complir totalment amb totes les activitats i aprenentatges compromesos en el pla d'estudis, la qual cosa permet als seus estudiants avançar sistemàticament cap a l'assoliment del perfil de graduat.»

I, finalment, incloem el criteri 11, «Efectivitat i resultat del procés formatiu»:

«La carrera o el programa compta amb polítiques i mecanismes d'assegurament de la qualitat referits a l'admissió, els processos d'ensenyament-aprenentatge i avaluació i la progressió acadèmica cap a la titulació o graduació. Aquestes polítiques i aquests mecanismes són objectius, efectius, aplicats consistentment i alineats amb el perfil de graduat.»

D'altra banda, la CNA té definits criteris específics per a unes determinades carreres; com a exemple, incloem la definició del perfil professional que han d'aconseguir els graduats del programa de bioquímica.

El programa de bioquímica ha de desenvolupar en els seus graduats:

a) Una sòlida formació científica i un domini en el coneixement de l'estructura, les funcions, transformacions i interaccions de la matèria viva; sent capaç de comprendre, analitzar i explicar els processos vitals normals i les seves alteracions a nivell molecular utilitzant el mètode científic.

b) La capacitat per a conjugar la cerca i generació de coneixements amb la solució dels problemes de la seva competència, a través d'un sentit ètic i social.

c) El domini de la disciplina, entenent-se per aquesta l'estudi dels processos químics de la matèria viva, amb una sòlida formació científica en ciències biològiques i químiques, i amb una adequada base matemàtica i física.

d) La capacitat per a identificar, enunciar, aplicar i comunicar:

- els models essencials i pertinents de química i biologia,
- els models essencials, el camp d'acció, l'estructura lògica i els mètodes propis de la ciència i la tecnologia bioquímica, i
- els fonaments teòrics i pràctics que defineixen els diferents camps d'acció del seu acompliment professional i integrar equips interdisciplinaris.

e) La capacitat per a integrar el coneixement científic amb el tecnològic i la capacitat de gestió.

Font: <https://www.cnachile.cl/criterios%20de%20carreres/bioquimica.pdf>.

Veiem que aquest perfil professional es concreta en una sèrie de competències ben definides i que, per tant, seran fàcilment avaluable.

En vista del tractament exhaustiu que té el perfil de graduat en el desenvolupament dels estàndards i la seva concreció en les carreres, podem concloure que la metodologia està clarament orientada al fet que els estudiants adquireixin les competències establertes als programes.

Programes de postgrau

La CNA ha establert sis criteris d'avaluació per a programes de postgrau i ha desenvolupat guies específiques per als programes de màster i de doctorat, així com per a especialitats mèdiques i odontològiques. En aquest cas, els estàndards s'estructuren en una jerarquia de dos nivells: criteris que al seu torn es despleguen en subcriteris. En els programes de postgrau, el perfil de graduat està tractat amb la mateixa intensitat que en els programes de pregrau.

En el cas dels programes de màster, volem destacar que l'avaluació dels criteris depèn de l'orientació del màster (professional o de recerca). La «Guia per a l'elaboració de l'informe d'autoavaluació de programes de màster», editada per la CNA, estableix la manera en què s'ha d'avaluar cadascun dels aspectes segons l'orientació del màster.

Web recomanada

Podeu ampliar la informació a: <https://www.cnachile.cl/paginas/acreditacion-postgrado.aspx>.

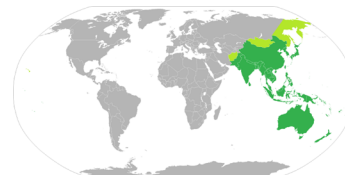
Web recomanada

Si voleu veure els detalls de l'avaluació dels programes de màster, podeu consultar l'enllaç següent: <https://www.cnachile.cl/siteassets/lists/acreditacion/all-items/guia-para-elaboracion-informe-autoevaluacion-magister.pdf>.

4. L'avaluació i l'acreditació a la regió Àsia-Pacífic

4.1. Introducció

Si comentàvem en l'apartat anterior la diversitat que s'observa a Amèrica Llatina, no serà una sorpresa si afirmem que a la regió d'Àsia i el Pacífic ens trobem davant una situació molt més complexa, a causa que presenta una gran diversitat lingüística, política, econòmica i cultural. A més, uns límits territorials que no queden delimitats pel traç continu de la silueta d'un continent, com en el cas d'Amèrica Llatina, fan que la regió es trobi dispersa en una gran varietat de territoris i, en conseqüència, no ens ha d'estranyar que trobem mecanismes de garantia de la qualitat també molt diversos.

Regió Àsia-Pacífic
Font: Wikimedia Commons.

A més, cal destacar les peculiaritats d'algunes de les potències regionals com Hong Kong (colònia anglesa reincorporada a la Xina el 1997), Taiwan (illa-estat no reconegut per la Xina), Singapur (potent ciutat-estat situada entre Malàisia i Indonèsia amb un dels ports més importants del món) i Brunei (ciutat-estat rica en gas i petroli amb una de les majors rendes per càpita del món).

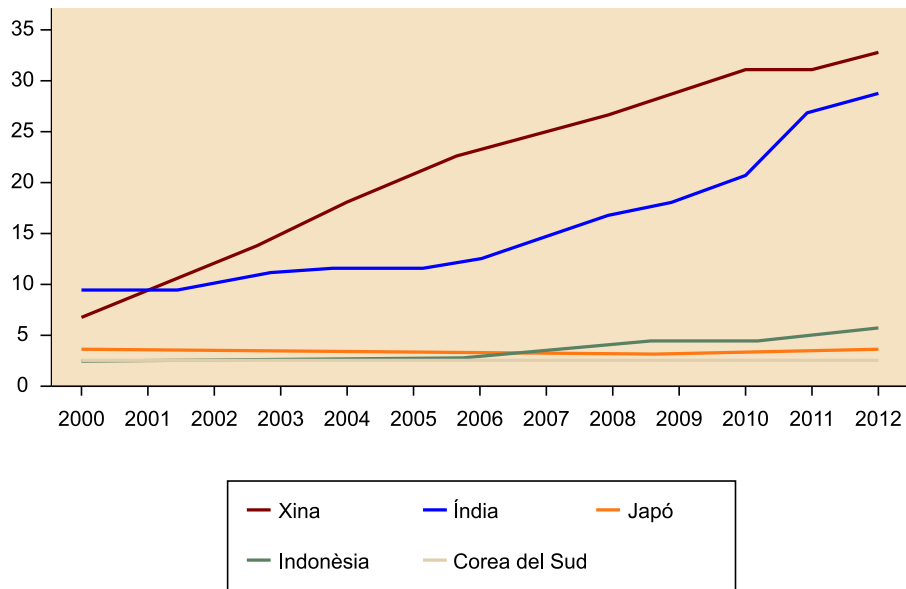
En aquesta regió trobem grups de països que comparteixen elements comuns; així, els països del nord-est i sud-est (Japó, Corea del Sud, Xina, Taiwan i Vietnam) comparteixen una forta tradició confucionista. Altres països tenen o han tingut forts llaços amb els Estats Units o amb el Regne Unit (utilitzen l'anglès a l'educació l'Índia, Singapur, Hong Kong, Austràlia i Nova Zelanda).

Un grup de deu països (Malàisia, Indonèsia, Brunei, Vietnam, Cambodja, Laos, Birmània, Singapur, Tailàndia i Filipines) forma part de l'Associació de Nacions del Sud-est Asiàtic (ASEAN, per les seves sigles en anglès), que es va crear amb l'objectiu de cooperar en els camps econòmic, social, cultural, tècnic, educatiu i de tot tipus, i en la promoció de la pau i l'estabilitat regionals mitjançant el respecte permanent de la justícia. Més endavant es va crear ASEAN+3 (amb la incorporació de la Xina, el Japó i Corea del Sud) i posteriorment ASEAN+6 (amb la incorporació d'Austràlia, Nova Zelanda i l'Índia). Un dels seus majors assoliments ha estat la creació l'any 2015 d'un mercat comú. Pel que fa a l'educació superior, s'han llançat diverses iniciatives, entre les quals podem esmentar la creació de la xarxa d'universitats AUN, per les seves sigles en anglès ASEAN University Network.

Estem davant la regió amb el major creixement econòmic i de població al món, la qual cosa implica l'aparició de noves necessitats. En el cas que ens ocupa, els països amb major creixement necessiten més capital humà que pugui liderar i gestionar els canvis que la societat demana. El creixement de l'educació superior va implícitament lligat al sobtat desenvolupament de la regió. Aquest

creixement té com a màxims exponents la Xina i l'Índia. Entre 2002 i 2012, tots dos països han més que duplicat el nombre d'estudiants, com es mostra en el gràfic següent:

Figura 10. Evolució del nombre d'estudiants a l'educació terciària en un grup de països d'Àsia-Pacífic.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades de la UNESCO Institute for Statistics.

Un element en alça a la regió és l'**educació superior transfronterera** (*cross-border higher education*), que no solament es refereix a la **mobilitat dels estudiants**, sinó que **abasta programes i institucions**. En aquest àmbit podem incloure l'aparició de franquícies, les dobles titulacions, els programes conjunts, etc.

Definició d'educació superior transfronterera

L'educació superior transfronterera inclou l'ensenyament superior que té lloc en situacions en què el professor, l'estudiant, el programa, la institució, el proveïdor o els materials del curs creuen la jurisdicció de les fronteres nacionals. L'educació superior transfronterera pot incloure l'ensenyament superior de proveïdors públics, privats i amb o sense ànim de lucre. Abasta una àmplia gamma de modalitats, des de la presencial (prenent diverses formes, com ara estudiants que viatgen a l'estranger i campus a l'estranger), fins a l'aprenentatge a distància (utilitzant una gamma de tecnologies i inclouent l'e-learning).

UNESCO/OECD (2005). «Guidelines for quality provision in cross-border education». París. Disponible a: http://www.unesco.org/education/guidelines_E.indd.pdf.

Es pot afirmar que avui la regió d'Àsia-Pacífic es troba al capdavant pel que fa a l'educació superior transfronterera. Això afecta no solament als estudiants de la regió, sinó que també s'observa un creixement notable de la mobilitat d'estudiants estrangers cap a aquesta regió. Alguns països tenen una gran capacitat d'atracció d'estudiants estrangers. Entre aquests destaca la Xina, amb un gran nombre d'estudiants procedents majoritàriament dels Estats Units, Corea del Sud, Japó i altres països del sud-est asiàtic. Pel que fa als estudiants de la regió que van a estudiar a l'estranger, el seu nombre no ha deixat d'augmentar i tampoc no ho ha fet el nombre de titulacions i centres d'educació superior que es poden englobar en el que anomenem educació superior transfronterera. Això ha portat als governs de la regió a desenvolupar models per a abordar la qualitat d'aquest sector. Països com l'Índia, Malàisia, Austràlia i Nova Zelanda tenen establerts mecanismes per garantir els programes que els seus IES exporten (que ofereixen en altres països). D'altra banda, Mongòlia, Japó, Hong Kong, Filipines, Malàisia, Indonèsia, Austràlia i Nova Zelanda han establert mecanismes per a garantir la qualitat dels serveis educatius importats (programes d'IES estrangeres que s'ofereixen als països esmentats).

D'altra banda, s'aprecia una major demanda de formació més flexible per a l'alumne, com pot ser l'educació a distància o la mixta (combinació de presencial i a distància). Aquí observem diferents enfocaments a l'hora de plantejar l'assegurament de la qualitat d'aquest tipus d'ensenyament: alguns països la consideren com a part integral de l'educació superior i incorporen l'avaluació en els seus procediments d'avaluació habituals (Hong Kong, Filipines, Malàisia, Singapur, Indonèsia), tenint en compte, això sí, algunes particularitats, mentre que altres països desenvolupen marcs específics d'avaluació (l'Índia, la Xina, Corea del Sud) i un tercer grup encara no té completament definit el model a seguir (el Japó).

Tots aquests canvis i noves tendències en l'educació superior de la regió han de ser considerats en la formulació dels models d'assegurament de la qualitat.

Cada país ha desenvolupat un sistema propi per a l'avaluació de la qualitat de l'educació superior i adequat al seu context, la qual cosa ha provocat la coexistència de múltiples enfocaments i models d'avaluació. Amb tot, i igual que en altres regions, s'han promogut iniciatives per a trobar un espai comú de reconeixement. Així, s'ha creat l'Asia Pacific Quality Network (APQN) i s'han impulsat iniciatives des de l'ASEAN University Network. Aquests marcs de cooperació han propiciat fenòmens de *capacity building* (creació de capacitats) gràcies als quals els països més avançats en temes d'avaluació de la qualitat han donat suport a uns altres menys avançats (com és el cas de Cambodja, Laos o Vietnam).

Lectura recomanada

Podeu ampliar informació en el llibre:

Diversos autors (2006). *La educación superior en el mundo 2007: acreditación para la garantía de la calidad: ¿qué está en juego?* Madrid: Mundi Prensa Libros.

En particular, és interessant el capítol d'Antony Stella «Acreditació de l'educació superior a la regió d'Àsia i el Pacífic».

A nivell polític, l'any 2006 els ministres d'educació d'Àsia i el Pacífic es van reunir a Brisbane i van acordar col·laborar en una sèrie de punts clau que van quedar reflectits en el **Comunicat de Brisbane**, iniciativa que té clares semblances amb la primera època del procés de Bolonya, i que es resumeixen a continuació:

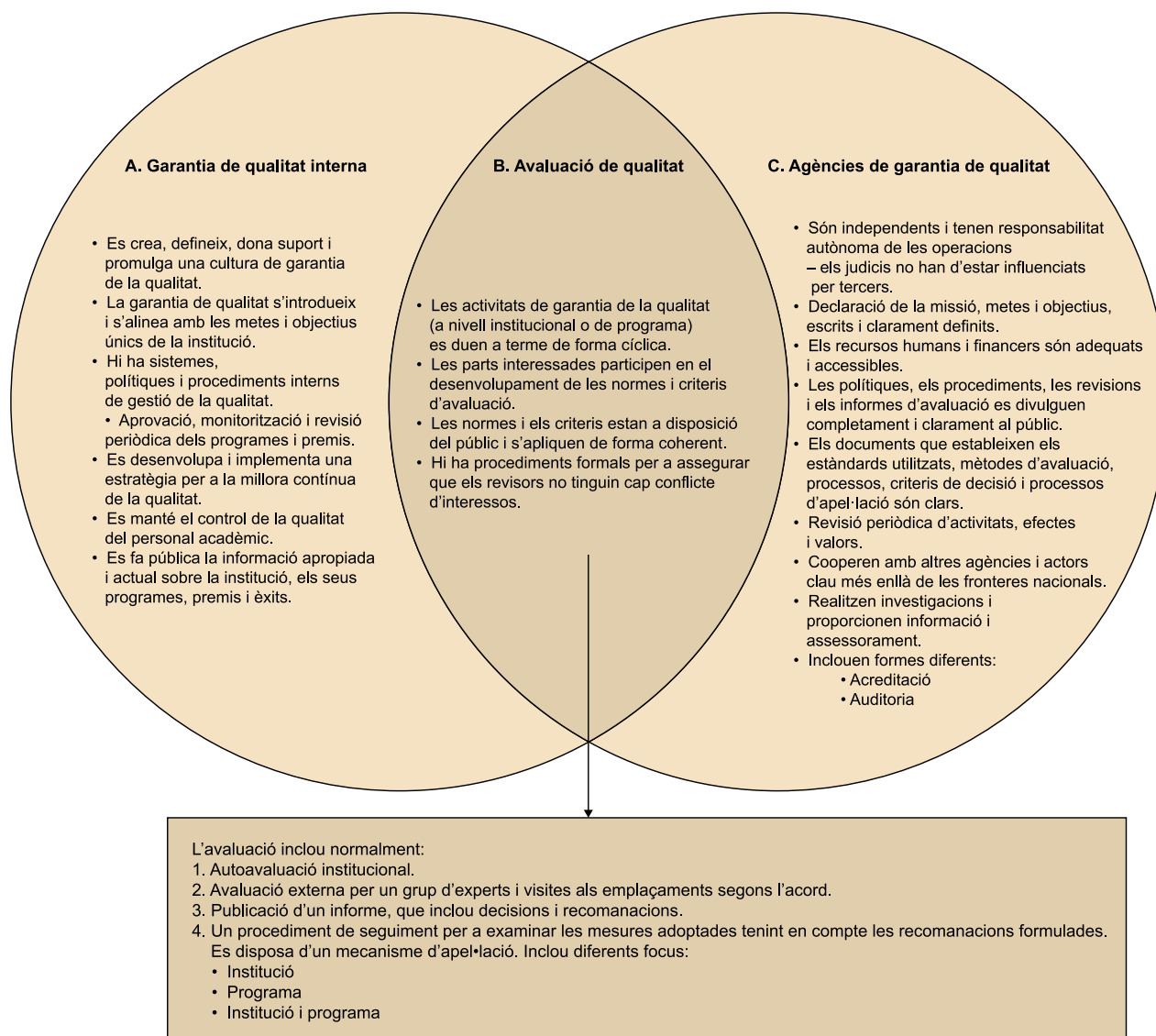
- **Marc de garantia de la qualitat** per a la regió.
- **Reconeixement de les qualificacions educatives i professionals.**
- **Normes comunes basades en competències per als professors.**
- **Desenvolupament d'un reconeixement comú d'habilitats tècniques a tota la regió amb la finalitat de satisfer millor les necessitats de la mateixa.**

L'any 2008, a la conferència anual de l'APQN celebrada a Chiba (Japó) i en el marc del Comunicat de Brisbane, es van aprovar els Principis de Chiba, que han servit per a proporcionar a la regió una guia per a abordar els processos d'assegurament de la qualitat de les IES i de les agències de qualitat. Aquests principis cobreixen tres temàtiques:

- **Assegurament de qualitat de les IES.** Principis que orienten a les institucions en els seus processos de qualitat.
- **Agències de qualitat.** Principis que orienten sobre l'estructura i gestió de les agències per a dur a terme de manera efectiva les avaluacions i acreditacions d'IES i programes.
- **Avaluació de la qualitat.** Un conjunt de principis sobre els processos i els continguts dels sistemes interns de garantia de la qualitat de les IES i la seva avaluació per organismes externs.

Els Principis de Chiba es resumeixen en l'esquema següent:

Figura 11. Principis de Chiba.

Font: Asia Pacific Economic Cooperation: http://publications.apec.org/file-download.php?filename=2012_hrd_higher-edc-learning.pdf&aneu=1305.

L'estructura i els continguts dels Principis de Chiba presenten similituds amb el model europeu, però a la regió hi ha una altra similitud destacable amb Europa: l'any 2012 es va crear l'Asia-Pacific Quality Register (APQR), sota l'auspici de l'APQN. L'APQR és un registre d'agències de qualitat (anàleg a EQAR a Europa) que recull a aquelles agències de qualitat de la regió que demostren el compliment d'una sèrie de criteris. Aquest registre té encara poc recorregut, per la qual cosa haurem d'esperar per a veure la seva evolució.

Malgrat aquestes iniciatives que pretenen establir un marc comú, seguim trobant-nos amb una regió de màxima complexitat, la qual cosa dificulta l'anàlisi global al mateix nivell que el realitzat en altres regions. A continuació comentarem els aspectes més rellevants i característics de la qualitat de l'educació superior de la regió i aprofundirem en l'anàlisi dels models d'avaluació implantats a l'Índia i el Japó.

Web recomanada

Podeu ampliar la informació sobre l'APQR i els criteris d'admissió de les agències de qualitat a: <http://www.apqr.co/index.php>.

4.2. Marc normatiu i regulació de l'avaluació i l'acreditació

Estem davant una regió més diversa que les que hem analitzat anteriorment i ens trobem que, de manera general, l'avaluació de la qualitat d'educació superior està bastant regulada pels governs dels respectius Estats. El cas més extrem pot ser el de països amb sistemes polítics centralitzats, on el govern del país controla de prop l'educació superior, com en el cas de Mongòlia, la Xina i el Vietnam; encara que en aquest grup també podríem incloure a l'Índia, país democràtic on el govern segueix tenint un paper destacable. La resta de països tenen models amb certa independència, i entre ells podem destacar a el Japó, Filipines i Nova Zelanda, que tenen agències d'acreditació fundades per les universitats i, en conseqüència, gaudeixen de major independència que la resta. Exceptuant aquestes agències fundades per les universitats, la resta d'agències públiques estan finançades pels respectius governs, que en molts casos estan representats en els òrgans rectors de les agències (Corea del Sud, la Xina, Austràlia). A més, trobem agències d'acreditació privades que coexisteixen amb les agències públiques.

Un altre aspecte a tenir en compte és quin és l'organisme que pren la decisió final de l'acreditació; així, a Indonèsia o Vietnam la decisió la presa el govern del país, mentre que a Malàisia, Tailàndia o Filipines la decisió final la presa la pròpia agència d'acreditació.

Amb tot, en les últimes dècades s'observa la tendència segons la qual els governs estan optant per donar més independència a les agències acreditadores del país, encara que en alguns casos sigui solament una sortida davant la impossibilitat de controlar un sector en constant creixement.

4.3. Models d'avaluació

En aquesta regió també trobem un ampli ventall d'enfocaments de l'avaluació; d'aquesta manera, a Austràlia i Nova Zelanda s'aplica el model **AUDIT** (s'avalua si l'IES està complint amb els objectius que prèviament s'havia fixat), que funciona bé a països amb una cultura de qualitat amb certa tradició i ben integrada a l'educació superior. Altres països han optat per l'**avaluació per a la millora**, com la Xina i l'Índia, encara que la majoria de països han preferit l'**acreditació**, com Mongòlia, Corea del Sud, el Japó, la Xina, Hong Kong, l'Índia, Vietnam, Malàisia, Indonèsia i Filipines. En alguns països coexisteixen diferents models i, a més, en la majoria dels casos els models aplicats solen tenir trets mixts: no és estrany trobar un model d'acreditació que incorpori aspectes d'avaluació per a la millora, com veurem més endavant quan analitzem el cas de l'Índia.

Quant a les funcions de l'avaluació, també trobem una gran varietat de tipologies; pot ser **institucional**, **de programes** o **ambdues alhora**, sent l'última opció la que trobarem amb més freqüència. No obstant això, totes comparteixen un procés amb dues fases fonamentals, l'**autoavaluació** i la **visita externa** d'experts.

Finalment, en aquesta regió ens trobem amb alguns aspectes ja observats a Amèrica Llatina, com pot ser el caràcter **obligatori** o **voluntari** dels processos d'avaluació externa. També hi ha un debat sobre si l'acreditació ha d'estar lligada o no al finançament.

Per a resumir els models d'avaluació d'aquesta regió adjuntem una taula amb informació extreta de l'estudi «Quality assurance arrangements in higher education in the broader Asia-Pacific region» (2008), realitzat per la Dra. Antony Stella, de l'APQN. En la taula es poden comparar les principals característiques dels models d'avaluació implantats als països de la regió (la taula s'ha actualitzat en casos puntuals, però cal tenir en compte que, com que és una regió en evolució constant, alguns aspectes podrien haver canviat).

Web recomanada

Si desitgeu ampliar la informació, podeu consultar l'estudi complet a: <https://shelbycearley.files.wordpress.com/2010/06/qain-highereducationsurvey-report13022008finalversio.pdf>.

País	Agència	Any de fundació	Fundada per	Finançament	Índole del procés	Funcions principals	Àmbit	Públic contra privat	Unitat de garantia de la qualitat
Austràlia	TEQSA	2012	Govern	Tots dos. Cost operacional a càrrec del Govern i recuperació dels costos de les auditories, a càrrec dels auditats.	Voluntari però obligatori en cas de finançament federal.	Millora de la qualitat, millora personal, més informació pública.	Tant privat com públic. Universitats i Institucions d'Educació Superior (IESP) no universitàries. Inclou agències d'acreditació estatals.	S'apliquen les mateixes normes.	Institució
Brunei	BDNAC	1990	Govern	Govern	Obligatori	Millora de la qualitat, comparabilitat internacional, més informació pública.	Solament nivell universitari	S'apliquen les mateixes normes.	Institució i programa
Xina	CDGDC	–	Govern	Govern	Voluntari	Millora de la qualitat, més informació pública, transparència.	Privat i públic. També inclou IESP no universitàries.	S'apliquen les mateixes normes.	Institució i programa
Xina	HE Evaluation Centre-MoE	2004	Tots dos	Tots dos	Obligatori	Responsabilitat, millora de la qualitat, transparència.	Solament IESP finançades amb fons públics. Inclou les IESP no universitàries.	S'apliquen les mateixes normes.	Institució i programa

País	Agència	Any de fundació	Funda-da per	Finan-çament	Índole del procés	Funcions principals	Àmbit	Públic contra privat	Unitat de garan-tia de la qualitat
Corea del Sud	KCUE	1982	IESP	Tots dos	Obligatori	Millora personal, millora de la qualitat, responsabilitat.	Tant privat com públic. Inclou IESP solament de caràcter universitari.	S'apliquen les mateixes normes.	Institució i programa
Filipines	AACCUP	1987	IESP	IESP. Ocasionalment, subsidi del Govern.	Voluntari	Millora de la qualitat, responsabilitat, millora personal.	IESP de caràcter públic. Inclou IESP no universitàries.	S'apliquen les mateixes normes.	Programa
Filipines	PAASCU	1957	IESP	IESP	Voluntari	Millora personal, millora de la qualitat, responsabilitat.	IESP públiques i privades.	S'apliquen les mateixes normes.	Institució i programa
Hong Kong	HKCAA	1990	Govern	Autofinançament	Voluntari	Millora de la qualitat, avaluació comparativa, comparabilitat nacional.	Tant privat com públic. També inclou les IESP no universitàries + centres privats d'educació i formació.	S'apliquen les mateixes normes.	Institució i programa
Hong Kong	UGC	1965	Govern	Govern	–	–	Solament IESP finançades amb fons públics.	Solament cobreix universitats públiques.	Institució
Índia	NAAC	1994	Govern	Govern	Obligatori	Millora de la qualitat, responsabilitat, millora de les IESP.	IESP públiques i privades.	Mateix enfocament	–
Indonèsia	BAN-PT	1994	Govern	Govern	Voluntari	Millora de la qualitat, responsabilitat, millora personal.	Tant privat com públic. També inclou IESP no universitàries.	S'apliquen les mateixes normes.	Programa fins a 2006, Institució des de 2007.
Japó	NIAD-UE	1991	Govern	Govern	Voluntari i obligatori	Responsabilitat, millora personal, millora de la qualitat.	Tant privat com públic. També inclou IESP no universitàries.	S'apliquen les mateixes normes.	Institució i algunes escoles de postgrau d'un camp particular.
Japó	JUAA	1947	IESP	IESP	Voluntari i obligatori	Millora personal, millora de la qualitat, responsabilitat.	IESP privades i públiques solament de nivell universitari.	S'apliquen les mateixes normes.	Institució inclosa l'avaluació del programa.

País	Agència	Any de fundació	Funda-da per	Finan-çament	Índole del procés	Funcions principals	Àmbit	Públic contra privat	Unitat de garan-tia de la qualitat
Malàisia	MQA	1997	Govern	Tots dos	Obligatori	Responsabi-litat, millo-ra personal, millora de la qualitat.	Tant privat com públic. També in-clou IESP no universitàries.	S'apliquen les mateixes normes.	Institució, facultat, programa, temes, as-pectes.
Nova Ze-landa	ITP-Q	1991	IESP	IESP	Obligatori	Responsa-bilidad, mi-llo-ra de la qualitat, mi-llo-ra perso-nal.	Solament IESP finan-çades amb fons pú-blics.	S'apliquen les mateixes normes.	Institució
Nova Ze-landa	NZQA	1989/90	Govern	Govern + quota per serveis	Voluntari i obligatori	Responsabi-litat, millo-ra personal, millora de la qualitat.	Tant privat com públic. També in-clou IESP no universitàries.	Les nor-mes varien depenent del tipus d'institució i de les re-lacions pú-blic-privades.	Institució
Nova Ze-landa	NZUAAU	1993	IESP	IESP	Obligatori	Millora per-sonal, mi-llo-ra de la qualitat, responsabi-litat.	Solament universitats. Totes són de caràcter públic.	S'apliquen les mateixes normes.	Institució
Singapur	SPRING	1981	Govern	Govern	Voluntari	Millora de la qualitat, més infor-mació pú-blica, ava-luació com-parativa.	Solament IESP de ca-ràcter pri-vat.	Diferents esquemes cobreixen públics i pri-vats. Públics no coberts sota fide-ïcomissos o controls estadístics de la quali-tat-empre-ses de d'externalització.	Institució
Singapur	MOE	–	Govern	Govern	Obligatori	Millora per-sonal, mi-llo-ra de la qualitat, responsabi-litat.	Solament IESP de ca-ràcter pú-blic.	Diferents esquemes cobreixen públics i pri-vats.	Institució
Tailàndia	ONESQA	2000	Govern	Govern	Obligatori	Responsabi-litat, millora de la quali-tat, millora personal.	Tant privat com públic. També in-clou IESP no universitàries.	S'apliquen les mateixes normes.	Institució

País	Agència	Any de fundació	Fundada per	Finançament	Índole del procés	Funcions principals	Àmbit	Públic contra privat	Unitat de garantia de la qualitat
Vietnam	GDETA	2003	Govern	Govern	Obligatori	Millora personal, millora de la qualitat, transparència.	Tant privat com públic. També inclou IESP no universitàries.	S'apliquen les mateixes normes.	Institució i programa

4.4. Estàndards de qualitat

Els estàndards de qualitat dels països d'aquesta regió presenten característiques comunes als desenvolupats en altres regions. A continuació no realitzarem una descripció general dels estàndards, sinó que ens focalitzarem en uns aspectes concrets que desenvoluparem a través d'exemples.

Les metodologies establertes per a l'avaluació de la qualitat han de prendre en consideració els canvis i els nous reptes als quals s'enfronta l'educació superior. En aquest apartat veurem tres exemples de la manera en què les metodologies d'avaluació aborden aquests canvis. Addicionalment, veurem un quart exemple que introdueix un model d'avaluació amb dos nivells d'estàndards (amb requisits mínims i avançats)

Exemple 1. L'educació transfronterera en l'avaluació AUDIT a Nova Zelanda (programes neozelandesos que s'imparteixen a l'estranger).

El cinquè cicle d'avaluació AUDIT de les universitats neozelandeses, desenvolupat en els últims anys, es basa en set dimensions:

- Lideratge i gestió de l'ensenyament i l'aprenentatge.
- Perfil d'estudiants: processos d'accés, transició i admissió.
- Pla d'estudis i avaluació.
- Compromís i assoliments dels estudiants.
- Satisfacció dels estudiants i suport.
- Qualitat del professorat.
- Supervisió de la recerca dels estudiants.

En el desenvolupament d'algunes d'elles es fa esment explícit de l'educació transfronterera. Vegem els detalls a continuació:

- L'apartat del pla d'estudis i avaluació inclou el que es denomina «Equivalència dels resultats de l'aprenentatge», que es concreta en: «Les universitats han de tenir mecanismes formals perquè els resultats d'aprenentatge dels estudiants en programes implantats a altres campus o institucions associades, incloses les que estan a l'estranger, compleixin amb els estàndards esperats per la universitat al campus d'origen».
- En l'apartat de satisfacció dels estudiants, pel que fa al suport als mateixos, la metodologia inclou un esment especial al «Suport a altres campus»: «Les universitats han de tenir mecanismes formals per a assegurar que els estudiants de programes impartits a altres campus o institucions associades, (incloses les que estan a l'estranger) reben un suport religiós i un aprenentatge adequats».
- Finalment, en l'apartat de qualitat del professorat també trobem un apartat específic respecte al «Suport al professorat a altres campus»: «Les universitats han

Web recomanada

Podeu consultar la metodologia completa de l'avaluació institucional AUDIT de Nova Zelanda a la web de l'Academic Quality Agency (AQA): <http://www.aqa.ac.nz/sites/all/files/aqa%20Cycle%205%20Framework%20Jan2013.pdf>.

de tenir mecanismes formals per a assegurar que s'ofereix el suport adequat al professorat que ensenya en programes a altres campus o institucions associades (incloses les que estan a l'estranger)»

Exemple 2. L'avaluació de l'educació transfronterera impartida a Hong Kong (programes estrangers que s'imparteixen a Hong Kong).

Hong Kong té establerts criteris per a l'acreditació dels programes estrangers que s'imparteixen localment. L'organisme que realitza les avaluacions és el Hong Kong Council for Accreditation of Academic and Vocational Qualifications (HKCAAVQ). Aquesta acreditació és voluntària, però imprescindible per als programes que es vulguin registrar en *el Qualification Register* de l'Estat. Aquest registre garanteix que els estudiants adquireixen les qualificacions requerides en el Marc de qualificacions de Hong Kong.

L'HKCAAVQ ha establert una guia en què es descriu el procés i els estàndards aplicables, tant en el cas de programes estrangers que s'imparteixen en associació amb IES locals, com en el cas de campus o seus estrangeres establertes a l'Estat i que operen independentment.

Web recomanada

Podeu ampliar la informació a: <http://www.hkcaavq.edu.hk/en/services/accreditation/non-local-learning-programmes>.

Exemple 3. L'acreditació dels programes en modalitat a distància a Malàisia.

A Malàisia es considera que l'ensenyament a distància forma part integral de l'educació superior i, per tant, en els processos d'avaluació se li apliquen els mateixos requisits que als programes que s'imparteixen en modalitat presencial. Així, les nou àrees d'avaluació AUDIT són les mateixes que les àrees d'avaluació per a la formació a distància:

- Visió, missió, objectius educatius i resultats d'aprenentatge.
- Disseny i implantació del programa formatiu.
- Avaluació dels estudiants.
- Selecció d'estudiants i serveis de suport.
- Professorat.
- Recursos formatius.
- Seguiment i revisió del programa.
- Lideratge, governança i administració.
- Millora contínua de la qualitat.

Amb tot, la Malaysian Qualifications Agency (MQA) ha establert un codi de bones pràctiques que han de tenir en compte les IES per a abordar els processos d'avaluació com AUDIT o l'acreditació. En aquest codi de bones pràctiques es posa l'accent en les necessitats dels estudiants en aquesta modalitat i s'incideix en els mètodes d'ensenyament-aprenentatge, l'avaluació, el professorat i els recursos.

Web recomanada

Podeu consultar els estàndards d'avaluació per a l'educació a distància a Malàisia a l'enllaç següent: <http://www2.mqa.gov.my/QAD/garispandu-an/2014/COP-ODL.pdf>.

Exemple 4. Nivells d'estàndards a Malàisia

A Malàisia l'avaluació és obligatòria i observem un clar enfocament cap a la millora. L'avaluació està dividida en nou àrees i cada àrea té definits estàndards a dos nivells:

- **Estàndards de referència** (*benchmark standards*). Es refereixen als requisits mínims a complir
- **Estàndards «millorats» o avançats** (*improved standards*). Van més enllà dels requisits mínims i reflecteixen bones pràctiques a nivell nacional o internacional.

Vegem un cas concret dels dos nivells d'estàndards.

En l'avaluació dels resultats de l'aprenentatge, tenim com a estàndards de referència els següents:

- L'IES ha de formular resultats d'aprenentatge i objectius de formació consistents amb la seva visió i missió.
- L'IES ha de definir les competències específiques que els estudiants han de demostrar quan finalitzin el període d'estudi. (Les competències inclouen domini del corpus de coneixement, habilitats pràctiques, habilitats socials i responsabilitat, ètica i professionalisme, mètode científic, pensament crític i resolució de problemes, habilitats de comunicació i treball en equip, gestió de la informació i aprenentatge permanent, i emprenedoria i gestió.)

A més d'aquests dos estàndards es defineix un tercer a nivell avançat:

- L'IES ha d'especificar el vincle entre les competències esperades al final dels estudis i les necessàries per al desenvolupament de carreres professionals, els estudis posteriors i la bona ciutadania.

Per a aconseguir l'avaluació positiva, l'IES ha de satisfer els dos primers estàndards, però és obvi que la tendència natural de la millora contínua desencadenarà mecanismes per a satisfer l'estàndard avançat.

4.5. L'avaluació i l'acreditació a l'Índia

4.5.1. Introducció

Per a entendre el funcionament de l'avaluació de la qualitat de l'educació superior a l'Índia cal contextualitzar el sector i la seva evolució.

El sistema d'educació superior a l'Índia té els seus orígens en el segle XIX sota el domini britànic. Quan l'Índia es va independitzar el 1947, va nacionalitzar totes les universitats i *colleges* i va començar a finançar-los directament des del govern. Fins a aquest moment, l'estructura i la governança de les IES seguien el model britànic.

A mesura que va començar a créixer el nombre d'IES, es va fer evident la impossibilitat de finançar-les totes amb fons públics, i així van aparèixer les IES privades. En els últims anys, la falta de recursos públics ha portat les IES públiques a oferir programes «autofinançats».

Al mateix temps, el ritme de creixement de l'educació superior a l'Índia en els últims anys ha estat el segon més gran del món, després del de la Xina, i ha anat en paral·lel al creixement econòmic del país, que ha generat noves necessitats per a satisfer i nous reptes a superar. Tot això ha suposat canvis en el control que exerceix el govern i en la governança de les mateixes IES.

En l'actualitat, les IES poden ser de caràcter públic (34 %) o privat (66 %) però, en qualsevol cas, totes han d'actuar sense ànim de lucre. Poden estar sota el control del govern central (Ministeri de Desenvolupament dels Recursos Humans, MHRD) o dels estats que conformen la república federal, i en general podríem afirmar que ens trobem davant un sistema molt controlat pel govern.

L'Índia
Font: Wikimedia Commons.

Podria semblar que els processos d'avaluació en l'Índia són relativament nous, però no hem d'oblidar els 150 anys de presència britànica i el llegat que va deixar a l'educació superior.

Estem davant un escenari complex i, en conseqüència, l'avaluació de la qualitat en aquest escenari també ho és. En grans línies podem establir l'acreditació en dos nivells:

- **L'acreditació institucional**, que depèn de la **University Grants Commission** (UGC) i que es recolza en el **National Assessment and Accreditation Council** (NAAC) i en altres agències reconegudes per a dur a terme els processos d'avaluació.
- **L'acreditació de programes** de caràcter professional, que depèn d'organitzacions especialitzades en àmbits concrets (medicina, infermeria, tecnologia, agricultura, ensenyament a distància, etc.). Entre aquests destaquem l'**All India Council for Technical Education** (AICTE), que es recolza en el **National Board of Accreditation** (NBA) per a realitzar les acreditacions de programes tècnics.

L'acreditació institucional havia estat voluntària fins al 2012. Amb l'aparició de la nova regulació de la UGC (*Mandatory Assessment and Accreditation of Higher Educational Institutions*), s'estableix que l'acreditació institucional és obligatòria per a universitats i *colleges*, excepte per a institucions de l'àmbit tècnic. Fins al 2012, l'única agència reconeguda per l'UGC per a dur a terme els processos d'acreditació institucional era el NAAC, però amb la nova regulació s'obre la porta al NBA o a qualsevol altra agència establerta que tingui el reconeixement del Parlament de l'Índia.

D'altra banda, les IES tecnològiques queden sota el paraigua de l'AICTE i l'acreditació es realitza a nivell de programes.

Un dels majors reptes amb els quals s'enfronta l'Índia pel que fa a l'acreditació és la incapacitat d'agències com el NAAC o el NBA per a absorbir l'alt volum de sol·licituds d'acreditació derivades de l'obligatorietat de l'acreditació institucional. És d'esperar, doncs, que creixi el sector de les agències d'acreditació; **el repte és implantar un sistema efectiu a gran escala.**

Una vegada vist el context general, a continuació ens endinsarem en l'avaluació que realitza el NAAC, que és l'agència que en l'actualitat concentra la major part de les acreditacions institucionals al país. De la mateixa manera, el NBA concentra una part molt important de les acreditacions de programes tècnics.

Web recomanada

Si voleu ampliar la informació sobre l'NBA i la seva metodologia d'avaluació, podeu consultar la seva pàgina web: <http://www.nbaind.org/VIEWS/Home.aspx>.

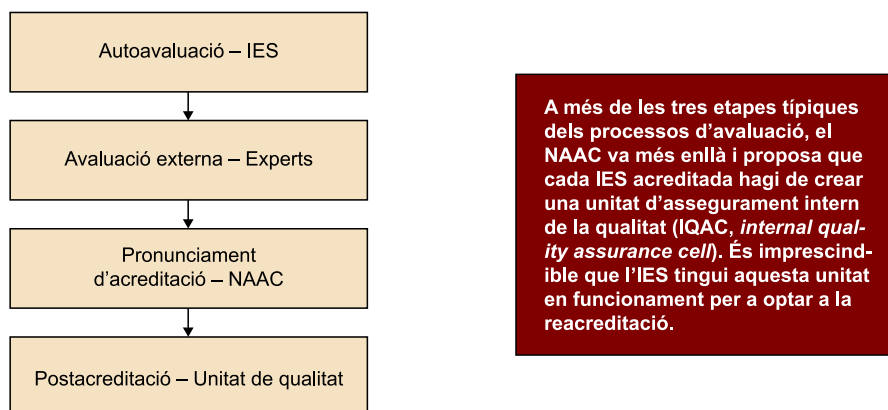
4.5.2. L'avaluació i l'acreditació institucional del NAAC

El NAAC va ser creat per la UGC l'any 1994 com un organisme independent per a l'acreditació institucional d'IES a l'Índia. Està governat pel Consell General (CG), que presideix el president de la UGC, i el Consell Executiu (CE), el president de la qual és nomenat pel president del Consell General. El Director del NAAC és el responsable acadèmic i administratiu, i és secretari del CE i del CG. A més, el NAAC compta amb una plantilla de personal estable que dona suport per a la realització de les activitats de l'agència.

El model d'avaluació adoptat té un enfocament molt clar cap a la millora de la qualitat, que permet no solament acreditar l'IES, sinó que a més ofereix, en cada cas, una anàlisi DAFO i una sèrie de recomanacions per a la millora.

El procés d'acreditació institucional es divideix en les etapes següents:

Figura 12. Etapes del procés d'acreditació institucional del NAAC.

Font: elaboració pròpia.

El procés d'avaluació externa inclou una visita a l'IES per part d'un comitè de visita, integrat per experts externs, i també compta amb la participació d'un responsable tècnic del NAAC. És important ressaltar que el comitè de visita prepara l'informe corresponent durant la visita, la versió final és presentada al responsable de l'IES quan conclou i aquest ha de signar la seva conformitat amb les observacions detectades pel comitè. Per a facilitar aquest procés, el pla de visita inclou un dia sencer dedicat a l'informe de visita.

El resultat de l'avaluació és una valoració de la institució en una escala de 0 a 4. Si la puntuació se situa per sota d'1,5, el resultat de l'acreditació és «No acreditat», i per sobre d'1,5, el resultat és «Acreditat». La puntuació s'obté per la ponderació dels aspectes que s'avaluen durant el procés i que es descriuen en l'apartat següent.

A més, les IES es classifiquen, depenent de la seva puntuació, en una escala amb els valors A++, A+, A, B++, B+, B, C (Acreditat) i D (No acreditat). L'acreditació és vàlida durant cinc anys, transcorreguts els quals les IES s'han de tornar a presentar per a la reacreditació.

Pel que fa a les Unitats d'Assegurament Intern de la Qualitat, el NAAC té disponible a la seva pàgina web el document «Creation of the Internal Quality Assurance Cell (IQAC) in Accredited Institutions», en què s'estableixen els objectius, les funcions, la composició i els mecanismes de funcionament d'aquestes unitats. Amb l'impuls per a la creació i la posada en marxa de les IQAC, el NAAC pretén aconseguir una millora substancial del procés d'ensenyament-aprenentatge, un aspecte que ha estat detectat com un punt feble a moltes institucions del país.

4.5.3. Estàndards per a l'avaluació i l'acreditació institucional del NAAC

Com es pot observar en la taula següent, el NAAC té establerts set criteris per a avaluar que es divideixen, al seu torn, en 32 aspectes clau.

Criteris, aspectes clau i ponderacions en l'acreditació institucional del NAAC

Criteris	Aspectes clau	Univer- sitats	Colleges autònoms	Colleges afiliats
I. Currículum	1.1. Disseny i desenvolupament del currículum	50	50	--
	1.2. Planificació i implantació del currículum	--	--	20
	1.3. Flexibilitat acadèmica	50	50	30
	1.4. Enriquiment del currículum	30	30	30
	1.5. Sistema de <i>feedback</i>	20	20	20
	Total		150	150
II. Procés ensenyament-aprenentatge i la seva avaluació	2.1. Accés i perfil d'ingrés dels estudiants	10	30	30
	2.2. Atenció a la diversitat dels estudiants	20	40	50
	2.3. Procés d'ensenyament-aprenentatge	50	100	100
	2.4. Qualitat del professorat	50	60	80
	2.5. Procés d'avaluació i modificacions	40	30	50
	2.6. Resultats dels estudiants i resultats d'aprenentatge	30	40	40
	Total		200	300

Font: Traduït del «Manual for self-study report Universities» Institutional Accreditation, NAAC (2013).

Nota

Aquesta classificació permet simultàniament reconèixer l'excel·lència i incentivar la millora contínua.

Web recomanada

Trobareu més informació a: <http://www.naac.gov.in/guidelines.asp>.

 criteris	 Aspectes clau	 Univer- sitats	 Col·leges autònoms	 Col·leges afiliats
III. Recerca, con- sultoria i exten- sió	3.1. Promoció de la recerca	20	20	20
	3.2. Mobilització de recursos per a la recerca	20	20	10
	3.3. Instal·lacions per a la recerca	30	20	10
	3.4. Publicacions de la recerca i premis 3.5. Consultoria	100 20	20 10	20 10
	3.6. Activitats d'extensió i responsabilitat social institucional	40	50	60
	3.7. Col·laboracions	20	10	20
	Total	250	150	150
IV. Infraestructures i re- cursos per a l'aprenentatge	4.1. Instal·lacions físiques	30	30	30
	4.2. Biblioteca com a recurs d'aprenentatge	20	20	20
	4.3. Infraestructures IT	30	30	30
	4.4. Manteniment de les instal·lacions del campus	20	20	20
	Total	100	100	100
V. Suport i progrés dels estudiants	5.1. Mentoria d'estudiants i suport	40	40	50
	5.2. Progressió dels estudiants	40	40	30
	5.3. Activitats i participació dels estudiants	20	20	20
	Total	100	100	100
VI. Governança i lideratge	6.1. Visió institucional i lideratge	10	10	10
	6.2. Desenvolupament i desplegament de l'estratègia	10	10	10
	6.3. Estratègies per a potenciar els RRHH de la universitat	30	30	30
	6.4. Mobilització de recursos i gestió financera	20	20	20
	6.5. Sistema intern de garantia de la qualitat	30	30	30
	Total	100	100	100
VII. Innovació i bones pràctiques	7.1. Consciència sobre l'entorn	30	30	30
	7.2. Innovació	30	30	30
	7.3. Bones pràctiques	40	40	40

Criteris	Aspectes clau	Univer- sitats	Colleges autònoms	Colleges afiliats
	Total	100	100	100
	Total	1.000	1.000	1.000

Font: Traduït del «Manual for self-study report Universities» Institutional Accreditation, NAAC (2013).

És important destacar que cada aspecte clau té un factor de ponderació que pot variar en funció del tipus d'institució que s'estigui avaluant (universitats, *colleges* autònoms o *colleges* afiliats). Així, en l'avaluació d'universitats adquireix un pes rellevant el criteri de recerca (25 % del total), mentre que en *els colleges* el criteri d'ensenyament-aprenentatge adquireix una rellevància especial, amb una ponderació del 30-35 % de la valoració final.

D'entre tots els criteris, destacarem un per la seva singularitat, «**Innovació i bones pràctiques**». En aquest criteri, s'aborden temes com els següents:

- Existència d'auditories de medi ambient que examinen a les IES.
- Iniciatives per a fer que el campus sigui sostenible.
- Accions innovadores que l'IES ha implantat amb resultats d'èxit.
- Millores o bones pràctiques que milloren el funcionament acadèmic o administratiu de les IES.

4.6. L'avaluació i l'acreditació a Japó

4.6.1. Introducció

L'educació superior moderna al Japó es va iniciar a la fi del segle XIX amb la creació de la Universitat Imperial de Tòquio, a la qual van seguir en els següents anys altres universitats imperials (Kyoto, Thoku, Kyushu, Hokkaido, Osaka i Nagoya), politècnics amb alta reputació, com l'Institut Tecnològic de Tòquio, i altres institucions privades. El 1918 es va promulgar l'Ordre d'universitats, que ordenava el mapa d'universitats i el seu funcionament.

En aquest període, i fins a la Segona Guerra Mundial, el govern tenia el control de les IES i aquests controls incloïen una regulació estricta, així com estàndards de qualitat que les IES havien de complir per a poder establir-se com a proveïdors d'educació superior.

Les universitats imperials, juntament amb algunes altres nacionals i privades d'alt prestigi, constituïen el conjunt d'universitats d'elit, un grup reduït i exclusiu que tenia privilegis enfront de la resta d'IES.

Japó

Font: Wikimedia Commons.

Tot això va canviar després de la Segona Guerra Mundial, amb la promulgació el 1947 de l'*School Education Law*, en què les universitats d'elit perdien el seu estatus i s'integraven en el sistema universitari general. Al mateix temps, s'establien dos mecanismes per a garantir la qualitat de les IES:

- Els estàndards per a l'establiment d'universitats (SEU, per les seves sigles en anglès), que fixaven els requisits mínims perquè una institució pogués impartir docència. El govern era l'òrgan responsable de dur a terme la verificació d'aquests requisits.
- La Japan University Accreditation Association (JUAA), creada el 1947 com una organització no governamental per a l'acreditació de les IES. En aquesta organització estaven representades totes les tipologies d'universitats existents. El 1952 es van acreditar les primeres universitats amb els criteris establerts per la JUAA. Inicialment, es va establir un sistema voluntari d'acreditació, encara que finalment solament s'acreditaven aquelles que necessitaven l'aprovació del govern per a iniciar la seva activitat.

Més endavant, a la fi del segle XX, el govern es va plantejar la possibilitat d'establir un sistema d'avaluació *ex post*.

El 1987, el govern va crear el Council for Higher Education (CHI), un organisme que va fer una sèrie de recomanacions per a adequar l'educació superior a les necessitats del moment. El 1991, es va reformar el SEU en un procés de descentralització de l'assegurament de la qualitat, donant a les universitats més llibertat i establint regulacions per les quals les IES havien de posar en marxa mecanismes d'autoavaluació i seguiment. Amb els anys, aquests processos d'autoavaluació i seguiment van passar de ser voluntaris a ser obligatoris, amb l'afegit que els resultats s'havien de fer públics.

L'any 2004, un grup de 86 universitats nacionals van passar a ser considerades com National University Corporations (NUC), amb el consegüent increment de la seva independència i autonomia, tant en la governança com en el finançament. Aquestes universitats estan sotmeses a un sistema d'avaluació de la qualitat específic, que comentarem amb la resta de mecanismes establerts al país.

En l'actualitat, l'educació superior depèn del Ministeri d'Educació, Cultura, Esports, Ciència i Tecnologia (MEXT) i l'assegurament de la qualitat és responsabilitat de la Higher Education Policy Planning Division, Higher Education Bureau.

Els mecanismes establerts d'assegurament de la qualitat i rendició de comptes a Japó es poden classificar en els quatre tipus següents:

- **Sistema per a l'aprovació de l'establiment d'universitats.** Sota control del govern, els seus objectius són protegir els estudiants i garantir una edu-

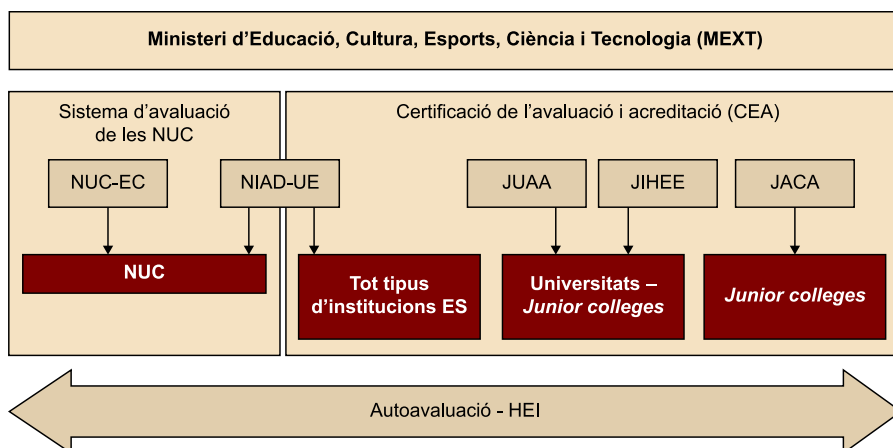
ció de qualitat que pugui ser reconeguda internacionalment. El Council for University Chartering and School Corporation, del MEXT, és l'òrgan que examina les sol·licituds d'aprovació. El procés implica la revisió de la documentació, entrevistes i visites a la institució.

- **Sistema de seguiment i autoavaluació de les universitats.** Es tracta de processos obligatoris que les universitats han de realitzar de manera periòdica. L'autoavaluació pretén que les universitats analitzin si estan complint amb els objectius marcats i que detectin bones pràctiques i àrees de millora. Els autoinformes preparats per les universitats són de caràcter públic.
- **Avaluació i acreditació certificada (CEA, per les seves sigles en anglès).** És un procés obligatori d'avaluació a nivell institucional per a universitats, *colleges*, *junior colleges*, *colleges* tecnològics i escoles professionals de grau que realitzen organitzacions o agències autoritzades pel MEXT. Cada agència autoritzada desenvolupa el seu propi procés i la seva pròpia metodologia, per la qual cosa trobarem diferències en els enfocaments, les metodologies, el desenvolupament del procés, els resultats i la difusió.
- **Sistema d'Avaluació de les NUC.** Les NUC són avaluades en relació amb els seus plans i objectius a mitjà termini. El Comitè d'Avaluació de la Corporació d'Universitats Nacionals (NUC-EC) és el responsable de dur a terme l'avaluació.

4.6.2. Organismes d'avaluació

Mentre que el NUC-EC és l'organisme responsable de l'avaluació de les NUC, són organitzacions autoritzades pel MEXT els qui duen a terme l'avaluació i acreditació certificada. L'abril de 2014 hi havia quatre organismes autoritzats, amb diferents àmbits d'actuació, tal com s'observa en la figura 13.

Figura 13. Organismes d'avaluació del Japó.

A continuació es descriuen aquests organismes:

National Institution for Academic Degrees and Quality Enhancement of Higher Education (NIAD-QE)

És una institució que ha evolucionat al llarg del temps. Es va crear el 1991 com la National Institution for Academic Degrees (NIAD) i l'any 2004 va passar a ser la National Institution for Academic Degrees and University Evaluation (NIAD-UE). L'any 2005, la NIAD-UE va ser autoritzada pel ministeri per a dur a terme avaluacions i acreditacions certificades.

Recentment, l'any 2016, s'ha fusionat amb el Center for National University Finance and Management (CUFM), donant lloc a l'actual National Institution for Academic Degrees and Quality Enhancement of Higher Education (NIAD-QE), que realitza les funcions de les institucions fusionades i, en l'actualitat, és l'única organització certificada per a dur a terme avaluacions i acreditacions certificades en tot tipus d'IES. Quant a l'avaluació, cal destacar la doble funció del NIAD-QE: d'una banda, realitza avaluacions i acreditacions certificades i, per l'altra, té competències per a avaluar la dimensió d'educació i recerca de les NUC.

Japan University Accreditation Association (JUAA)

Com hem vist anteriorment, aquest organisme va ser creat l'any 1947 per un grup d'universitats públiques i privades, i va començar les seves tasques d'acreditació l'any 1951.

L'any 2004, la JUAA va ser autoritzada pel ministeri a realitzar avaluacions i acreditacions certificades a universitats i, més endavant, l'autorització s'ha estès a altres àmbits.

Japan Institution for Higher Education Evaluation (JIHEE)

Creada el 2004 per un grup d'universitats privades, va ser autoritzada el 2005 per a realitzar avaluacions i acreditacions certificades d'universitats. Posteriorment, ha estat autoritzada per a dur a terme avaluacions en altres àmbits.

Japan Association for College Accreditation (JACA)

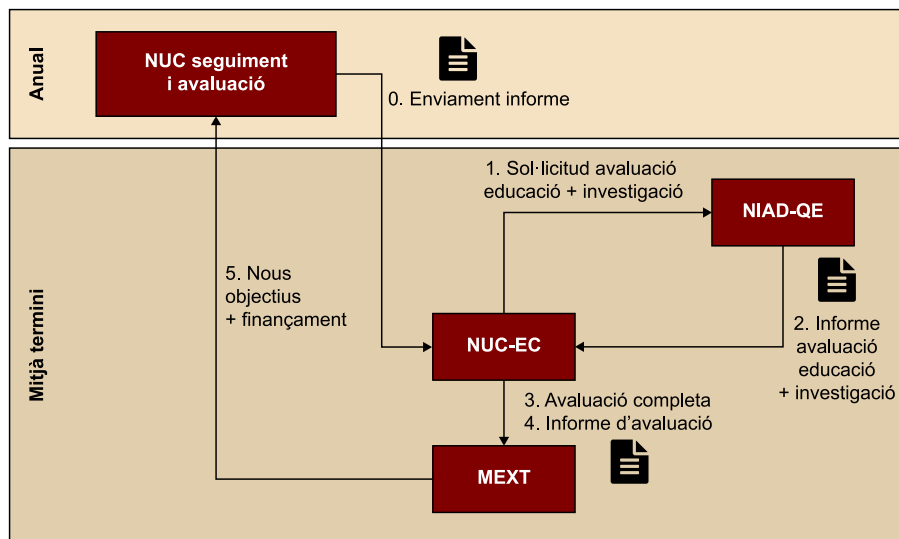
Va ser creada l'any 1994 com una associació de *junior colleges* de Japó. En 2005 va aconseguir l'autorització per realitzar avaluacions i acreditacions certificades de *junior colleges*.

A més d'aquestes organitzacions, n'hi ha altres que fan avaluacions d'escoles professionals de grau, com la Japan Law Foundation o la Japan Accreditation Board for Engineering Education.

4.6.3. El procés i la metodologia d'avaluació de les universitats NUC

Les universitats NUC estan sotmeses a un procés d'avaluació que hem esquematitzat en la figura 14.

Figura 14. Esquema del procés d'avaluació de les NUC.

Font: elaboració pròpia.

En primer lloc, les universitats han de realitzar anualment un seguiment i una autoavaluació el resultat de les quals s'ha de remetre a l'entitat responsable de l'avaluació d'aquestes institucions, en aquest cas el NUC-EC.

En segon lloc, cada sis anys les universitats se sotmeten a un procés d'avaluació dels objectius i els plans de millora a mitjà termini. En aquest cas, el NUC-EC delega en el NIAD-QE la primera fase del procés, que consisteix en l'avaluació externa de les dimensions d'educació i recerca de la universitat. El NIAD-QE emet un informe d'avaluació que eleva al NUC-EC; a continuació, el NUC-EC realitza una avaluació global de les àrees i incorpora en la seva avaluació els resultats de l'avaluació realitzada per NIAD-QE. Aquestes àrees són:

- Qualitat de l'educació i la recerca.
- Qualitat i eficiència operacional.
- Resultats fiscals.
- Seguiment i autoavaluació i difusió de la informació.
- Altres aspectes administratius i operatius (manteniment de les instal·lacions, gestió de la seguretat, etc.).

El resultat de l'avaluació és un informe públic que es remet al ministeri que, a la vista del resultat, proposarà a la universitat nous objectius a mitjà termini i la dotarà econòmicament.

Hem vist com es desenvolupa tot el procés i, a continuació, ens centrarem en l'avaluació que realitza NIAD-QE dins del procés d'avaluació de les NUC, i descriurem amb més detall les dimensions de l'avaluació del punt «Qualitat de l'Educació i la recerca» que realitza NIAD-EQ.

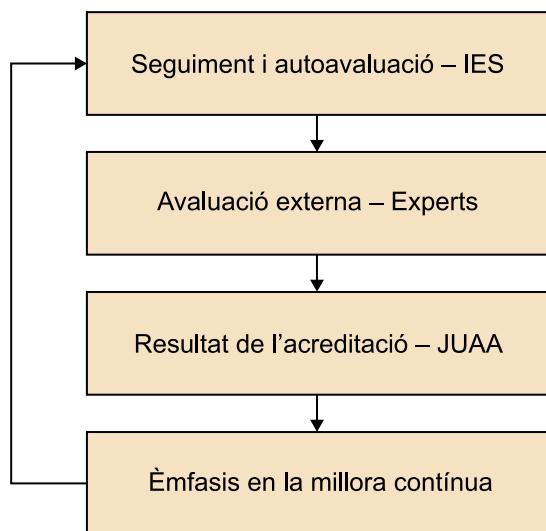
Dimensions	Aspectes a avaluar
Organització de l'ensenyament	Organització bàsica de l'ensenyament
	Sistema de gestió per a la implementació de l'ensenyament
Pla d'estudis	Organització del programa formatiu
	Correspondència entre el pla d'estudis i les necessitats de l'estudiant i de la societat
Metodologia	Metodologies docents i activitats formatives
	Adequació de la metodologia docent per a aconseguir les competències o objectius del programa formatiu
Resultats	Qualitat del professorat i desenvolupament dels recursos humans
	Resultats obtinguts segons els estudiants
Graduats	Taxa d'ocupació dels graduats
	Capacitat dels graduats segons els ocupadors o acadèmics
Activitats de recerca	Registre de les activitats de recerca. Avaluació basada en dades numèriques per a determinar el grau d'activitat de recerca realitzada en relació amb els objectius de recerca marcats.
Assoliments de la recerca	Resultats de la recerca destacats i que són representatius de cada departament. L'avaluació es pot dur a terme en una de les dues categories següents: - aspectes acadèmics, o - aspectes econòmics i socials.

4.6.4. El procés i la metodologia d'avaluació CEA que aplica la JUAA

Les IES que no són NUC s'han de sotmetre a una avaluació externa amb una periodicitat mínima de set anys. Hem vist que l'avaluació i l'acreditació acreditada les poden realitzar tots aquells organismes que estiguin autoritzats pel ministeri, però cadascun d'aquests pot desenvolupar una metodologia d'avaluació amb el seu propi enfocament. D'entre tots els organismes autoritzats, a continuació veurem el cas de JUAA, que presenta un clar enfocament cap a la potenciació del sistema intern de garantia de la qualitat com a element clau per a la millora contínua de les IES.

Com en altres casos analitzats, el procés d'avaluació externa es desenvolupa en les fases següents:

Figura 15. Fases d'avaluació externa JUAA.

Font: elaboració pròpia.

Les universitats han de realitzar per llei un seguiment i una autoavaluació.

L'avaluació externa és duta a terme per un comitè d'experts format per acadèmics i personal de suport amb experiència demostrada pertanyent a les universitats que són membres de ple dret de la JUAA.

El resultat de l'avaluació de la JUAA pot ser «acreditat», «acreditat amb limitació» o «no acreditat». En cas que l'acreditació sigui denegada o tingui limitació, la universitat pot ser reavaluada en relació amb els aspectes crítics que han motivat aquestes valoracions tres anys després de l'emissió del primer resultat. La JUAA publica anualment un llistat amb els resultats dels processos d'avaluació duts a terme.

A continuació, presentem les dimensions i els aspectes que conformen la metodologia d'avaluació i acreditació certificada de la JUAA per a les universitats.

Dimensions	Aspectes a avaluar
1. Missió i propòsit	Les universitats han de definir metes apropiades basades en la seva pròpia missió, amb l'objectiu de desenvolupar els recursos humans i altres objectius en educació i recerca, i han de fer-los públics.
2. Organització de l'educació i recerca	Les universitats han d'establir les estructures necessàries per a dur a terme activitats educatives i de recerca basades en la seva pròpia missió i propòsit.
3. Professorat i la seva organització	Les universitats han d'especificar quin és el perfil ideal del professorat i la política d'organització d'aquest amb la finalitat de realitzar la seva pròpia missió i propòsit.

Webs recomanades

Hem vist que l'avaluació i acreditació certificada es pot desenvolupar de manera diferent en funció de l'organisme o agència autoritzada que ho realitzi. Us convidem a navegar per les pàgines web d'aquests organismes per a trobar semblances i diferències entre els sistemes d'avaluació.

Dimensions	Aspectes a avaluar
4. Pla d'estudis, metodologies i resultats	Les universitats han d'especificar els objectius educatius i utilitzar-los com a base per a aclarir la seva política sobre la concessió de graus i la política de disseny curricular amb la finalitat de complir la seva pròpia missió i propòsit. Les universitats també han de seguir aquestes polítiques per a desenvolupar i enriquir els seus programes educatius i instruccions per a aconseguir els resultats d'aprenentatge establerts i atorgar graus apropiadament.
5. Admissió	Les universitats han d'establir polítiques d'admissió apropiades per a admetre els estudiants de manera justa i correcta, d'acord amb la seva pròpia missió i propòsit.
6. Suport als estudiants	Les universitats han de proveir serveis adequats de suport a l'aprenentatge, suport als estudiants i suport a la carrera perquè els estudiants es puguin concentrar en els seus estudis.
7. Entorn de l'ensenyament i la recerca	Les universitats han de desenvolupar i gestionar adequadament un entorn d'aprenentatge i un entorn educatiu i de recerca que permeti als estudiants dur a terme activitats educatives i de recerca d'una manera eficient.
8. Cooperació i contribució social	Les universitats han de considerar formes de cooperar amb la societat, així com contribuir obertament amb els resultats obtinguts en les seves activitats educatives i de recerca.
9. Administració i finances	Les universitats han de dur a terme una administració i gestió apropiades, de conformitat amb les normes i els reglaments escrits, per a desenvolupar les seves funcions de manera fluida i suficient. Les universitats també han d'establir l'organització apropiada per al treball administratiu, així com establir i administrar una base financera necessària i sòlida per a recolzar, mantenir i millorar l'educació i la recerca.
10. Garantia interna de la qualitat	Les universitats han de desenvolupar un sistema que asseguiri la qualitat de la seva educació, dugui a terme regularment autoavaluacions i publiqui informació sobre el seu estat per a aconseguir la seva missió i propòsit.

4.7. Austràlia

Les institucions públiques o privades que volen atorgar titulacions d'educació superior a Austràlia han d'estar registrades per la Tertiary Education Quality and Standards Agency (TEQSA). D'altra banda, les escoles de formació professional (*vocational education and training*, VET) estan regulades per l'Australian Skills Quality Agency. En aquests materials ens centrarem en les bases metodològiques del sistema d'educació superior, sense incloure els estudis vocacionals.

Les universitats australianes presenten unes grandàries diferents, des d'uns 2.000 estudiants fins a un màxim d'uns 40.000, encara que la majoria d'aquestes disposen d'entre 10.000 i 20.000 estudiants.

Austràlia
Font: Wikimedia Commons.

La majoria de les universitats s'organitzen sobre la base de facultats o escoles, però també disposen de centres de recerca especialitzats o instituts. En certa manera, els tipus d'universitats s'han institucionalitzat a través d'associacions universitàries específiques. Encara que no es tracta d'una categorització formal, podem indicar que les tipologies d'institucions són:

- El Grup dels Vuit (una coalició de les vuit universitats més antigues que duen a terme una tasca intensa de recerca).
- Universitats Tècniques (representades per la xarxa tecnològica australiana o Australian Technology Network, ATN).
- Altres universitats pre-1987 (la majoria estan representades per la coalició de les Universitats de Recerca i Innovació Australiana).
- Universitats post-1987 (representades, fins ara, pel grup de Les Universitats de Nova Generació).

Les universitats tenen la capacitat d'«autoacreditar» els seus cursos per a aprovar-los a través de comissions acadèmiques o cossos similars. No obstant això, han de fer-ho d'acord amb el Marc d'estàndards per a l'educació superior (*Higher Education Standards Framework*) i, entre altres aspectes, han de seguir el Marc de qualificacions australiana. Un nombre reduït d'institucions d'educació superior no universitàries poden autoacreditar els seus cursos, però la majoria disposen de l'aprovació de TEQSA (veure taula). Cal indicar que el ministeri estableix els estàndards i que aquests són estatutaris.

Registre nacional d'institucions d'educació superior

Categoria institució d'educació superior	Autoritzades autoacreditació (total o parcial)	No autoritzades autoacreditació	Total
Institució d'educació superior	11	112	123
Universitat australiana	40	0	40
Universitat australiana d'especialització	1	0	1
Universitats estrangeres	2	0	2
Total institucions d'educació superior	54	112	166

Font: TEQSA, dades de maig de 2017.

4.7.1. Avaluació externa

TEQSA adopta una aproximació basada en el risc per a assegurar els Estàndards d'Educació Superior (vegeu l'apartat «Marc d'estàndards per a l'educació superior (*Higher Education Standards Framework*)»). El Marc per a l'avaluació del risc (*Risk Assessment Framework*, RAF) estableix els passos i els components clau del

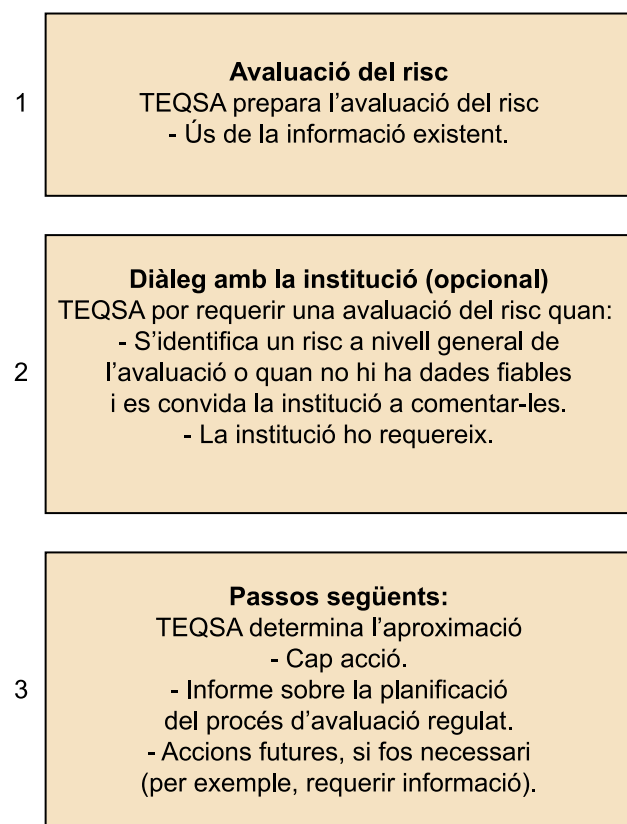
model de l'avaluació del risc de les institucions d'educació superior que adopta TEQSA. Les avaluacions del risc aporten una fotografia de les institucions de tot el sector que ajuda a prioritzar el focus de les activitats d'assegurament de la qualitat de TEQSA. L'avaluació del risc de TEQSA no emet un judici sobre el compliment dels estàndards, però identifica el risc potencial del no compliment dels mateixos (www.teqsa.gov.au).

Les avaluacions del risc de TEQSA posen el focus en el nivell institucional, però també poden considerar el risc relacionat amb aspectes específics de les activitats de les institucions, com per exemple una cohort particular o àrees de cursos oferts.

TEQSA organitza cicles anuals d'avaluacions de risc de totes les institucions d'educació superior, seguint les dades clau que aporten algunes institucions a través del *Provider Information Request* (PIR) (Sol·licitud d'Informació de les Institucions) i de l'adquisició d'informació provinent de les recopilacions anuals de dades nacionals, sempre que aquestes últimes estiguin disponibles.

Les principals fases del procés de l'avaluació del risc de TEQSA es presenten en la figura 16:

Figura 16. Principals fases del procés de l'avaluació del risc de TEQSA.

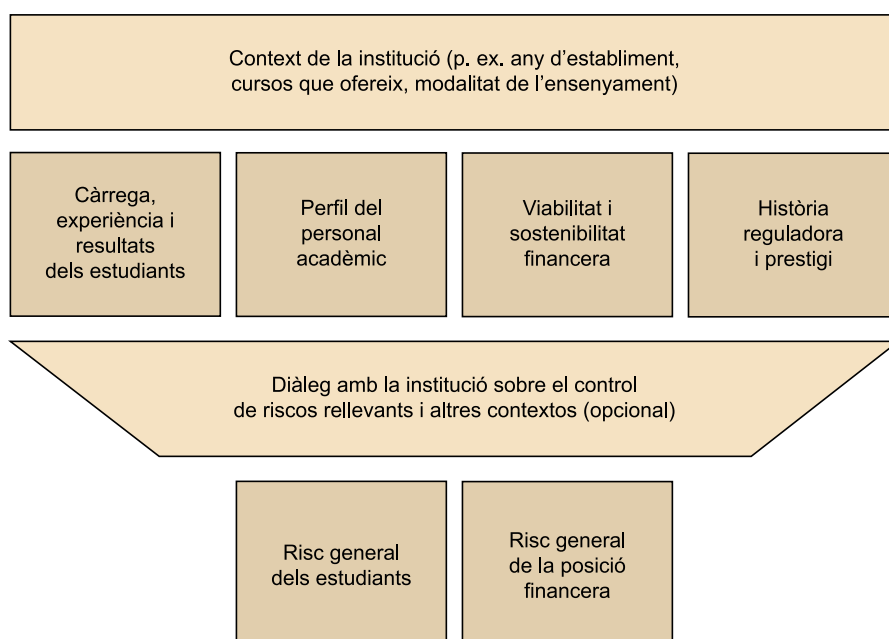

TEQSA realitza una avaluació general del risc que inclou aspectes com el «risc dels estudiants» i el «risc de la posició financera». L'avaluació usa una escala de valoració en termes d'alta, moderada o baixa. Aquestes valoracions resulten del judici expert qualitatiu que té en compte el context de la institució, la història i el prestigi, així com l'anàlisi dels indicadors de risc.

En cas que no fos possible l'avaluació a causa de falta d'informació, que aquesta fos conflictiva o perquè les dades no eren fiables, la valoració general es podria suspendre o es podria valorar com «no fiable en dades».

Els principals components de l'avaluació del risc es mostren en la figura 17.

Figura 17. Components clau de l'avaluació del risc de TEQSA.

Font: www.teqsa.gov.au.

4.7.2. Marc d'estàndards per a l'educació superior (*Higher Education Standards Framework*)

El Marc d'estàndards per a l'educació superior d'Austràlia es divideix en dues parts:

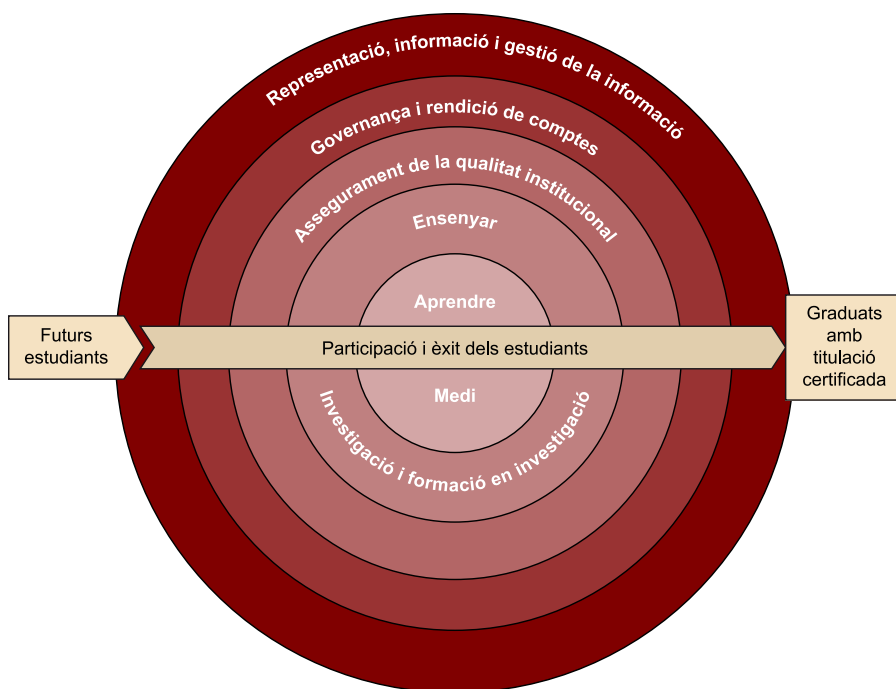
- Part A: estàndards per a l'educació superior que representen els requeriments mínims acceptables per a l'educació superior dins o des d'Austràlia.
- Part B: criteris per a les institucions d'educació superior que permeten categoritzar els diferents tipus d'institucions i buscar l'autoritat per a l'autoacreditació dels cursos.

Els estàndards per a l'educació superior es basen en les característiques nuclears de l'ensenyament superior. D'aquesta manera, els estàndards pretenen ser útils per a les institucions mentre que el Marc per al seguiment intern de la

qualitat de les seves activitats a l'educació superior. Cada estàndard abasta un àrea de risc que s'ha de gestionar i que pot estar relacionat amb la sostenibilitat i viabilitat de la institució, la qualitat de l'educació que s'imparteix, les experiències dels estudiants en relació amb la institució d'educació superior, la qualitat dels resultats d'aprenentatge, la reputació de l'educació superior a Austràlia o una combinació d'aquests aspectes (www.teqsa.gov.au).

Els estàndards per a l'educació superior (part A) s'organitzen en set àmbits (*domains*) principals, com podem veure en la figura 18:

Figura 18. Àmbits del Marc dels estàndards d'educació superior d'austràlia.

Font: www.teqsa.gov.au.

A continuació, presentem els àmbits que s'inclouen en la part A del Marc dels estàndards d'educació superior (www.teqsa.gov.au):

Part A del Marc dels estàndards d'educació superior

1) Participació i assoliments dels estudiants

- Admissió.
- Crèdits i reconeixement de coneixements previs.
- Orientació i progressió.
- Resultats d'aprenentatge i avaluació.
- Qualificacions i certificació.

2) Entorn d'aprenentatge

- Instal·lacions i infraestructures.
- Diversitat i equitat.
- Benestar i seguretat.
- Queixes i reclamacions dels estudiants.

3) Ensenyament

- Disseny del curs.
- Personal.
- Recursos d'aprenentatge i suport educacional.

4) Recerca i formació en recerca

- Recerca.
- Formació en recerca.

5) Assegurament de la qualitat institucional

- Aprovació i acreditació del curs.
- Integritat acadèmica i de recerca.
- Seguiment, avaluació i millora.
- Impartició de cursos amb altres institucions.

6) Governança i rendició de comptes

- Governança corporativa.
- Seguiment i rendició de comptes corporativa.
- Governança acadèmica.

7) Representació, informació i gestió de la informació

- Representació.
- Informació per a estudiants futurs i actuals.
- Gestió de la informació.

La part B aborda els criteris per a les institucions d'educació superior i es divideix en tres apartats (www.teqsa.gov.au):

- B1. Criteris d'elegibilitat per a sol·licitar el registre inicial com a institució d'educació superior a Austràlia.
- B2. Criteris per a classificar en categories les institucions d'educació superior.
- B3. Criteris per a buscar l'autoritat per a l'autoacreditació dels cursos.

5. Estats Units i Canadà

5.1. Estats Units

L'acreditació als EUA té més de 100 anys d'antiguitat i sorgeix davant la preocupació de protegir la salut pública i la seguretat, així com per a servir als interessos públics.

El context dels Estats Units és complex. En primer lloc, a causa de la mateixa configuració del poder regulador de cadascun dels estats (govern de cada estat) i de la nació (govern federal). En segon lloc, les regulacions són mínimes i, a més, hi ha un equilibri complicat entre el sector públic i el privat en la prestació dels serveis educatius.

El sistema d'acreditació nord-americà reflecteix la diversitat i la descentralització del sistema d'educació superior, així com la ja consolidada estructura de la «indústria acreditadora».

El govern federal i el govern de cada estat consideren que l'acreditació representa una autoritat segura de la qualitat acadèmica. El govern federal confia en l'acreditació per a assegurar la qualitat de les institucions i dels programes que reben fons federals i pels quals el govern aporta ajudes dirigides als estudiants. La majoria dels governs dels estats poden, inicialment, autoritzar institucions i programes sense acreditació. No obstant això, els estats requeriran posteriorment l'acreditació amb la finalitat de disposar de fons estatals per a les institucions i els estudiants. Sovint, els estats exigeixen que les persones que disposen d'una llicència professional s'hagin graduat en institucions i programes acreditats (<http://chea.org>).

5.1.1. Organització i tipologia de l'acreditació

Cal establir la distinció entre acreditar una institució o un programa i reconèixer (autoritzar) una determinada organització (òrgan d'acreditació) perquè realitzi aquesta funció. Actualment, hi ha una doble via de reconeixement dels òrgans d'acreditació: l'U.S. Department of Education (USDE: <https://www.ed.gov/>) i el Council for Higher Education Accreditation (CHEA: <http://chea.org/>). Ambdues organitzacions presenten estàndards o criteris de reconeixement i aprovació diferents. En qualsevol cas, els estàndards establerts pel CHEA i l'USDE obliguen els òrgans d'acreditació al compliment d'una sèrie de requisits si volen que les institucions que aquestes acrediten puguin participar en programes federals d'ajuda als seus estudiants o a les pròpies institucions (procés de reconeixement o autorització).

Estats Units

Font: Wikimedia Commons.

Xifres

Existeixen unes 100 agències, 7.000 institucions d'educació superior subjectes a avaluació i 20.000 programes sotmesos a acreditació.

CHEA i USDE reconeixen, majoritàriament, els mateixos òrgans d'acreditació. No obstant això, hi ha petites diferències en l'objectiu del reconeixement que realitzen. En el cas del CHEA, el reconeixement aporta legitimitat acadèmica als òrgans d'acreditació, ajudant a solidificar el lloc d'aquestes organitzacions i de les seves institucions i programes en la comunitat d'educació superior nacional. D'altra banda, el reconeixement de l'USDE és necessari per als òrgans d'acreditació d'aquelles institucions o programes que busquen legitimitat per als fons d'ajuda federal dels estudiants.

Les organitzacions que duen a terme processos d'avaluació externa als EUA han d'estar reconegudes pel CHEA o l'USDE i es classifiquen segons siguin:

- òrgans d'acreditació regionals,
- òrgans d'acreditació nacionals relacionats amb la religió,
- òrgans d'acreditació relacionats amb la formació professional, o
- òrgans d'acreditació de programes.

5.1.2. Abast de l'avaluació

Als EUA es dona tant l'avaluació institucional com la de programes (avaluació especialitzada). L'avaluació institucional s'aplica al conjunt de la institució, mentre que la de programes (especialitzada) s'aplica a unitats, centres o escoles dins d'una institució i als programes que s'imparteixen, o a un sol programa dins d'una institució. L'acreditació de programes està enfocada a constatar que el programa ofereix un servei de qualitat concorde a certs nivells d'exigència del camp professional o disciplina. Cal destacar que l'avaluació de programes la duen a terme òrgans d'acreditació especialitzats, alguns d'ells amb projecció internacional, com és el cas d'ABET.

A manera d'exemple, es presenten el cas de la Western Association of Schools and Colleges - Senior College and University Commission (WSCUC: <https://www.wscuc.org/>), que presenta una aproximació institucional i l'acreditació especialitzada en l'àmbit de l'enginyeria que ha dissenyat i implementat ABET (<http://www.abet.org/>).

5.1.3. Western Association of Schools and Colleges - Senior College and University Commission (WSCUC)

La WSCUC disposa d'un manual per a l'acreditació institucional (<https://www.wscuc.org/resources/handbook-accreditation-2013>). Els estàndards d'acreditació estan constituïts per quatre estàndards amplis i holístics que reflecteixen les bones pràctiques a l'educació superior. Les institucions que es troben en el marc de la WSCUC són diverses quant a la seva missió, caràcter i tipologia. Els estàndards són prou amplis com per a respectar aquesta diversitat i recolzar l'autonomia institucional.

Les institucions han de demostrar que compleixen els quatre estàndards i els criteris relacionats amb l'avaluació externa amb la finalitat d'obtenir l'acreditació inicial o la seva renovació. A continuació mostrem aquests quatre estàndards.

Estàndards WSCUC (2013)

Estàndard 1. Definició de les finalitats institucionals i assegurement dels objectius educatius

La institució defineix les seves finalitats (propòsits) i estableix objectius educatius que estan alineats amb aquestes finalitats. Les institucions disposen d'un sentit clar i explícit dels valors essencials, els seus elements distintius, el seu lloc tant en la comunitat de l'educació superior com a la societat, i la seva contribució al sistema públic. Funcionen amb integritat, transparència i autonomia.

Estàndard 2. Assoliment dels objectius educatius a través de les funcions clau

La institució aconsegueix les seves finalitats i aconsegueix els seus objectius educatius a nivell institucional i de programa a través de les funcions clau del procés d'ensenyament-aprenentatge, l'activitat de recerca (*scholarship*) i creativitat, i el suport a l'aprenentatge i a l'èxit dels estudiants.

Estàndard 3. Desenvolupament i aplicació de recursos i estructura organitzativa per a l'assegurament de la qualitat i la sostenibilitat

La institució manté les seves operacions i recolza l'assoliment dels seus objectius educatius a través d'inversions en recursos humans, físics, fiscals, tecnològics i d'informació, i mitjançant un conjunt d'estructures organitzatives i de presa de decisions apropiades i efectives. Aquests recursos i estructures organitzatives clau promouen els assoliments de les finalitats institucionals i els objectius d'educació, i creen un medi d'alta qualitat per a l'aprenentatge.

Estàndard 4. Generar una organització compromesa amb l'assegurament de la qualitat, l'aprenentatge i la millora contínua

La institució s'ocupa del grau d'efectivitat del compliment dels seus propòsits i dels seus objectius educatius d'una manera sostenible, basant-se en evidències i amb una autoreflexió participativa. La institució considera els canvis a l'educació superior amb una mirada al futur. Aquestes activitats informen tant de la planificació institucional com de les avaluacions sistemàtiques sobre l'eficàcia educativa. La informació i les dades que es recullen s'usen per a establir prioritats, planificar i millorar la qualitat i l'eficiència.

5.1.4. ABET

Els estudis d'enginyeria han estat objecte d'especial atenció en l'acreditació transfronterera de programes formatius, a diferència dels estudis associats a les professions dels sectors de la salut i l'educació, generalment regulades des de l'administració pública.

ABET és l'organització de referència en l'acreditació de les titulacions de l'àmbit de l'enginyeria. Aquesta organització està formada per experts que exerceixen la professió, la qual cosa aporta validesa als seus estàndards d'acreditació. No obstant això, segons Rodríguez (2013), aquest és un tema de debat des d'una perspectiva de servei públic, com també es discuteix si s'hauria de donar cabuda a la participació d'altres agents.

A continuació, presentem de forma resumida els criteris generals per a l'acreditació de programes d'enginyeria (nivell *bachelor*) d'ABET per al cicle 2016-2017 (<http://www.abet.org/accreditation/accreditation-criteria/criteria-for-accrediting-engineering-programs-2016-2017/>).

Criteris generals per a l'acreditació de programes d'enginyeria d'ABET (cicle 2016-2017)

Criteri 1. Estudiants

S'ha d'avaluar el rendiment de l'estudiant. S'ha de seguir (monitoritzar) el progrés de l'estudiant per a fomentar l'èxit i l'assoliment dels resultats que espera aconseguir, capacitant així els graduats a aconseguir els objectius educatius. S'ha d'acompanyar als estudiants en relació amb el currículum i a altres elements de la carrera.

El programa ha d'aplicar polítiques per a acceptar estudiants nous procedents de trasllats d'expedients, reconeixent els crèdits acadèmics adequats pel treball realitzat en lloc dels cursos que s'han fet en la institució. El programa ha d'aplicar procediments per a assegurar i documentar que els estudiants que es graduen aconseguixin tots els requeriments de la graduació.

Criteri 2. Objectius educatius del programa

El programa ha de publicar els seus objectius educatius, que han de ser consistents amb la missió de la institució, les necessitats del programa i els seus criteris. Hi ha d'haver un procés efectiu, documentat i sistemàtic que impliqui a totes les parts per a l'avaluació periòdica dels objectius educatius dels programes, amb la finalitat d'assegurar que aquests són consistents amb la missió institucional, les necessitats de les parts i els seus criteris.

Criteri 3. Resultats d'aprenentatge

El programa ha de documentar els resultats dels estudiants per a preparar els graduats amb l'objectiu d'aconseguir els objectius educatius del programa.

Perfil de competències:

- Aplicar el coneixement matemàtic, científic i tecnològic.
- Dissenyar i desenvolupar experiments i analitzar i interpretar les seves dades.
- Dissenyar sistemes, components o processos per a satisfer una determinada necessitat, dins d'un marc de referència real, sia econòmic, mediambiental, social, polític, ètic, de salut i seguretat, de producció o de sostenibilitat.
- Treballar en equips multidisciplinaris.
- Identificar, formular i resoldre problemes d'enginyeria.
- Adquirir responsabilitat professional i ètica.
- Tenir una comunicació efectiva.
- Comprendre l'impacte de les solucions tecnològiques en un context de globalitat econòmica, ambiental i social.
- Reconèixer la necessitat de la formació al llarg de la vida professional.
- Conèixer temes d'actualitat.
- Utilitzar les tècniques, habilitats i eines actualitzades per a la pràctica professional de l'enginyeria.

Criteri 4. Millora contínua del programa

El programa ha d'utilitzar regularment processos adequats i documentats per a determinar i avaluar en quina mesura els estudiants aconseguixen els resultats desitjats. Els resultats d'aquestes avaluacions s'han d'usar sistemàticament com a *input* per a la millora contínua del programa.

Criteri 5. Currículum

Els requeriments del currículum especifiquen àrees temàtiques adequades a l'enginyeria, però no prescriuen cursos específics. La facultat assegura que el currículum del programa presti l'atenció i el temps adequats a cadascun dels components, i que sigui consistent amb els resultats i els objectius del programa formatiu i de la institució. El component professional ha d'incloure:

- Un any de matemàtiques i ciències bàsiques (biologia, química, física).
- Un any i mig de temes d'enginyeria.
- Un component d'educació general que complementi el contingut tècnic dels estudis i sigui coherent amb els objectius educatius de la institució.
- L'equivalent a un any de preparació pràctica a través del currículum que ha de culminar en una experiència de disseny que englobi el coneixement i les competències desenvolupades concordes a uns estàndards de pràctica real (treball de finalització de grau/carrera).

Criteri 6. Facultat

El programa ha de demostrar que els membres de la facultat són suficients en nombre i que disposen de les competències per a cobrir totes les àrees curriculars del programa. Hi ha d'haver personal suficient per a desenvolupar nivells adequats d'interacció estudiants-facultat, tutoria de l'estudiant, activitats de servei de la universitat, desenvolupament professional, i interaccions amb la indústria, els professionals i els ocupadors. El programa de la facultat ha de tenir les qualificacions apropiades i ha de demostrar autoritat suficient per a assegurar una orientació adequada del programa i per a desenvolupar i implementar processos d'avaluació i millora contínua dels títols. Les competències generals de la facultat es poden jutjar a través de factors com l'educació, la diversitat de coneixements (*backgrounds*), l'experiència enginyeril, l'efectivitat de l'ensenyament i experiència, l'habilitat per a comunicar, l'entusiasme per a desenvolupar programes més eficients, el nivell d'activitat investigadora, la participació en societats professionals i la llicència com a enginyer professional.

Criteri 7. Instal·lacions

Les classes, les oficines, els laboratoris i els equips associats han de ser adequats per a recolzar l'assoliment dels resultats d'aprenentatge i aportar una atmosfera propícia per a l'aprenentatge. Les eines, els equips informàtics i els laboratoris han de ser adequats al programa, han d'estar disponibles i ser accessibles, i han de ser mantinguts i actualitzats sistemàticament per a permetre als estudiants aconseguir els resultats i per a recolzar les necessitats del programa. S'ha d'acompanyar els estudiants en l'ús de les eines, els equips, els recursos informàtics i els laboratoris. Els serveis de biblioteca i la infraestructura d'informació i informàtica han de ser adequats per a ajudar en les activitats (ensenyament i professionals) dels estudiants i la facultat.

Criteri 8. Suport institucional

El suport institucional i el lideratge han de ser adequats per a assegurar la qualitat i la continuïtat del programa.

Recursos com els serveis institucionals, el suport financer i el personal (administratiu i tècnic) han de ser adequats per a aconseguir les necessitats del programa. Els recursos disponibles han de ser suficients per a atreure, retenir i oferir les possibilitats de desenvolupament professional d'una facultat qualificada. Els recursos disponibles han de ser suficients per a adquirir, mantenir i operar infraestructures, recursos i equips apropiats per al programa. S'ha de propiciar un entorn en què els estudiants puguin aconseguir els resultats.

5.2. Canadà

A Canadà no hi ha, com a tal, un sistema nacional formal de garantia de la qualitat de l'educació superior i, per tant, no és fàcil obtenir una visió global dels diferents mecanismes actualment en pràctica i que fan que el sistema canadenc d'educació superior gaudeixi d'un reconeixement internacional (Rodríguez, 2013).

Un primer punt a tenir en compte és la configuració constitucional política del país, on l'autonomia de les províncies i els territoris en matèria educativa és «gairebé total», atès que les credencials per les quals es reconeix o autoritza les institucions són atorgades per les autoritats d'aquestes jurisdiccions territorials.

El sistema d'educació superior canadenca s'articula entorn de tres tipus d'institucions:

- Institucions públiques a les quals, com a institucions reconegudes, se'ls atorga la competència d'atorgar títols acadèmics.
- Institucions privades que, en nombre petit, gaudeixen del mateix estatus que les públiques.
- Institucions privades que no estan reconegudes però sí registrades o amb llicència per a operar i que atorguen diplomes propis, sense validesa o reconeixement oficial.

El govern canadenc va publicar l'any 2007 una declaració sobre l'assegurament de la qualitat dels títols d'educació. En aquesta declaració es reconeix la responsabilitat primària de les institucions en l'assegurament de la qualitat acadèmica i institucional. A més, es reconeix la integritat acadèmica i l'autonomia en la governança de cada institució, així com la protecció i preservació dels programes. En aquesta declaració s'estableixen:

- El marc de qualificacions de Canadà.
- Els procediments i estàndards per a l'assegurament de la qualitat de nous programes formatius.
- Els procediments i estàndards per a l'avaluació de noves institucions que atorguen títols.

L'acreditació acadèmica, totalment voluntària, és el principal indicador que visualitza la qualitat de l'oferta d'una institució. No obstant això, podríem assenyalar tres mecanismes «indirectes» d'acreditació:

Canadà

Font: Wikimedia Commons.

- **El registre/licència provincial/territorial.** Les institucions privades han de sotmetre la seva oferta educativa a «aprovació» amb l'exigència, en determinats casos, de complir certs requisits associats al currículum, com a qualificacions del professorat, etc.
- **Afiliació o federació d'institucions.** Hi ha organitzacions d'institucions a nivell nacional que vetllen perquè els seus associats ofereixin un servei educatiu de qualitat d'acord amb estàndards internacionals, si bé aquest «control» no reuneix els requisits habituals d'avaluació o acreditació institucional o de programes. Els més representatius són: l'Association of Universities and Colleges of Canada (AUCC: <https://www.univcan.ca/>) i l'Association of Canadian Community Colleges (ACCC: <http://www.accc.ca/>).
- **L'acreditació especialitzada.** Associació dels òrgans d'acreditació professionals, bàsicament relacionats amb l'àmbit de la salut, l'enginyeria i l'arquitectura.

A mitjan dècada de 1990, es funda l'Association of Accrediting Agenciis of Canada (<http://www.aaac.ca/>), que bàsicament cobreix l'acreditació especialitzada. Aquesta associació disposa d'un marc de referència que orienta la pràctica d'acreditació dels seus associats.

5.2.1. Estàndards per a l'assegurament de la qualitat de nous programes formatius

La declaració sobre l'assegurament de la qualitat dels títols d'educació (2007) estableix els estàndards següents per a l'assegurament de la qualitat de nous programes formatius:

- Nivell de la titulació.
- Polítiques acadèmiques.
  - Admissions.
  - Promoció i graduació.
- Contingut del programa.
- Modalitat del programa.
- Governança.
- Recursos humans.
- Recursos físics.
- Reconeixement de credencials.
- Regulació i acreditació.
- Avaluació de programes.

5.2.2. Estàndards per a l'avaluació de noves institucions que atorguen títols

La declaració sobre l'assegurament de la qualitat dels títols d'educació (2007) estableix una sèrie d'estàndards per a l'avaluació de noves institucions que atorguen títols que aborda els aspectes següents:

- Declaració de la missió i dels objectius acadèmics.
- Governança.
- Capacitat administrativa.
- Facultat i personal.
- Serveis/sistemes d'informació.
- Estructura física.
- Conducta ètica.
- Llibertat acadèmica i integritat.
- Estabilitat financera.
- Protecció de l'estudiant.
- Resolució de conflictes.
- Avaluació periòdica.

5.2.3. Procés d'avaluació externa

La declaració ministerial (2007) estableix l'avaluació periòdica de les institucions de manera cíclica i que no excedeixi, normalment, els deu anys respecte de l'avaluació anterior. Concretament, s'indica que la institució ha de disposar d'una política formalment aprovada i d'un procediment per a l'avaluació periòdica de totes les unitats o operacions.

El procediment inclou, com a mínim:

- Una autoavaluació basada en evidències que inclogui fortaleeses i febleses, millores previstes i direccions futures.
- Una avaluació realitzada per un banc d'experts externs que normalment realitzen una visita a la institució.
- L'informe del banc d'experts que avalua la qualitat institucional i recomana qualsevol canvi que sigui necessari en honor de la millora de la qualitat.
- Una resposta institucional a les recomanacions de l'informe.
- S'ha de publicar un resum de les conclusions de l'avaluació.

Bibliografia

Diversos autors (2006). *La educación superior en el mundo 2007: acreditación para la garantía de la calidad: ¿qué está en juego?* Madrid: Mundi Prensa Libros.

ENQA (2015). Standards and Guidelines for quality assurance in the European higher education area (ESG). Brussel·les.

European Commission; EACEA; Eurydice (2015). *The European Higher Education Area in 2015: Bologna Process Implementation Report*. Luxemburg: Publications Office of the European Union.

Harvey, L. (2004-17). «Analytic quality glossary». Quality Research International. Disponible a: <http://www.qualityresearchinternational.com/glossary>.

LH Martin Institute; INQAAHE (2011). «Standards applied by external quality assurance (EQA) agencies. Module 2: External Quality Assurance».

Rodríguez, S. (2013). *Panorama internacional de la evaluación de la calidad en la educación superior*. Madrid: Síntesis.

UNESCO; International Institute for Educational Planning (2006). «Module 4: Understanding and assessing quality». París: UNESCO.

